

Käytännöllinen opastus

Yksinkertaisessa kirjanpidossa

marjantin

Tehdastelioille ja Ammattilaisille.

u

Käytännöllinen opastus

Yksinkertaisessa kirjanpidossa

varsinkin

Cehdastelioille ja Ammattilaisille

kirjoittanut

Augusti Lilius,

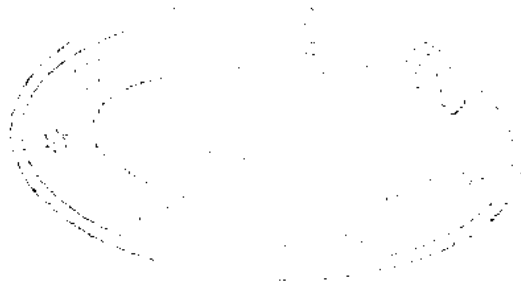
Lukion lehtori.

Turussa,

S. W. Lilljan kirjapainossa, 1862.

S. W. Lillja ja Kumpp. kustannuksella.

Imprimatur: *G. F. Aminoff*.

Kun Herra kirjakauppias J. W. Lillja pyysi minua kirjoittamaan lyhykäisen opastuksen yksinkertaisessa kirjanpidossa ruotsiksi, niin tuli meidän välillämme myöskin puheeksi, jos ei minun kävi kirjoittaa sama opastus suomeksi; ehkä minä vähän epäilin kyhystäni saada sitä suomeksi matkaan, lupasin minä kuitenkin koettaa, saamani jälkeen, tehdä sen. Siitä koetuksesta on tämä kirjainen syntynyt.

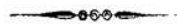
Paljo olen minä arvellut kumpiko olis sopivampi: että koettaa suomentaa kaikki asioimis-elämässä yleisesti wiljellyt muunkalaiset nimitykset ja sanat ja sitte käyttää ainoasti suomalaisia nimityksiä, taikka wiljellä yleisesti tavallisia muunkalaisia nimityksiä ja sanoja suomennoksiensa ohessa. Minä pyysin muitakin ilmoittamaan ajatustansa tässä kohdassa. Usiammat ajattelivat niinkuin minä itsellin, että, kun asioimis-elämässä yleisesti wiljellään samoja nimityksiä ja sanoja eri maissa, niin on sopivin tämän kaltaisessa kirjassa myöskin wiljellä semmoisia yleisesti tavallisia nimityksiä. Siitä syystä tavataan tässä kirjassa Debet, debitori, kredit, transentti, kassa j. m. m. wiljeltynä yksin eli suomalaisen sanansa wieresssä, wälistä taas on suomalainen sana yksin wiljelty, kuinka kullloinkin on mielestäni ollut sopivampi. Tämän seikan en luulijä kullalle olewan paljo haitaksi, kun kuitenkin aina olen koettanut suomentaa ja selittää ne muunkalaiset nimitykset, kuin niitä ensikerran tavataan.

Toiwoni on, että tämä ensimmäinen koetus, waikka lyhykäinen ja waihinainen, kuitenkin saattais jotakin hyvää matkaan, warsinkin että suomalaiset tehdasteliat, ammattilaiset ja maalla-kaupitteliat siitä saisiwat opastuksen ja lehoituksen käyttämään asioimis-liikkeesfänsä warsinaisia kauppa-kirjoja. Pietarissa, se 17 p. Lokakuuta 1861.

A. L.

S i s ä l t ö.

Kirjanpidosta ja yksinkertaisessa kirjanpidossa tarpeellisista kirjoista	sivu 1.
Inventearingistä eli kalufirjoituksesta ja siihen kuuluvista feikoista	" 4.
Ohden kuukauden kirjoihin kirjoitettavat asiat	" 15.
Kirjojen päättämisestä eli suorittamisesta	" 29.
Inventariumikirjan kaava N:o 1	" 33.
Päiväkirjan kaava	" 37.
Kassakirjan "	" 45.
Pääkirjan "	" 51.
Inventariumi N:o 2	" 61.
Markkina-päiväkirjasta	" 64.
Kalujen valmistamis- ja myymishinnan määrääminen	" 66.
Wekseleistä	" 69.
Räknungeistä, kalun luvun laskennosta	" 74.
Räknungeistä ulosweto, juoksewa räkninki	" 79.
Kuitit ja vastaanottamisen todistukset	" 80.
Wekfakirjat, rewerssit	" 81.
Ositus	" 82.
Kuormakirjat, konnäsementit	" 83.
Kontrahdit	" "
Waltuus	" 85.
Kirjeenwaihto	" 86.

Järjestys on kaikessa kauppaliikkeessä, se olkoon suuri eli pieni, pää-asiana. Järjestys matkaansaadaan tarkalla kauppakirjain pitämisellä. Kun jokapäiväinen kokemus näyttää tämän asian todeksi, niin käypi kysyä: minäkätähden niin harvat pienemmät kauppiaat ja erittäinkin käsi-ammattilaiset (hantwärfkärit) käyttävät warsinaista kirjaa tuloistansa ja kuluistansa, weloistansa ja saamisistansa? Uskottawasti on syy siihen puuttuwa taito ja se wäärä luulo, että järjellinen kirjan pito eli käyttäminen olisi niin työläs ja waikaa asia, että sitä oppiaksi waaditaisiin pitkällinen ja kallis opetusaika. Kuitenkin on yksinkertainen kirjanpito, joka pienemmälle kauppaliikkeelle, olkoon mitä laatua hywänsä, on tyhdyttäväinen, niin helppo ymmärtää ja oppia, että jokainen, waarinottamisella ja peräänajattelimisella, woipi sen käsittää ilman warsinaista opettajaa.

Aikomukseni on koettaa antaa niin käytännöllisen ja helposti ymmärrettävän opetuksen yksinkertaisesta kirjanpidosta, että jokainen woisi käsittää ja hyödyksensä käyttää sen.

Kirjanpito on: että määrättyjen sääntöjen mukaan kirjoittaa kirjaan kaikki muutokset, jotka kauppaliikkeen kautta tapahtuwat omaisuudessani, ja joitten kautta se erinäisissä osissansa ja samasta syystä yleensä lisääntyy taikka vähentyy. Senkaltainen ylöskirjoittaminen eli kirjaan paneminen on tarpeellinen jo siitäkin syystä, etteiwät kaikki kauppa-asiat kohta selwitetä puhtaalla rahalla; waan usiammassa tilassa ostan minä tawaraa welaifi tai myhn tawarani welaifi. Se on siis tarpeellinen ensimmäisessä kohdassa panna ylös kirjaan, kenelle ja kuinka paljon minun on welkaa, ja jälkimäisessä, keneltä ja kuinka paljon minun tulee saada; sillä kirjaan kirjoittamatta on minun waikaa muistaa kaikkea. Jos en kirjoittaisi kirjaan saamisiani ja welkojani, niin en tuntisi minä kaltainen omaisuuteni tila on, joka tieto kuitenkin on jokaiselle ihmiselle tarpeellinen.

Lilius, Kirjanpito.

2

Jos minä teen lukuja (räkninkiä kontto'ja) kirjassa ainoasti niille hengille (ihmisille), joitten kanssa olen kauppoissa eli tulen kauppoihin niin, että siitä nousee welka- eli saamisjuhta meidän välillämme, ja käytän ne lu'ut sillä tavalla että minä, asian laadun mukaan, panen sen heidän welkoihinsa (weloitan eli debiteeraan heitä) taikka saamisiinsa (welkuutan eli krediteeraan heitä), enkä huoli siitä, että joku osa minun omaisuudestani asian kautta muuttuu, niin kutsutaan kirjanpito yksinkertaiseksi. Mutta jos tarkastamme sen seikan, että jokaisen kauppa-asian kautta kaksi osaa omaisuudestamme muuttuvat; jos esimerkiksi maksan rahasumman, niin rahawarani vähentyvät, mutta tavarani lisääntyvät saman verran, taikka jos ostan kaluja welaksi, niin kalu- eli tavarawarani lisääntyy, mutta samassa myöskin welkani enenee saman verran; ja jos panemme asian sekä vastaanottajan luvun welkoihin (welkapuolelle debet'iin) että antajan luvun saamisiin (saamispuolelle kredit'iin), niin kutsutaan Kirjanpito kaksinkertaiseksi, sillä joka asia tulee kahdesti ylöskirjoitetuksi.

(Selityksiä: Kontto' kutsutaan jokainen luku eli räkninki, jonka minä teen jollekulle osalle omaisuudestani, niinkuin: rahalle, kalulle, wexselille j. n. e., eli jollekulle hengelle, hän olkoon welkamies, debitori, taikka welkoja, kreditori. Ne luvut, jotka tehdään hengille, kutsutaan eläwiksi eli henki-kontoiksi, ne taas, jotka tehdään jollekulle osalle omaisuudestani, kutsutaan kuolleiksi eli isännän konttoiksi (prinzipal-luwuiksi). — Debet merkitsee suomeksi olla welkaa. Welkaan tulee joka henti taikka osa omaisuudestani, joka saa eli vastaanottaa jotakin ja senkautta lisääntyy, eli jonka puolesta minä maksan eli annan ulos jotakin. Se joka on welkaa (debet) kutsutaan welkamieheksi eli debitor'iksi, ja että kirjoittaa jotakin jonkun welkapuolelle, debet'iin, on weloittaa eli debiteerata häntä. — Kredit, suomeksi uskoa, antaa ja sitte olla saamista. Kredit on joka luku eli kontto, joka antaa jotakin ulos ja sen kautta vähentyy. Se joka on kredit kutsutaan welkojaksi, kreditor'iksi, ja kirjoittaa jotakin jonkun kredit'iin, on krediteerata häntä. — Asiaksi, kauppa-asiaaksi kutsutaan jokainen muutos, joka tapahtuu omaisuudestamme ostamisen, myymisen taikka vaihdon kautta. Kuin asia on kirjoitettu kirjoihin, kutsutaan se kirjanpidossa post'iksi.)

Sekä yksinkertainen että kaksinkertainen kirjanpito perustaitisen seuraamaan pää-ajatukseen: Missä yksi welkamies eli debitori löytyy, siellä löytyy myöskin yksi welkoja eli kreditori; taikka

toisin sanoen: missä joku vastaanottaa jotakin, siellä täytyy myöskin jonkun toisen olla joka antaa sen. Tämän perustusaajatuksen käyttää yksinkertainen kirjanpito sillä tavalla, että, jos jompikumpi, velkamies taikka velkoja, on henki, niin kirjoittaa se asian ainoasti hengen lukuun; mutta jos ei kumpikaan ole henki (esim. jos minä otan tawara-warastostani jonkun kalun wiljeltäväksi taloudessa (huushollisja), niin on talouden luku velkamies ja tawaraluku velkoja, mutta molemmat ovat kuolleita eli isäntälukuja), niin ei se asia ollenkaan kirjoiteta Pääkirjaan. Ainoasti seuraavissa tiloissa täytyy yksinkertaisenkin kirjanpidon kirjoittaman asian kahdesti: Jos yksi kauppa-ystävä, joka minulle on welkaa, minun puolestani maksaa toiselle, jolle minä olen welkaa, niin pitää minun krediteeraaman maksajan luvun ja debiteeraaman vastaan ottajan luvun. Samate jos asia koskee yhtä kauppahystävää ja rahastoani, kassaani; jos minä esim. saan rahaa joltakin, niin pitää rahastoluku (kassafontto) debiteerattaman rahasto- eli kassakirjassa ja ystävä luvussansa Pääkirjassa krediteerattaman.

Yksinkertaisen kirjanpidon päätarkoitus on näyttää kuka minulle on welkaa ja kuinka paljo, niinkuin myöskin kenelle minun itse on welkaa ja kuinka paljo; eli toisin, kuka minun welkamieheni, debitorit, ja kuka minun welkojani, kreditorit, ovat.

Ne kirjat, jotka yksinkertaisessa kirjanpidossa ovat tarpeelliset osoittamaan tätä suhtaa, ovat Memoriaali eli päiväkirja, Rahasto- eli kassakirja ja Pääkirja. Minä tahdon tässä kohta antaa tarpeelliset selitykset näitten kirjojen tarkoituksesta ja laituksesta, että ne olisivat meille tutut, kun me wastapäin tarwitsemme niitä.

Kun yksinkertaisen kirjanpidon tarkoitus oli näyttää, kuinka minun asiaini laita on welkamiesteni, debitorieni, ja welkojaini, kreditorieni suhteen, niin teen minä itselleni Pääkirjan, jossa minä annan jokaiselle kauppa-ystävälle, jonka kanssa minä olen kauppa-asioissa, yhden luvun kahdella rinnatuksin seisowalla lehtisiwulla, foolio'lla, wafemmalle eli debersiwulle kirjoitan minä kaikki, mitä ystävä minulta vastaanottaa eli mitä muut minun puolestani antawat hänelle. Dikialle eli kreditiwiulle kirjoitan minä, mitä hän antaa minulle eli muille minun puolestani. Tämä kirja kutsutaan yksinkertaisessa kirjanpidossa Reskontraaksi, Kontto kirjaksi, Konttokurant-kirjaksi (juoksewan räkningin k.), jos Pää-oman luku (kapitalfontto) ja kassa eli rahaston luku siihen myöskin

kirjoitetaan, niin kutsutaan se Pääkirjaksi; me tahdomme edespäin kutsua sitä Pääkirjaksi. Sen ulkomuodosta tulemme edempänä puhumaan.

Koska asioimis- ja kauppamiehelle on tarpeellista tietää kuinka hänen rahastonsa laita on, ja yhdessä paikkaa filmäillä tulonsa ja menonsa, niin tekee hän itsellensä kirjan: Rahasto- eli Kassakirjan, johon hän myöskin kahdelle rinnatuksin seisowalle siwulle kirjoittaa, wasemmalle eli debetsiwulle mitä hänellä, kauppaliikettä alkaessa, on puhtaassa rahassa ja ne asiat, joitten kautta liikkeen kuluessa puhdasta rahaa tulee rahastoonsa, siis rahatulonsa, ja oikealle eli creditsiwulle ne asiat, jotka wiewät puhdasta rahaa ulos kassastansa, siis menonsa eli kulunsa.

Nämät kaksi kirjaa Pääkirja ja Kassakirja ovat jokaisen asioimis- ja kauppaliikkeen perustuskirjat.

Mutta kun se ei aina ole mahdollista kauppaa hieoessa kirjoittaa asiat näihin kirjoihin sillä järjestyksellä, siisteydellä ja tarkkuudella kuin tarpeellinen on, eikä myöskään ole mahdollista niihin kirjoittaa kaikki seikat ja temput, jotka koskewat asiaa ja ovat muistettawat, niin te'emme itsellemme kirjan, johon me, tarkasti pitäen waarin päiwäluwun järjestyksestä, kirjoitamme jokaisen asian, kaikkine asianhaaroine, ehtoine ja seikkoineensa, jotka siihen kuuluwat, ja ovat muistossa pidettävät. Tämä kirja kutsutaan Muistokirjaksi (Memoriaali) eli Päiwäkirjaksi (Siur-naali), koska se melkeen joka päiwä tarwitaan. Wastapäin tahdomme aina kutsua sitä päiwäkirjaksi. Päiwäkirjasta kirjoitetaan asiat Pääkirjaan, se on siis apukirja Pääkirjalle, ja yksin kylläksi, jos myöskin kaikki raha-asiat kirjoitetaan siihen; mutta jos raha-asiat, niinkuin tavallinen on, kohta kirjoitetaan kassakirjaan, niin on sekin tarpeellinen. Minkä kaltaisen Päiwäkirjan ulkomuoto on, ja kuinka wiitwat siinä wedetään, saamme edempänä nähdä.

Me olemme nyt oppineet tuntemaan ne kirjat, jotka yksinkertaiselle kirjanpidolle ovat wälttämättömästi tarpeelliset. Niistä siwu- eli apukirjoista, joita kauppaliikkeen suuruus ja laueus, paitfi näitä, woipi waatia, tahdon minä antaa selityksen, kun me edempänä jatamme niistä puhumaan.

Ensimmäinen työ, joka minulla kirjanpidossa on tehtävänä, on pitää peru- eli kalukirjoitus (inventeerinki), se tahtoo sanoa: luetella tarkasti

Kirjaan kaikki mitä minulla on puhtaassa rahassa, irtaimessa kalussa, kauppatawarassa, saamisissa j. n. e. Nämät kaikki kutsutaan Waroiksi, Aktiivaksi. Sitte pitää minun luetella kirjaan kaikki mitä minun on muille velkaa, ne kutsutaan Veloiksi, Passiivaksi. Jos minä wertaan warojeni summan velkojeni summaan, niin saan minä tietää kuinka suuri minun warfinainen eli oikia omaisuuteni on. Jos esim. minun warojeni pääsumma teki 8650 markkaa ja velkojeni summa 6230 m. 75 penniä, niin olis, kun wedan velkojeni summan pois warojeni summasta, oma eli warfinainen omaisuuteni 2419 m. 25 p. Jos velkojeni summa teki 8650 m. ja warojeni ainoasti 6230 m. 75 p., niin minun olis 2419 m. 25 p. velkaa ylitse sen mitä minun omaisuuteni tekee; ja minä en siis woisi suorittaakaan velkojani, waan minun täytyis antaa koko omaisuuteni jaettavaksi velkojieni, kreditorieni, wälille. — Peru- eli kalufirjoitus, inventariumi, taidetaisiin kirjoittaa Päiwäkirjaan sen päiwälumun alle, jona luettelo tapahtui, paras on kuitenkin, saadaaksesi helpomman yllifilmäilyksen, tehdä itsellesi warfinaisen perufirjoitus-kirjan, inventariumi-kirjan, johon kirjoitat inventariumis. Sen laitoksen ja ulkomuodon saat nähdä kaawasta N:o 1. Vuoden lopussa, eli jos jo ennen tahdot päättää kirjasi, teet taas perufirjoituksen, inventariumin, ja jos, sen tehtyäsi, wertaat siitä nousewan warfinaisen omaisuutesi summan siihen summaan, joka kauppa-liikkeen alussa näytti oman omaisuutesi, niin saat, näitten summojen eroituksesta, nähdä kuinka paljo olet woittanut taikka kadottanut. Inventariumi-kirjaa et siis tarwitse ottaa käsiis useimmin kuin kauppa-liikettä alkaessa ja joka kerta kuin päätät kirjasi.

Tehkäämme nyt siis kalufirjoitus, inventariumi. Ymmärtääksesi kuinka inventariumi kirjoitetaan kirjaan, pitää sinun werrata tässä seuraawat päällekirjoitukset eli nimitykset (rupriikit) vastaawiin nimityksiin inventariumi-kirjan kaawassa N:o 1.

Ensin luettelemme meidän puhtaan rahamme ja hawaitsemme sen tekewän:

270 hopia ruplaa paperi-rahassa, joka 4 markkaa ruplalta tekee 1080 markkaa	
Markan ja kolmen markan seteleissä	72 „
Kowaa hopiaa 20 ruplaa, 4 markan jälkeen	80 „
Rupari-rahaa	3 „ 50 p.

S:ma Hopiaa 1235 m. 50 p.

Tämän rahasto- eli kassawaran kirjoitamme me inventariumi-kirjaan ensimmäisen nimityksen alle:

I. Kassan eli Rahaston luku eli Kontto.

Toinen nimitys saadaan kiintiästä omaisuudesta ja kutsutaan **II. Kiintiän omaisuuden luku eli Kontto.** Kiintiään omaisuuteen kuuluu: talo kaupungissa eli maalla, wapriikin rakennukset, pelto, niittu j. n. e. Me pitää arwattaman siihen hintaan, johonka me sillä aikaa saimmme ne myhdyiksi. — Jos ei kiintiää omaisuutta ole, niin jää tämä nimitys tietävästi pois kirjasta. (Jos sinulla on maankartano, niin on paras että te'et sille omituisen kirjan, ja eroitat sen siitä kirjanpidosta, jota käytät kauppa-liikkeellesi.)

Mietelkaamme että meillä on talo kaupungissa N:o 94, 2:sta kaupungin osassa, kaupakadun warrella, joka nykyisessä tilassansa arwataan 5800 markkaan.

Sitte te'emme kolmannen nimityksen **III. Irtaimen ja huonekalujen luku eli Kontto;** sen alle kirjoitamme sen irtaimen omaisuutemme, joka ei kuulu kaupakaluihin, leoksiin eikä työn raaka-aineisiin. Me ja'amme sen 2:teen osaan: 1. **Huoneen ja talon kalut,** joihin luemme huoneenkalut (mööpelit), liina-, sänky- ja pitowaatteet, kirjat, kalliit tavarat ja myöskin karjan ja ruokawarat. 2. **Ammatti-kalut,** joihin kuuluvat: kaupapuodin ja wapriikin sifuslaitos, työkalut ja astiat, sanalla sanottu kaikki kapineet, jotka ammattiamme toimittaaksi owat tarpeelliset, mutta joita emme kuitenkaan woi lukea ammattimme työ- ja raaka-aineisiin.

Määräesämme tähän nimitykseen kuuluwien kalujen hintaa, emme saa arwata niitä siihen hintaan, jonka me niistä olemme maksaneet, waan siihen arwiolta otettuun hintaan, jonka me niistä woisimme saada, jos me ne nyt myhdimme. — Jos me jonkun ajan olemme pitäneet taloutta, niin me kokemuksesta woiimme josjakin päättää, kuinka kauwan erinäiset kappaleet kestävät, ja niinmuodoin josjakin määrin arwata niiden nykyistä hintaa. Jos esim. yksi huoneen kalu eli waatekappale on uutena maksanut 30 markkaa, ja me kokemuksesta tiedämme että se 10 vuoden sisällä kuluu ja tulee niin kelpaamattomaksi, että sen sijaan uusi on hankittawa, niin pitää meidän joka wuodelta ottaa pois sen ensi arwosta 3 markkaa. Jos se kalu, inventariumia tehdessä, on ollut meillä 4 vuotta, niin pitää meidän joka wuodelta alentaa sen hinnan 3:lla m., joka neljältä wuodelta tekee 12 markkaa, ja kalun nykyinen hinta on siis ainoasti 18 markkaa. —

Melkeen samalla tavalla määräämme muunfin irtaimen omaisuutemme hinnan; kuitentkin on parempi määrätä hinnan vähän alemmaksi, sillä jos me määräämme sen kovan korkealle, niin petyimme itse ja luulemme omaisuutemme olevan kalliimman kuin se todestaan on.

Rehellisen ja tunnollisen arvion mukaan tekewät meidän huoneen- ja talonkalumme 2400 markkaa.

Ammattikalut 1200 ”

Meljäs nimitys on **IV. Kalu- eli Tavaraluku, eli Kontto.** Siihen kuuluvat semmoiset tavarat ja teokset, jotka minulla ovat myytävänä. Kauppakalut määrätään ostohintaansa; Teokset taas valmistamishintaansa. Teosten valmistamishintaa arwaessa, pitää ensin raaka-aineen hinta määrättämän ja siihen lisätään työpalkka. Tämä kuitentkin koskee helposti myytäviä kaluja ja teoksia, sillä meillä taitaa olla myöskin vanhantapaisia ja ajan kuluessa huonontuneita kaluja, jotka ovat maksaneet paljo enemmän kuin mitä me niistä myhdesä voimme saada. Sentaltaisten hintaa ei käy arwata korkeammalle, kuin sen paikoille, minkä me niistä taidamme saada. Niitten alentunut hinta on tietävästi meille tappioksi.

Meidän kalujemme ja teoksiemme hiinan arwaamme me 4000 markkaan.

Viides nimitys, **V. Raaka-aineitten luku, Kontto,** syntyh sekä raaka-aineista että puoleksi valmistetuista aineista.

Raaka-aineet arwataan siihen hintaan, minkä meidän nyt täytyisi niistä maksaa. Tässä woipi usein tapahtua, että me, niitä ostaessa, olemme maksaneet enemmän taikka vähemmän kuin heidän nykyinen hintansa on. Ensimmäisessä tilassa olemme jo kärsineet wahingon ja jälkimmäisessä tehneet voitton, joka tulee liikkeellemme hyödyksi. Paras on kuitentkin arwata hinnassa nousseita kaluja heidän halvempaan ostohintaansa. Se jo tapahtunut voitton tulee meille hyödyksi tulewassa inventariumissa. Mutta jos hinta äkkiä putoisi, niin arwaessamme niitä nyt kulkemaan korkeampaan hintaan pahoin pettyisimme.

Puoleksi valmistettuja raaka-aineita arwaessa, pitää niitten omaan hintaan luettaman työpalkka ja muut niihin käytetyt kustannukset. Raaka-aine määrätään vasta-annettujen sääntöjen mukaan.

Meidän raaka-aineittemme hinta on tunnollisen arvion mukaan 1650 markkaa.

Se kuudes nimitys on **VI. Debitorit** eli meidän **Welfamiehemme**. Meillä saattaa olla saamista sekä lainaksi annetuista rahoista, että welaiksi myhdyistä kaluista ja teokista, että myöskin ansaitusta työpalkasta j. n. e.

Kuusi henkeä olkoon meille yhteensä welfa 2203 markkaa.

Näitten 6 nimitysten alle olemme nyt kirjoittaneet ne erinäiset lajit omaisuudestamme. Kalu- eli peru-kirjoituskirjassa eli Inventariumikirjassa annamme niille yleisen päällekirjoituksen: **W a r a t** eli **A k t i w a**. Näitten summat lasketaan yhteen summaan, niinkuin inventariumikirjan kaawasta liiemmin näet.

Senjälkeen kirjoitamme ylös mitä meidän on muille welfaa. Meidän on sekä rewerssiä vastaan, että welaiksi ostetuista kaluista ja raaka-aineista welfaa 5:lle hengelle 8081 markkaa 11 penniä.

Näille annamme yleisen päällekirjoituksen: **W e l a t**, **P a s s i w a**.

Sitten kuin welfojen summa on laskettu yhteen, otamme sen summan pois warojen summasta, ja jäännös näyttää warsinaisen omaisuutemme. Me kirjoitamme senkin inventariumikirjaan ja panemme wiimein alle nimenne, asuntopaikkamme, vuoden- ja päivänluvun.

Inventariumin tehtyä rupeamme siirtämään muihin asian-omaisiin kirjoihin, ja otamme ensin käsiin Kassan- eli Rahastokirjan. Me olemme ennen siw. 4 puhunut sen tarkoituksesta, nyt tahdomme mainita sen ulkomuodosta ja laitoksesta. Me nidotamme 2 eli kolme kirjaa kirjoituspaperia kirjaksi, awaamme sitte ne kaksi ensimmäistä rinnatuksiin olewaa lehtisiwua ja wedämme wahwan poikkiwiivan yli molempien siwujen, kirjoitamme wasemmalle lehtisiwulle Kassan eli Rahaston ja oikealle Kontto eli luku; wasemman lehtisiwun wasempaan kulmaan ylhäällä kirjoitamme lehti (foolio) 1, ja sen alle poikkiwiivan päälle **Debet** eli **Tulo**; oikean lehtisiwun oikeaan kulmaan ylhäälle lehti (fool.) 1 ja sen alle **Kredit** eli **Meno**, **Kulu**; sitte te'emme kummankin lehtisiwun wasemmalle puolelle yhden leweämmän palston kuukaudelle ja wähä kaidemman päiväluwulle ja vielä yhden kaidan, johonka kirjoitetaan sen siwun numero, johon asia eli posti on siirretty Pääkirjassa. Oikealle puolelle kummallakin lehtisiwulla tehdään palstoja, johon rahasummat kirjoitetaan, wähä leweampi markeille ja kaidempi pennille.

Kun me nyt annamme rahat Kassalle wiljeltäväksi, niin tulee kassan luku meille (se on meidän pää-omallamme) welfamieheksi (debit.) ja

rahavarat ovat siis kirjoitettavat kasjakonton debet eli tulopuolelle seuraavilla sanoilla: An*) **Rahasto-säästölle**, eli An **Pubdasta rahaa** kauppa alkaessa, ja mainitsemme sen alla ne eri raha lait ja kirjoitamme niiden summan rahapalstoon.

Ne esineet, jotka inventariumikirjassa löytyvät nimitysten II—V alla eivät yksinkertaisessa kirjanpidossa, joka pitää ainoasti waarin we-loista ja saamisista, tule siirretyiksi muihin wälttämättömästi tarpeellisiin kirjoihin. Ne muutokset, jotka niissä jonkun ajan sisällä tapahtuvat, saadaaan tietää uuden inventearingin, peru-kirjoituksen, kautta. Mutta kun kuitenkin moni asioimismies kufatiefi mielih filmäillä niitä muutoksia, jotka tapahtuvat näissä osuuksissa, niin tahdon antaa muutamia osoituksia millä tavalla hän sen woipi matkaan saada.

Jos me tahdomme pitää kirjaa kuolleista osuuksista omaisuudessamme, niin täytyy meidän pitää jokaisen niistä juurikuin elävänä ihmisenä ja tehdä joka eri osuukselle lukunsa Pääkirjassa. Niin esim. Kiintiä omaisuus saisi oman lukunsa ja sen welka- eli debetsiwulle kirjoittaisimme sen hinnan ja mitä me sitte ajan kuluessa tulemme maksamaan ulosteoisissa, parantamis- ja ruokkokuustannuksissa ja viimein samalle siwulle kor'on talon hinnasta. Kredit- eli saamispuolelle kirjoittaisimme me kaikki ne edut, jotka meille kiintiästä omaisuudesta ovat ja niiden hinnan; niinkuin sen hyyrin, jonka meidän talossamme asuwat maksaisit meille, sen hyyrin, jonka meidän itse pitäisi maksaa, jos me muitten talossa asuisimme. Sitte pitää meidän lukea rahaksi mitä hyötyä meille on pellostasta, niitusta j. n. e. ja mitä me itse taloudessa (huushollisissa) wiljelemme kiintiän omaisuuden antimista. Jos me sitte jonkun ajan perästä eli wuosittain tahtoissimme tietää, kuinka meidän kiintiän omaisuutemme laita on, niin kirjoittaisimme vielä kreditpuolelle sen hinnan, jonka kiintiää omaisuuttamme myhdesjä woissimme saada; ja laskeimme sitte kummankin puolen rahasummat yhteen erisummaan, wertaamme ne toisiinsa ja wädämme pienemmän summan pois suuremmasta. Eroitus näitten summojen wälillä näyttää kuinka paljo kiintiä omaisuus on antanut woittoa taikka wahinkoa. Jos liika on welkapuolella, niin on se wahinko, jos taas saamispuolella, niin on se woitto.

*) Sanainen An wiljellään yleisesti kirjanpidossa, ja pannaan juuri welkojan eli Kreditorin nimen eteen. Sanainen Per wiljellään yhtä yleisesti, mutta pannaan juuri welkamiehen eli Debitorin nimen eteen.

Irtaimen omaisuuden luvun kanssa on toisin laita. Tässä ei voittoa tule kysymykseen, sillä tässä on paljaita ulosmaksuja kirjoitettavina. Jos me siis Pääkirjassa antaisimme sille omituisen luvun, niin me ensin kirjoitaisimme velkapuolelle sen hinnan, johon irtain omaisuus inventariumissa arwattiin ja sitte mitä uutta ajan kuluessa on hankittu. Saamispuolelle tulisi niitten kalujen hinta, jotka mahdollisesti myhtäisiin. Kun tämä luku päätetään, niin kirjoitetaan saamispuolelle irtaimen omaisuuden silloin arwattu hinta; jos nyt velkapuolen pääsumma on suurempi kuin saamispuolen pääsumma, niin on eroitus niitten välillä se tappio, jonka niitten viljeleminen on matkaan saattanut, ja se on, summoja tasottaaksi, kirjoitettava myöskin saamispuolelle.

Tärkein on IV ja V:nen nimityksen alla olevien lukujen kirjanpito. Sitä tärkeempi jota laueampi kauppalike on. Se joka jonkun ajan niistä on kirjaa pitänyt, huomartaa kyllä mikä hyöty siitä on, ja kuinka moni wahinko sillä wältetään. — Kummallekin niistä pitää tehtämän oma kirjansa: Kalu- eli Tawarafirja ja Raaka-ainetten kirjja.

Kalukirjan laitos on Pääkirjan kaltainen. Joka eri kalu saa siinä oman lukunsa welka- ja saamispuolen kanssa. Welka- eli tulosiwulle kirjoitamme me mitä meillä, kauppa alkaessa, on joka kalusta, ja mitä me ajan kuluessa saamme lisää ostamisella taikka waihettamisella. Tätä siwua käwisi myöskin nimittää: "Wara ja lisännys." Saamis- eli kulusiwulle kirjoitamme mitä joka kalusta myhdään eli annetaan myhtäväksi, eli mitä muulla tavalla menee ulos kaluwarastostamme. Tätä siwua so-pii myöskin kutsua: "Myhnytö ja wäheennys." Tätä matkaan saadaksi tarwitaan monta palstoa. Wasemmalle lehtisiwulle ensin yksi leweämpi palsto, johon wuosiluku ja kuukausi kirjoitetaan, sitte wähä kaidempi päiwäluwulle, sitte tilaa sen nimelle, jolta olemme saaneet kalun, ja sitte palsto, johon kalun luonnon mukaan kirjoitetaan N:o, kappale, kannu, nau-la taikka muuta. Jos tahdomme kirjaan myöskin panna ostohinnan, niin wielä on kaffi palstoa tehtävänä, yksi markkasummalle toinen pennisummalle. Oikealle lehtisiwulle tehdään yhtä monta palstoa, mutta antajan tilaan wasemmalla lehtisiwulla kirjoitetaan tällä siwulla sen nimi, joka on ostanut eli vastaanottanut kalun ja rahapalstoihin pannaan myhmisshinta.

Kalukirja antaa meille seuraawat tiedot: kuinka paljo joka laiija on tullut tawarastoomme ja kuinka paljo fieltä on mennyt ulos; siitä filmäilemme helposti kuinka paljo joka laiija on warassa ja saamme myöskin

nähdä minkälaiset kalut pian myhdään, ja joita siis aina pitää hankittaman varaksi, että voimme tyhdyttää kysymystä niitten perään. Jos hinta myöskin kirjoitetaan ylös, niin saamme tietää kuinka paljo kulin kalu on kustannuksineensa maksanut meille, ja minkä voiton eli wahingon joka eri kalu myhdesä on tuonut meille. Kun tahdomme päättää yhden luvun kalukirjassa, niin laskeemme yhteen tulosiwulla kuinka paljo sitä kalu-laija olemme saaneet ja kulusiwulla kuinka paljo sitä kalua on annettu ulos, ja otamme sitte kulusiwun summan tulosiwun summasta ja kirjoitamme jäännöksen nimellä "waraa" kulusiwulle; jäännöksen raha-arwon, laskeettu osto- eli valmistamishinnan jälkeen, panemme rahapalstoon. Mutta jos kalu olis hinnassa halwentunut eli muutoin turmeltunut (huonontunut), niin pitää se arwattaman siihen hintaan, johonka senkaltainen kalu sillä ajalla saataisiin ostaa. Jos se taas olis nousnut hinnassa, niin on kuitenkin parempi arwata sen ostohintaan. Sitte lasketaan tulosiwun rahajummat yhteen ja kulusiwun summat myöskin yhteen summaan, se pienempi summa otetaan pois suuremmasta ja jäännös kirjoitetaan sille siwulle tähtteeksi, jossa se pienempi summa on. Jos, niinkuin tavallisesti tapahtuu, kulusiwun summa on suurempi, niin kirjoitetaan eroitus tulosiwulle ja se on woitto kalusta, mutta jos tulosiwun summa on suurempi, niin kirjoitetaan eroitus, joka nyt on tappio, kulusiwulle. Pääsummat, jotka nyt ovat yhtäpitäwäiset, kirjoitetaan alle. Jäännöstä eli waraa laskiessa taitaa kuitenkin tapahtua, että warainainen wara on suurempi taikka wähempi kuin se minkä kalukirja osoittaa. Wähempi on se, jos kalu, makasiinissä eli warastossa ollessa, on kuiwunut, sulanut, wuotanut taikka rikkonut; suurempi taas, jos se on wiety hywin kuiwana makasiiniin ja siellä, ilman kosteudesta paisunut ja tullut raskeammaksi. Se eroitus, joka näistä seikoista nousee, kirjoitetaan paljous palstoon tasoitukseksi; kalun wähetessä kulupuolelle ja paisuessa tulopuolelle. — Muutamit kaawat owat, luullakseni, kylliksi selittäwät kalukirjan muodon ja laitoksen erinäisissä kauppalikkeissä.

Lehti (fool.) 1.
(Debet) Tulo.

Pitfattujen (Kiillotettujen) Kottinki

Wuosi ja kuukausi	Päivä	Päivä- ja kassafirjan lehti		Luku	Hinta kappa- leesta	Sopiaa marf. pen.	
1860							
Kesäkuu	1		An Waraa inventeeringissä .	24	6: —	144	„
„	12		„ Walmistettuja	12	6: 10	73	20
„	24		„ Walmistettuja	12	6: 10	73	20
Kesäkuu	30		An Voittoa	„	„	29	20
			S:ma	48	—	319	60
Heinäkuu	1		An Waraa Kesäkuusta	20	6: 10	122	„

Suomen ja Väjerin

Wuosi ja kuukausi	Päivä	Päivä- ja kassafirjan lehti		Suo- men Olu' Put:n luku	Väje- rin Olu' Put:n luku	Sopiaa marf. pen.	
1860							
Kesäkuu	1		An Waraa inventeeringissä .	1000	500	325	„
„	3		„ Laskettu Putelleihin	2000	1500	775	„
„	9		„ Laskettu Putelleihin	2000	2000	900	„
			S:ma	5000	4000	2000	„
Heinäkuu	1		An Waraa Kesäkuusta	2940	2950	1325	50

Suolien Luku.

Lehti (fool.) 2.
(Kredit) Luku.

Wuosi ja kuukausi	Päiwä	Päiwä- ja kassa-kirjan lehti		Luku	Hinta kappa- leesta	Sopiaa mark. pen.	
1860							
Kesäkuu	5		Per myhly puhdasta rahaa vastaan R. M:lle	12	7: —	84	"
"	16		" m:ty L. P:lle 2:ksi kuukaudeksi	16	7: 10	113	60
Kesäkuu	30		Per Waraa Heinäkuuhun . . .	20	6: 10	122	"
			S:ma	48	—	319	60

Sluen Luku.

Wuosi ja kuukausi	Päiwä	Päiwä- ja kassa-kirjan lehti		Suo- men Slu' Put:n luku	Päje- rin Slu' Put:n luku	Sopiaa mark. pen.	
1860							
Kesäkuu	1	P. k. 1	Per J. Lackström, Raahessa lä- hetetty Höyryl. Suomessa 6:ksi kuukaudeksi	1000 24 p.	500 32 p.	400	"
"	8	P. k. 4	Per Annettu kauppuotiin myh- tämäksi	200 20 p.	100 25 p.	65	"
"	12	R. k. 2	Per G. Lund Uudesfakaarlepys- sä puhdasta rahaa vastaan	300 23 p.	250 30 p.	144	"
"	20	P. k. 8	Per Annettu kauppuotiin myh- tämäksi	200 20 p.	100 25 p.	65	"
Kesäkuu	30		Per Waraa Heinäkuuhun . . .	2940 20 p.	2950 25 p.	1325	50
"	"		" Kilotut	360	100	—	—
"	"		" Tappio	—	—	"	50
			S:ma	5000	4000	2000	"

So ennen annettujen osoitusten ja näitten kaawojen johdosta woipi jokainen ajattelewa asioimismies tehdä itsellensä semmoisen kalufirjan, joka sopii hänen asioillensa.

Kun me nyt inventariumifirjassamme menemme eteenpäin, niin tulemme me VI nimitykseen: Welkamiehet eli Debitorit. Me taitaisimme kohta antaa jokaiselle welkamiehelle ja welkojalle lukunsa Pääkirjassa, ja siirtää heidän welkanja ja saamisensa inventariumifirjasta sille luvulle, mutta kun Päiwäkirja on se apukirja, johon jokainen asia ensin kirjoitetaan niin täydellisesti, että me riitaisissa kohdissa siitä saamme tarpeelliset walistukset kaikista asiahan kuuluvista ehdoista ja seikoista, niin pitää joka debitori ja kreditori ensin kirjoitettaman päiwäkirjaan, sieltä sitte siirrettäväksi Pääkirjaan.

Kuinka wiivat päiwäkirjassa vedetään ja sen ulkomuodon saat nähdä kaawasta N:o 2 "Päiwäkirja." Itse kirjoittaminen päiwäkirjaan tapahtuu seuraawalla tawalla: Jokaisen asian ylitse kirjoitetaan päiwä-luku, jona se tapahtui; seuraawalle riville kirjoitetaan jotenkin suuremmilla kirjaimilla sen nimi ja asuntopaikka, jonka kanssa asia tapahtuu; hänen suhtansa meitä kohtaan merkitään sanalla Debet eli Welkaa, jos hän saa eli ottaa jotakin vastaan meiltä ja sillä tawalla tulee meidän welkamieheksemme taikka sanalla Kredit eli Saamista, jos hän antaa meille jotakin ja tulee senkautta meidän welkojaksemme.

Jokainen asia eroitetaan toisestansa poikkiwiiwalla, niin että jokainen uusi asia, jos se tapahtuis samana päiwänä ja saman hengenkin kanssa, kuitenkin eroitetaan eri asiakfi.

Semmoisia asioja, jotka maksamisella suoritetaan ennenkuin olemme kerinneet siirtää niitä pääkirjaan, emme saa pyyhkiä pois ennenkuin olemme palstoon wafemmalle puolelle merkinneet sen kassakirjan siwun, johon makso on kirjoitettu.

Riikamakaupassa pidetään päiwäkirjan ohessa yksi niin kutsuttu Musta- eli Tahrokirja (Bladdi), johon semmoiset asiat kirjoitetaan, jotka uskottawasti pian suoritetaan, joko pikaisella maksolla eli kalun takaisin antamisella.

Näitten osoitusten johdosta kirjoitamme nyt Debitorit ja Kreditorit inventariumifirjasta päiwäkirjaan, niinkuin tarkemmin voit käsittää kaawasta N:o 2.

Wasta edempänä tahdon minä antaa osoituksen kuinka kalun hinta

kaikkine kustannuksine pitää laskehtaman; myöskin kuinka yhden kalun eli teoksen valmistamishinta eli palffa on laskehtawa.

Menkäämme nyt puhumaan niistä yhden kuukauden asioista, jotka olemme walinneet kirjoitettawiksi kirjoihin yksinkertaisen kirjanpidon mukaan.

Me taitaisimme kirjanpidollemme walita ainoasti semmoisia asioja, jotka kuuluvat kauppiamiesten liikkeeseen, taikka semmoisia, jotka tapahtuwat wapriikin eli tehtaan liikkeessä, taikka semmoisia, jotka kuuluisiwat jonkun yksittäisen käsityöläisen ammattiin, mutta sillä tawalla ei kaikki lufiat saisi sitä osoitusta, joka heille olisi tarpeellinen; ja kun aikomuksemme on antaa niin yleinen opetus yksinkertaisessa kirjanpidossa, että jokainen asiomisliike siinä löhtäisi sen osoituksen, joka sille on tarpeellinen kirjanpidossansa, niin olemme koettanut walita semmoisia asioja, jotka uskottawasti tapahtuwat jokaisessa liikkeessä. Me tahdomme nimittää asiat niin yleisesti, että jokainen eri asiomismies woipi käyttää osoitukset hywäksensä.

Tehdäksemi osoitukset selwemmiksi, aiwon minä antaa selittäwiä muistutuksia, missä ne waan tarpeelliset owat.

2 p. Kesäkuuta Suutari Naskalinen maksaa puolen vuoden hyhriin niistä huoneista, joissa hän asuu talossani. Se on lisäys puhtaassa rahassa kassalleni eli rahastolleni, jonkatähden kassa tässä tulee welkamiehiksi, debitoriksi, ja Naskalinen on Kreditori, ja asia kirjoitetaan siis kassafirjan Debet eli Tulo-puolelle seuraawalla tawalla:

Debet (Tulo).

Kassan eli Rahastan Tulo.

Kesäkuu 2. An B. Naskalinen

Maksanut puolen vuoden hyhriin huoneista 50 markkaa.

Kesäkuu 2. Piintiän omaisuuteni saamisiin panen sen hyhriin, jonka minun pitäis maksaa, jos asuisin muitten huoneissa, ajatellaamme sen olewan 260 markkaa.

Tämä päivä on lauantai, jona maksamme työwællemme heidän wiikkopalffansa ja laskeimme yhteen mitä talouden tarpeisin wiikon kuluesissa on maksettu, samate myöskin ne kulungit, joka kauppamme eli ammattimme on waatinut; kaikki nämät eri summat kirjoitamme me kassafirjan Kredit eli kulupuolelle seuraawalla tawalla:

	Kassan- eli Rahaston-Luku	Kredit (Kulu).
Resäkuu 2.	Per Kauppa- tai Ammatti-Kulunkia	
	Maksanut viikkopalkan 5 kiskälle, 12 m. kullekki 60	
	" " " 2 oppipojalle 6 m. " 12	
	Pieniä kulunkia kirjan*) johdosta	6 78 m.
" "	Per Talouden (Huushollin) Luku.	
	Maksanut talouden tarpeisiin talous-**)kirjan	
	jälkeen	35 m. 20 p.

Sitte luemme ne rahat, jotka olemme saaneet, puhdasta rahaa vastaan, viimeisellä viikolla myydyistä kaluista ja kirjoitamme summan kassakirjan tulopuolelle, näin:

Debet (Tulo).	Kassan Luku.
Resäkuu 2.	An Kalu-Luku.

Tuloa viikon kuluessa myydyistä kaluista 206 m. 30 p.

Kalu- eli Tavarakirja antaa tiedon myydyistä kaluista, mutta jos emme pidä eri kalukirjaa, niin on tarpeellinen, että se joka myy kaluja, kirjoittaa joka eri kalun ja sen saadun hinnan myymiskirjaan, sillä muutoin emme tiedä, jos se kaimattu kalu on myyty ja minkä hinnan me siitä olemme saaneet.

Me olemme päättäneet joka viikon lopussa siirtää asiat päivä- ja kassakirjasta pääkirjaan, mutta kun ainoasti pari päivää ovat kuluneet kirjanpidon alusta ja ainoasti muutamit asiat ovat tapahtuneet, niin heitämme sen työn tulewaksi lauwantaisi.

Resäkuu 4. Me myymme J. Bettersonille täällä erilaisia kaluja, jotka yhteensä maksawat 560 marffkaa. Hän maksaa kohta 160 marffkaa; ne vielä maksettawat 400 m. maksaa hän silloin kun hän haettaa kalut tyköämme. Tämän asian kirjoitamme me ensin kaikfine asiainhaaroinensa päiväkirjaan. Waikka kalut vielä ovat meidän takanamme, niin ovat ne kuitenkin Bettersonin omat, ja hän on siis welkamiehemme. Me maksetut

(*) Kassan kulunkikirja, siihen kirjoitetaan pienet, usein tapahtumat maksetut, niink. postiraha, päällys (ampallaassi), paperi, seililanka j. n. e. Summat kirjoitetaan tähän kirjaan ja siirretään viikottain eli kuukausittain kassakirjaan, wetään tätä pikkukirjaa perustukseksi.

**) Talouden, huushollin kustannustenkirja, siihen kirjoitetaan jokapäiväiset makset taloudesta, ja siirretään sitte joka viikolta eli kuukaudelta kassakirjaan, mainiten tätä kirjaa.)

17

160 m. kirjoitetaan myöskin päiväkirjaan, mutta siirretään siitä kassakirjan tulopuolelle. Uusia kirjoitetaan päiväkirjaan seuraavalla tavalla:

Herra S. Petterson täällä Debet (velkaa).

En Myhnyt hänelle alla mainittuja kaluja, joista hän jo edeltäkäsin on maksanut 160 m.; loppu on maksettava kuin kalut tyköni haetaan.

(Tässä nyt seuraisi joka eri kalun luetteleminen ja sen hinta) 560 m.

Kassakirjaan kirjoitetaan sen tulopuolelle:

Rekätun 4. En S. Petterson täällä.

Maksanut edeltäkäsin wasta haettawista kaluista 160 m.

Rekätun 5. P. Sallinen Waasassa tilaa minulta joukon kaluja, jotka vielä osaksi ovat valmistamattomat. Maksaaksensa tätä tilausta lähettää hän minulle 200 markan arwoisen wexselin (waihotosetelin) G. Strömmerin maksettawa, 14 päivää sen jälkeen kuin sen olen hänelle näyttänyt. Minä menen Strömmerin tykö, nähtän hänelle wexselin ja pyhdän häneltä wahwistusta (akseptia) (welwottamaan itsiänsä maksamaan wexselin määrättyllä ajalla), mutta Strömmeri kieltää wahwistuksen, sanoen itsellänsä olewan vielä muutamia seikkoja Sallisen kanssa selwittämättöminä.

Jos minulla olisi ollut saamista Salliselta ja hänen welkansa jo olisi maksettawa, ja jos Sallinen olisi sitä maksaaksensa lähettänyt minulle wexselin, niin olisi minun pitänyt, Strömmerin wahwistusta kieltäessä, waatia häneltä wstawäitöksen (protestin) (tästä tempusta saamme puhua laweammin edempänä, kuin tulee kysymys wexselistä). Tämän kautta pääsen minä kaikesta edeswastauksesta, kun woin näyttää, että minä puolestani olen tehnyt kaikki, mitä minun woimasfani on ollut, saadakseni wahwistusta Strömmeriltä, ja saan myöskin oikeuden wexseli-oikeuden woimasta waatia wexselin maksoa Salliselta. Vielä wälttämättömämmäksi tulee welwollisuus waatia protestia, jos wexseli on rahan arwosta kulkenut usian hengen kautta ja sitä tietä tullut minun käsiini; sillä ainoasti protestin kautta on minulla oikeus waatia wexselin hinnan ja kustannukseni wexselin antajalta (Trassentilta) eli joltakulta muulta, jonka hallussa wexseli ennen minua on ollut.

Mutta jos minä tässä kohdassa ottaisin protestin, niin minä tuotaisin wexselin antajalle liika kustannukset. Minä lähetään siis wexselin takaisin Salliselle ja annan hänelle tiedon, että Strömmeri kielti wahwistustansa; samassa lupaan minä laittaa hänelle ne tilatut kalut, mutta

Lilius, Kirjanpito.

pyyhän häntä lähettämään minulle paremman eli wakaamman wexselin eli puhdasta rahaa. Tämä asia ei siis ollenkaan nyt tule firjoitetuksi firjoihin.

Resäkuu 6. Me ostamme puhtaalla rahalla raaka-aineita 500 markan arvosta. Asia firjoitetaan kassafirjan kulupuolelle seuraawalla tavalla: Per Raaka-aineitten luku. Jos Raaka-ainefirjaa pidetään, niin firjoitamme joka eri aineen luvun debet eli tulopuolelle mitä olemme ostaneet, hinnan, mitan, painon taikka muun määrän.

Resäkuu 7. J. P. Lindin welka meille olis tänäpänä maksettawa, mutta kun hän on joutunut niin huonolle kannalle, ettei hän woi maksaa täyttä welkojillensa, niin on hän esitellyt heille, jos ei he tyytyisi 75:teen prosenttiin saamisistansa; me puolestamme olemme siihen myöntyneet; jonka wuoksi hän meille tänäpänä on lähettänyt 75 prosenttia welastansa, joka alkuaan oli 115 Ruplaa 20 kop. eli 460 markkaa 80 p. Tästä asiasta syntyy nyt kaksi asiaa eli postia. Ensimmäinen on firjoitettava kassafirjaan näin: Kassan luku. Debet. Un J. P. Lind. Maksanut suostumuksesta 75 % welastansa 115 ruplaa 20 kop., joka prosentti tekee 345 m. 60 pen. Toinen firjoitetaan päiväkirjaan näin

J. P. Lind. Kredit. Per Myönnytetyistä suostumuksesta lankee minulle wahingoksi 25 % hänen welastansa (460 m. 80 p.) 115 m. 20 p.

Jos me firjoittaisimme ainoasti kassafirjaan ne maksetut 75 prosenttia, ja kun me kassafirjasta siirtäisimme summan Pääkirjaan Lindin luvun kreditpuolelle, niin se luku näyttäis, että hänen vielä olis meille welkaa 115 m. 20 p. Mutta kun hän, meidän suostuttua hänen tarjoukseensa, on vapaa tästä summasta, niin pitää meidän myöskin päiväkirjassa panna hänen saamisinsa (kreditiin) nämät 115 m. 20 p., ja kun ne sieltä sitte siirretään pääkirjaan hänen lukunsa kreditpuolelle, niin hänen lukunsa suoritetaan, molempien sivujen summat tulewat yhtä suuriksi, joka seikka siis näyttää, että hän on welastansa vapaa.

Resäk. 8. Me yhdyimme waihtokauppaan R. Roosin kanssa Roffolassa. Hän antaa meille semmoisia kaluja, joita emme walmista, mutta joita kumminkin taidamme myydä omien tekemien kalujemme siwussa. Me taas annamme hänelle meidän tekemiä kalujamme. Hintaa määrätään kummallakin puolella, ja suostutaan, että eroitus kalujoukon hinnassa suoritetaan puhtaalla rahalla. Kun tästä asiasta ei nouse welkaa eikä saamista, waan ainoasti muutos kauppakalujemme laissa ja rahassamme, niin siinä asiassa ei olisi mitään firjoitettawaa päiväkirjaan, waan olis

19

tylläksi, jos se puhdas raha, joka tulee kysymykseen hinnan eroituksesta, pistettäisiin ylös kassakirjaan, ja ne kalut, jotka me annamme hänelle kirjoitettaisiin kalukirjaan lukujensa kulupuolelle, ja tehtäisiin taas uudet luwut kalukirjassa niille kaluille, joita me saamme häneltä, ja joita meillä ennen ei ole ollut. Mutta kun päiväkirja, niinkuin ennen on sanottu, pitää antaman selityksen kaikista muutoksista omaisuutemme osissa, ja kun asia vielä ei ole lopullisesti päätetty, sillä ei Roos vielä ole meille antanut kalujansa eikä meiltä vastaanottanut kalujamme, niin kirjoitamme me tämänkin asian päiväkirjaan. Ensin mitä me Roos'ilta tulemme saamaan.

R. Roos Kokkolassa.

Kredit (Saamista).

Per Minä olen ostanut häneltä alla mainittuja kaluja vastaan ja loppu puhdasta rahaa vastaan seuraavia kaluja, jotka viimeistäki 5 päivän sisällä ovat minulle lähetettävät. (Tässä nyt seuraisi tarkka luetteleminen niistä kaluista, jotka Roos minulle on antawa hynnä niitten hinta tekewä yhteensä) 536 m. 20 p.

Se Sama

Debet (Welkaa).

An Hän on ostanut minulta yllä mainittuja ehtoja vastaan seuraavia kaluja. (Tarkka luetteleminen niistä kaluista, jotka hän minulta on saawa ja niitten hinta) 506 m. 20 p.

Tätä asiaa kirjoihin pannesja pian tyllä epäilee kuka on welkamies ja kuka on welkoja; sillä Roos vielä ei ole saanut mitään minulta, enkä minä häneltä. Mutta tässä asiassa ennen kaikkea tulee kysymykseen ne welvollisuudet, joihin kumpikin meistä on itsensä sitonut. Kun me olemme häneltä ostanut kaluja, niin, ehkä ne eivät vielä ole käsissämme, ovat ne kuitenkin meidän omaisuutemme, eikä hän saa myhdä niitä muille. Sentähden olemme me hänelle niistä welkaa ja hän meidän kreditorimme. Päin vastoin hän taas on meille welkaa niistä kaluista, joita hän on meiltä tingannut.

Refäk. 9. J. Pettersoni haettaa tänäpäinä ne kalut, joista me se 4 päivä suostuimme ja maksaa lopun hintaa 400 m.

Asia eli posti kirjoitetaan kassakirjan tuloihin. Päiväkirjassa osoitamme 4:nen päivän wieresjä, jossa Pettersonin nimi on, siihen kassakirjan lehteen, johon posti nyt on kirjoitettu, ja kassakirjassa kirjoitamme palstoon wasemmalle puolelle Pettersonin nimeä P. (päiväkirja) ja sen situn numero, jossa asia päiväkirjassa on löhdettävä. Samate tehdään muissa senkaltaisissa tapauksissa.

Tämä päivä on lauantai, sentähden maksamme samoin kuin 3:na p. viikonpalkan työmällemme 72 m.

Pieniä kuluksia kirjan johdosta 7 m. 50 p. Talouteen 39 m. 75 p.

Viikon kulussa on puhdasta rahaa vastaan myyty kaluja 269 m. 60 pennin arvosta. Ne kirjoitetaan kirjoihin samalla tavalla kuin senkaltaiset asiat 3:na päivänäkin.

Me tahdomme nyt siirtää pääkirjaan tähän asti tapahtuneet asiat. Pääkirjan tarkoituksen olemme me jo ennen, siv. 3—4, selittänyt, nyt muutama sana sen laitoksesta ja ulkomuodosta. Me niidotamme muutamia kirjoja kirjoituspapereita kirjaksi, valmistamme sen kassakirjan kaltaiseksi; paitsi päiväpalstoa kummankin sivun vasemmalle puolella tehdään vielä kaksi kaitaa palstoa, joihin sen sivun numero merkitään, josta posti kassataikka päiväkirjasta on muutettu. Välillä pitää rahalle tehtävän kassakirjoitukset palstot, yksi kauppaystävän rahalaille, jos hän on ulkomaalainen, ja toinen omalle rahalaillemme. Ulkomaalaisen rahalai pitää kurssin jälkeen muutettaman meidän rahaamme ja kirjoitettaman palstoonsa.

Mitä asiat eli postit ovat siirrettävät Pääkirjaan? Kun pääkirjan pitää pitämän tarkan vaarin velvoitamme ja saamisistamme, niin kassakirjoituksen kirjanpidon luonnosta siihen siirrettäisiin ainoasti ne asiat, joissa meidän ja muitten henkien välillä vaikka taikka saamis-kohta noussee, s. o. siihen tehdään ainoasti eläviä eli henki konttoja (lukuja ihmisille). Kuolleet luut, isäntäkontot ei oikeastansa sinä saisi sias, mutta meidän pääkirja-kaavassa N:o IV tahdomme myöskin antaa eri luvun pää-omalle (Kapitalkontto), s. o. koko asioimisliikkeen kannulle omaisuudelle, saadaksemme helpomman yli-välillä liike-omaisuuden enenemisestä taikka vähenemisestä, voitosta taikka vahingosta.

Yhden luvun nimi eli nimitys kirjoitetaan sillä tavalla, että vasemmalle eli debet-lehtisivulle kirjoitetaan kauppaystävän nimi ja oikealle eli kredit-lehtisivulle asuntopaikkansa.

Luvun vasempuolelle kirjoitamme kaikki mitä hän on saanut meiltä ja mitä me hänen puolestaan olemme muille antaneet, eli mitä muut meidän puolesta ovat antaneet hänelle; saamispuolelle taas mitä hän meille on antanut eli muille meidän puolesta, eli muut meille hänen puolesta.

Se ei tee mitään eroitusta missä järjestyksessä luvut seuraavat toistansa pääkirjassa; sillä pääkirjan ensimmäiselle taikka viimeiselle si-

wulle on tehtävä aapillinen luettelo, rekisteri, joka tekee lukujen löytämisen helpoksi. Vuonnollista on kuitenkin, että ne siirretään pääkirjaan siinä järjestyksessä, jossa ne toistansa seuraavat. Samalle lehdelle saattaa tehdä ušiampiaikin lukuja, jos me edeltäkäsän woimme arvata, ettei meille tule paljo asioita niitten kanssa. Me wedämme wahwan poikkiwiivan molempien siwujen ylitse ja kirjoitamme sen uuden luvun nimen wiivan päälle, ja kirjoitamme kauppa-yhtävän nimen rekisteriin alkukirjaimensa alle.

Siirtäessä postia pääkirjaan havaitaan, että päiväkirjasta siirtäessä tulee posti Pääkirjassa samalle siwulle kun se sana Debet (welkaa) taikka Kredit (saamista), joka seisoo kauppa-yhtävän nimen perässä, osoittaa. Postit kassakirjasta taas tulewat kirjoitettawiksi toiselle puolelle, s. o. mitä kassassa seisoo tulo-puolelle tulee pääkirjassa yhtävän saamis-puolelle, ja päin wastoin. Tämä seikka selitetään seuraawalla tawalla: Kassan luku on juurikuin välittäjä meidän (kauppa-isännän) ja muitten lukujen välillä. Jos me maksamme rahsumman, niin kassa antaa sen meidän puolesta ja tulee siis welkojaksi, kreditoriksi, ja summa pannaan kassan kuluihin nimittämällä kuka on saanut rahan; tämä vastaanottaja tulee kassalle welkamieheksi, debitoriksi, ja summa pitää siis pantaman pääkirjassa hänen lukunsa welkapuolelle. Jos joku maksaa meille rahsumman, niin kassa saa ja tulee welkamieheksi, yhtävä antaa ja summa pannaan hänen saamiinsa.

Asiat kirjoitetaan pääkirjaan lyhyesti, kuitenkin niin että tarpeellisin asian suhdasta tulee selkiäksi, eli niin laweasti kuin tahdot asian mainituffi yhdesä räkningissä, joka pääkirjasta uloswedetään; myöskin kirjoitetaan ainoasti postin loppusummat rahapalstoon, sillä jos mielit tietää asian syntyä ja siihen kuuluvia asianhaaroja, niin katso siihen kassa- taikka päiväkirjasiwuun, jossa pääkirja osoittaa asian olewan laweammin kirjoitetun.

Nämät yleiset selitykset ja muistutukset annettuamme, tahdomme tehdä tarpeellisia lukuja pääkirjaan; katso kaawa N:o IV.

Ensin te'emme luvun pää-omalle (Kapitalkontto), siihen kirjoittaaksemme waramme ja welkamme. Pää-oman luvun saamiisiin kirjoitetaan kaikki meidän waramme.

Se antaa ne juurikuin hallitettawiksi eri osille omaisuudestamme, ja ne erinäiset osat tulewat siis pää-oman welkamieheksi, niinkuin: Kassanluku puhtaan rahan edestä, kaluluku kaluwaraston edestä j. n. e. Ne kauppa-

ystävät, jotka kauppaa alkaessa olivat meille welkaa, ovat myöskin pää-oman welkamiehiä. Sen jälkeen pää-oman saamiin vielä kirjoitettaisiin jokainen lisäys, joka liikkeen alla kaswaisi meille joko perinnöstä taikka lahjasta eli muutoin ja viimein, kirjoja vuoden lopussa päättäessä, se voitto, jonka meidän astoimislifkeemme ylipäättänsä antaa. Pää-oma luvun welkapuolelle kirjoitetaan kaikki meidän welkamme kauppaliikettä alkaessa, ja ne k. ystävät, joidenka on meiltä saamista welkuutetaan (Krediteerataan). Sitte pää-oman welkoihin vielä kirjoitettaisiin, kaupan kuluessa, ne osat omaisuudestamme, jotka kokonansa eli osaksi otetaan pois kauppaliikkeestä, ja summat pannaan niitten osien saamiin; viimeiseksi pantaisiin Pää-oman welkoihin se wahinko, joka kirjojen päätettyä, nousisi koko astoimis- eli kauppaliikkeestä.

Sitten seuraisi kiintiän omaisuuden luku, irtanaisen omaisuuden l., kalu- ja raaka-aineitten l., mutta yksinkertaisessa kirjanpidossa ei niille tavallisesti anneta ominaista lukua. Jos tahdot niillekki antaa eri luvun, niin jo annetuista osoituksista hymmärrät kuinka niihin koskewat asiat ovat kirjoitettawat. Kaluille ja raaka-aineille voit, jos tahdot, tehdä omat kirjat niinkuin jo ennen mainittu on.

Sitten te'emme pääkirjassa lukuja welkamiehillemme, Debitoreillemme, ja panemme welkansa heidän lukujensa welkapuolelle. Senjälkeen te'emme lukuja welkojillemme, kreditoreillemme, ja panemme saamisensa heidän lukujensa saamispuolelle. Nyt ovat ne postit, jotka jo löytyvät inventariumikirjassa, ja sieltä ovat siirretyt päiväkirjaan, kirjoitetut Pääkirjaan. Sitten menemme päiväkirjassa eteenpäin, siirtääksimme pääkirjaan ne henkiä eli ihmisiä koskewat postit, jotka tähän päivään asti (9:teen) ovat sitä laatuja, että tulewat kirjoitettawiksi pääkirjaan. J. Peterfonille emme anna omaa lukua, sillä me olemme joka päivä odottaneet häntä tulemaan kalujansa peräämään, ja emmekä tiedä jos edespäin tulemme asioihin hänen kanssansa. Hän on myös se 9 p. haettanut kalunsa ja maksanut lopun, ja me olemme saman päivän alla antaneet osoituksen kuinka siinä ja senkaltaisissa tapauksissa on tehtävä.

Sitte otamme kasjakirjan käsiimme ja siirrämme siitä pääkirjaan mitä siirrettävä on. Baitsi henkien lukuja sisältää kasjakirjamme myöskin semmoisia lukuja, jotka koskewat ainoasti kauppaliikkeen isäntää, niinkuin: kalujen luku, kustannusten ja talouden l. Nämät luvut eivät yksinkertaisessa kirjanpidossa siirretä ollenkaan pääkirjaan. Joka tahtoo yli-

filmäilyksen niistä löytyä sen kassan kustannuskirjassa, talouden- ja kalu-
kirjassa.

Resäk. 11. Meidän welkamme J. Härb'ille 125 ruplaa oli makset-
tawa eilen, me maksamme sen tänäpänä 500 markalla; posti pannaan
kassakirjan kalupuolelle.

Resäk. 12. Me myhymme P. Malmille täällä kaluja varastostam-
me 420 m. 50 pennin arvosta. Asia kirjoitetaan kassakirjan tulosiwulle
ja kalut kirjoitetaan kalukirjaan lukujensa kulusiwulle.

Samana päivänä myhymme R. Hanniselle täällä, kuukauden perästä
maksettawiksi, kaluja tawaravarastostamme, 575 m. 30 p. arvosta. Han-
ninen weloitetaan päiväkirjassa, ja kalut kirjoitetaan lukujensa kulupuo-
lelle kalukirjassa.

Resäk. 13. P. Sallinen Waasassa uudistaa kalu-tilauksensa 1000
markan arvosta, kalut owat lähetettävät hänelle 3 wiikon sisällä. Hän
lähettää meille wahvistetun (aksepteeratun) 300 markkaisen wekselin, S.
Kurténin Roffolassa maksettawa se 1 p. Heinäkunta. Lopun lupaa hän
maksaa kalut saatuaensa. Me annamme kohta ruweta valmistamaan ka-
luja ja kirjoitamme tilauksen **Tilaus-** eli **Kommissiioni-**kirjaan*). Wek-
selin lähettämme me J. Fellmannille Raahessa, maksaaksemme sillä wel-
kamme hänelle. Me transportteeraamme (indosseeraamme) wekselin hä-
nelle, kirjoittaen wekselin takapuolelle: "Minun puolestani J. Fellmannille
eli Orderille, summa saatu." Asuntopaikkamme, päivä, wuosi ja nimem-
me. Samalla aikaa tilaamme J. Fellmannilta raaka-aineita 500 m. ebestä,
lähettäväiksi meille 10 päivän sisällä. Sekä wekseli että kirje on ensin
kopioitettava**).

Mitä nyt tämän asian kirjoittamista kirjoihin koskee, niin emme
wielä ole saaneet rahaa emmekä antaneet kaluja taikka rahaa, ja kuitenkin

*) Tilaus- eli Kommissiioni-kirjaan kirjoitetaan kaikki ne tilaukset, jotka meillä teh-
dään; Tilaajan nimi, tilauskirjeenpäivä, kalut jotka tilataan. Kalujen valmis-
tettua ja annettua, kirjoitetaan päivä, jona se on tapahtunut, ja koko asia pyhje-
tään pois niin pian kuin se on siirretty joko päiväkirjaan taikka kassakirjaan.
Samankaltaisen kirjan te'emme me niille kaluille, joita me muilta tilaamme.

**) Kopioikirja on se johonka joka kirje on kopioitettava ennenkuin se lähetetään.
Jos meillä on kopiomasstina, niin kopioitetaan sillä, kopion numero kirjoitetaan
kopiolle, ja helpommin löytääksemme sitä tarvitessamme, te'emme aapillisen (kir-
jaimillisen) rekisterin kopiokirjan loppusiwulle.

Niille wekseleille, joita itse ulosannamme eli muutoin kähwät meidän kä-

24

olemme welkaa Sallijelle 300 markkaa ja olemme antaneet Fellmannille wekselin transporteeraamalla 300 m.; sillä se lähetetty wekseli kulkee täydestä rahan arvosta, kun Sallinen, wekselin antaja ja Kurténi, wekselin maksaja ja wahvistaja (akseptantti) ovat welwolliset täyttämään mitä wekseli sisältää. Meidän täytyy siis päiväkirjassa panna Sallisen saamiin wekselin hinnan ja samassa kirjassa weloittaa Fellmannia samasta hinnasta. Mutta tässä tulee vielä toinenkin seikka tarkastettavaksi. Fellmannilla ei vielä olisi oikeus saada saamistansa maksetuksi, sillä sen maksopäivä on vasta 1 p. Syyskuuta, siis juuri 2 kuukautta siitä päivästä, jona hän saa rahaa wekselistä. Me panemme sentähden hänen welkoihinsa päiväkirjassa vielä 2 kuukauden intressin eli diskontin, joka 280 m. 44 pennistä, puolen prosentin jälkeen kuukaudessa, tekee 2 m. 80 p. Mitä Fellmanni nyt saapi päälle saamistansa, on poisluettava, kun hän lähettää meille ne nyt tilatut raaka-aineet.

Refäk. 14. R. Roos lähettää ne suostutut kalut ja me annamme hänelle meidän kaluistamme. Eroitus kalujemme hinnassa on 30 m., jotka minä nyt maksan hänelle. Tässä ei siis tarwita panna muuta kirjoihin kuin tämä viimeinen makso 30 m., joka kirjoitetaan kassakirjan kulupuolelle, ja Roos weloitetaan, niin käypi hänen welkansa ja saamisensa yhteen. Kassassa osoitetaan siihen päiväkirjan sivuun, jossa vaihto ehtoinensa on kirjoitettu.

Refäk. 14. Me myhymme W. Sundströmille Lapuan Joensuussa kuukauden perästä maksettavaksi warastostamme kaluja 325 m. 75 pennin arvosta. Loota ja pakkaaminen 3 m. 25 p. Hän weloitetaan päiväkirjassa.

Refäk. 15. R. G. Nylund Mawuussa lähettää postissa 331 m. welkansa maksoksi ja tilaa vielä kaluja 300 m. arvosta. Me krediteeraamme häntä kassakirjassa ja kirjoitamme tilauksensa Tilaus- eli Kommissio-nikirjaan.

Refäk. 16. Lauwantai. Maksamme työvällemme 72 m. Pieniä kulunfia 8 m. 50 p. Talouteen 40 m. 25 p.

Puhtaasen rahaan myhdyt kalut ovat antaneet 210 m. 50 p.

sien kautta, te'emme kirjan, Wexselikirjan, johon kirjoitamme wekselin ulos-
anto-, vastaanotto- ja maksopäivän, wekselin antajan (trassentin) transporte-
raajan (indossentin), maksajan (trassaatin) nimen, wekselin raha-arvon, päi-
vän, jona me olemme transporteerannut eli indosseerannut sen taikka saanut ra-
haa sen edestä.

25

Resäk. 18. Kun emme itse kerkeä valmistamaan kaikkia tilattuja kaluja, niin teetämme osan niistä muualla, mutta kun se mies, jonka kanssa me työstä sovimme, on waratoin, niin tarwitsee hän sekä raaka-aineita että vähä rahaa edeltäkäsin. Me sovimme hänen kanssansa sekä työpalkasta että ajasta, jona kalut pitää olla valmiit. Raaka-ainefirjaan firjoitamme joka eri kalun kulupuolelle mitä me hänelle annamme ja weloitamme häntä päiväfirjassa niitten hinnasta ja kassafirjassa siitä rahasta, minkä me hänelle edeltäkäsin olemme maksaneet. Me annamme hänelle myöskin pikuisen wastafirjan (kontrafirjan), johon me hänen tiedoksensa firjoitamme nämät seikat. Raaka-aineitten hinta on 80 markkaa, edeltäkäsin maksu 20 m. Määrä aika 10 päivää. Työmies M. Warpuinen.

Resäk. 19. Me toimitamme Nyhlundin 15 päivänä tehdyn tilauksen. Kalujen luonnon mukaan mittaamme, punnittemme taikka luettelemme ne; firjoitamme kaluwarastofirjaan, pakkaamme ne tarkasti sisään, sovimme kuljettajan kanssa wetopalkasta, firjoitamme N:lle kirjeen, jossa annamme hänelle tiedon kalujen lähettämisestä, liitämme kirjeesen räkningin ja annamme kuljettajalle kuljetuskirjan. Ennenkuin me kaikki nämät lähetämme, firjoitamme asian oikein päiväfirjaan. Kuljettaja on Erkki Luhtala, wetopalkka 20 markkaa, aika jonka sisällä hänen pitää toimittaa kalut vastaanottajalle on 4 päivää, kalujen maksoaika 2 kuukautta; kalujen hinta 300 markkaa, päällyksen ja pakkaamisen hinta 4 m. 20 p.

Resäk. 20. Me wakuutamme yhdeksi wuodeksi irtaimen omaisuutemme, kalu- ja raaka-aine-warastomme Balo-wakuutus-yhtiössä "Skandia." Irtaimen omaisuuden arvaamme 3500 markkaan, kaluwaraston 2000 m., raaka-aineet 1000 m.; yhteensä siis 6,500 markkaa, ja maksamme wakuutusmaksintoa 1 prosenttin, siis 65 m. Asia firjoitetaan kassafirjaan kulupuolelle, jossa joka eri luku weloitetaan wakuutus-maksostansa.

Resäk. 21. Maksamme timmermannille J. Eklundille parannuksista talossamme, räkningin mukaan 265 m. 40 p.

Resäk. 21. J. Fellmannilta saamme räkningin hänen tykönä tilattujen raaka-aineitten hlitse, seuraawaa sisältöä:

Kaahessa se 19 p. Resäkuuta 1860.

Minä lähetin tänäpäpä Teidän uskallukselle ja räkningille höyrylasin wasa Suomi, Laiwuri H. A. Sundman, Teidän maksettawaa rahitia vastaan seuraawaa:

26

U. R. N:o 12, 13, 14. 3 Säkkiä	
painavia yleiseensä (Brutto) 51 leiwiskää.	
Säkkien paino (Taara) 1	„
Puhdas paino (Netto) 50 leiwiskää. 10 mar-	
kaa leiwiskästä	Hopiaa 500 markkaa.
3 Säkkiä 2 m.	6 „

Maksettava 2 kuukauden sisällä, S:ma Hopiaa 506 markkaa.

Fellmanni krediterataan (velkuutetaan) päiväkirjassa; vaikka tavara vielä ei ole tullut meidän haltuumme, niin on Fellmanni sen kautta, että hän on lastannut kalun laivaan meidän nimellemme, tullut meidän velkojaksemme.

Rejät. 22. Me Fellmannin luona tilatut kalut tulevat höyrylai-
wassa, mutta vastaanottaessa hawaitsemme säkkien olevan rikkiäiset ja
painon waillinaisen. Me kiellämme laivauspalkan ja annamme maistraati-
jäsenen tutkia ja armostella wahingon ja pyhdämme häneltä todistuksen
siitä. Hän arwaa wahingon 24 markkaan, todistus maksaa 3 m. Laiwa-
uspalkka teki 51 leiwiskästä, 60 penniä leiw. 30 m. 60 p. Me mak-
samme höyry-laiwan asiamiehelle täällä 3 m. 60 p., sillä meidän täytyy
maksaa F:nin räkningin tähteen, mutta wahinko, joka on syntynyt huoli-
mattomuudesta laiwassa, on höyrylaiwa-yhtiön maksettava. Me weloit-
tamme siis höyrylaiwa-yhtiön päiväkirjassa sekä wahingosta että kustan-
nuksista, mutta krediteeraamme sen kassakirjassa siitä summasta, jonka me
olemme wätäneet pois laivauspalkasta. Se maksettu laivauspalkka 3 m.
60 p. hynä purkaamisen kustannukset kirjoitetaan kassan kustannuskirjaan.

Tarkemmin tutkittuamme tulleita raaka-aineita, hawaitsemme ne ole-
wan huonompaa, halvempaa sorttia, kuin mitä me ennen olemme saaneet
siihen hintaan. Me kirjoitamme siitä Fellmannille ja panetamme kalut
maksiniin Fellmannin wiljeltäwiksi, s. o. me jätämme hänen wapaan
waltaansa ottaa ne takasin, ja maksaa meille kustannuksemme taikka myhdä
ne jollekulle muulle; taikka antaa ne meille siihen halvempaan hintaan,
jonka siitä sortista voimme maksaa.

Saadaksemme asian oikein kirjoitetuksi kirjaan, weloitamme F:nin
tulleitten raaka-aineitten hinnasta, josta hän ennen on tullut krediteera-
tuzzi; seuraawalla tavalla:

J. Fellman Raahessa Debet (Welfaa).

An Me olemme jättäneet J. F:nin valtaan ne kalut, jotka hän se 19 p. tässä kuussa lähetti meille, mutta jotka eivät vastaa niistä määrättyä hintaa.

Räkningin arwo Hopiaa 506 markkaa.

Laiwauspalkka ja purkaamiskustannukset 35 "

S:ma Hop. 541 markkaa.

Tästä vedetään pois se wahinko, joka on "
luettava Höyrylaima-yhtiön maksettavaksi 27

jääpi Hopiaa 514 markkaa.

Refäk. 23. Lauvantai. Me maksamme työvällemme (me olemme ottaneet vielä yhden sisällin) 84 m. Pikku-kulungit 16 m. 50 p. Talousteen 39 m. 75 p. Puhdasta rahaa vastaan myhdyt kalut 189 m. 60 p.

Me kirjoitamme pääkirjaan ne asiat, jotka kuuluvat sinne. Asiasta Fellmannin kanssa kirjoitamme hänen lukunsa saamispuolelle ainoasti ne raaka-aineet, jotka hän meille lähetti, ja odotamme vastausta viimeiselle kirjeellemme.

Refäk. 25. L. O. Holm lähettää 400 m. arwoisen wekselin M. Winsténin täällä maksettava à vista (à sight) s. o. kohta, eli viimeistäki vuorokauden sisällä siitä kuin me sen olemme hänelle näyttäneet. Me esitämme sen hänelle; hän lunastaa sen kohta ja me krediteeraamme siis Holmia kasfikirjasssa wekselin hinnasta.

Samana päivänä. Holm tilaa vielä kaluja 350 m. arwosta; me lähetämme ne hänelle; päällhs ja sisälle-pakkaaminen 4 markkaa.

Refäk. 26. Fellmanni kirjoittaa meille, että hän jättää meidän mieliwaltaamme, joko jättää ne 22 p:nä tänne tulleet raaka-aineet hänen täällä olewalle asiamiehellensä L. P. T. taikka itse ottaa ne warastoomme 35 m:kan hinnan alennusta vastaan. Hän syhyttä fortin tulleen erhetyksestä waihetetuksi. Me walitsemme jälkimäisen ehdon. Me te'emme siis 22 p:n alla kirjoitetun asian wiereen päiväkirjasssa seuraawan muistutuksen: "olemme ottaneet kalut warastoomme alempana myhönnytettyä hinnan alennusta vastaan", ja weloitamme häntä fitten tämän päivälu'un alla hinnan alennuksesta.

Refäk. 27. J. Sandelin Hywäsbylässä lähettää meidän tykömme erilaisia tawaroita, pyhtäen meitä toimittamaan ne G. Rinmannille Dulussa. Kun höyrylaima "Pohja" juuri on satamassamme, menewä pohja-

seen päin, niin lastaamme tavarat siihen, veloitamme Sandeliiniä kassafirjassa wetopalkasta Tyvästylästä tänne, jonka me tuljetuskirjan mukaan olemme maksaneet M. Kontiolle 30 m:lla, ja laivauspalkasta Duluun ynnä suorimisen kustannuksista 25 m. 60 p. Päiväkirjassa veloitetaan hän meidän waiwan maksosta (spedition) 5 m. 10 p. Me kirjoitamme Sandeliinille mitä me olemme tehneet ja lähetämme hänelle räkningin sisältäen hänen welfansa meille; Rinmannille lähetämme kirjeen ja rahtikirjan (konnäsfementin).

Resäk. 27. E. J. Berg täällä maksaa welfansa 458 m. 51 pennin arwoijilla raaka-aineilla; ne vielä rästissä olemat 2 m. 69 p. wetää hän pois sen wuoksi, että hän maksoi welfansa 35 päivää ennen sen maksupäivää. Hän welfuutetaan (krediteerataan) ensin antamista raaka-aineista ja sitten intressistä eli diskontista. Molemmat asiat owat kirjoitettawat päiväkirjaan.

Resäk. 28. Kraatari E. Åfermanni on walmistanut meille waateparfelia 78 m. 20 pennin arwosta, ja kun hänellä on meidän kanssa wuotinen räkinki, niin me welfuutamme häntä päiväkirjassa tästä summasta.

Resäk. 29. M. Warpuinen tuo nyt meille sen työn, jonka hän otti walmistaaksensa; työpalkkansa lukee hän 60 markaksi. Me maksamme hänelle, wetäen pois summasta ne 20 m., jotka hän edeltäkäsin sai ja welfuutamme, krediteeraamme hänen 140 markasta, s. o. sekä walmistetun raaka-aineen hinnasta että työpalkasta. Me annamme vielä raaka-aineita 100 markan arwosta hänen walmistettawaksensa ja weloitamme hänen siitä päiväkirjassa.

Resäk. 30. Me maksamme työwællemme 84 m., pieniä kuluksia 8 m. 50 p., talouteen 42 m. 20 p. Lunastus puhdasta rahaa vastaan myhdyistä kaluista on 205 m. 60 p.

Tämän jälkeen seuraa asiain siirtäminen pääkirjaan ja kassakirjan päättäminen. Kassakirja päätetään joka kuukausi sillä tawalla, ett rahsummat tulopuolella lasketaan yhteen ja niitten pää- eli loppusumma kirjoitetaan jälkimäiseen rahapalstoon, sitte lasketaan kuluksiwun rahsummat yhteen, ja niitten summa, jonka pitää oleman pienemmän kuin welfasiwun summan, sillä emme taida antaa ulos enemmän rahaa kuin meillä on ollut ja kuin me olemme saaneet, wedetään pois tulosiwun summasta ja jäännös kirjoitetaan sanoilla: "Per Saldo (suoritettawa, säästö) tulewaan

kuuhun" viimeisen postin alle kuluksille, ja loppusummat, jotka nyt ovat yhtä-arvoiset, kirjoitetaan kummallakin puolella toistensa vastapäätä.

Näin olemme nyt oppineet kirjoittamaan kirjoihin yhden kuukauden asiat yhdenkertaisen kirjanpidon sääntöjen mukaan; ja vaikka varsinaisessa asioimisliikkeessä monta kohtaa tapahtuvat, jotka tässä eivät ole huomaitut, niin toivomme kuitenkin, että kirjanpidon perustukset ja säännöt ovat tässä niin selvästi esiteltyt, että ajatteleva asioimismies itse voipi kättä kuinka hänen on tehtävä semmoisisissa asioissa, jotka poikkeewat edeltä mainituista.

Viimeiseksi wirkkaamme vielä muutamilla sanoilla koko kirjanpidon perustustiedon.

Ensimmäinen joko asiassa:

Kuka antaa esineen (rahaa, kalua, weskeliä j. n. e.) eli kuka ottaa päällensä wewotuksen (maksaa eli antaa jotakin meidän puolesta)? Se joku tulee aina meidän wewojaksemme, kreditoriksemme, ja aine eli wewotus kirjoitetaan hänen saamisiinsa (kredit). Taikka

Kuka vastaanottaa jotakin eli kenenkä puolesta olemme ottaneet päällemme wewotuksen? Se joku tulee meidän wewomieheksemme, debitoriksemme, ja asia eli wewotus pannaan hänen wewoihinsa (debet). Jos me tässä kohdassa aina te'emme selwän eroituksen, niin emme kirjanpidossamme tule tekemään wirhettä eli erhetystä, mutta jos emme eroita oikein asiaan kuuluvia seikkoja, niin ovat erhetykset ja waihetukset wälttämättömät.

Tämän jälkeen päätämme nyt kirjanpidomme ja te'emme uudestaan kalu- eli perukirjoituksen, inventariumin *), saadaksemme tietää, jos meidän omaisuutemme kuukauden kuluessa on lisääntynyt taikka vähentynyt ja kuinka paljo jompikumpi, woiitto taikka wahinko tekee.

Ensimmäinen pitää kuitenkin kaikki luvut pääkirjassa päätettämän, saadaksemme tietää kuinka paljon jokaisen on meille wewkaa taikka meiltä saamista. Saadaksemme tämän tiedon, laskeemme jokaisen luvun wewkasumat yhteen ja samate saamisummat, sitte otamme pienemmän summan pois suuremmasta ja kirjoitamme jäännöksen viimeisen postin alle sille sille, jossa se pienempi summa on, ja merkitsemme jäännöksen nimellä: "Saldo" ("Suoritettava"), ja kirjoitamme sille wewkasumman, joko sa-

*) Warsinaisessa asioimisliikkeessä tehdään inventariumi tavallisesti joka vuoden lopussa.

nan "An" taikka "Per" suorittettavan eteen. Sitten vedämme poikkiwiivat toistansa vastatuksi molempain rahapalstoin alle ja kirjoitamme wiivain alle loppusummat, jotka nyt molemmilla puolin ovat yhtäpitävät. Vielä siirrämme suorittettavan seuraavan kuukauden ensimmäisen päivän alla sille sivulle, jossa liika oli ja merkitsemme sen sanoilla: **An** taikka **Per** Suoritettava (Saldo), uudelle räkningille (Novo Konto).

Jos ei toisella sivulla ole mitään kirjoitettu, niin pannaan vastavain sivun koko summa suorittettavaksi ja luku päätetään; koko suoritettava siirretään sitte taas uudelle räkningille, niinkuin äsken sanottiin.

Jos molempien sivujen summat ovat yhtä suuret, niin vedetään poikkiwiivat ja summat kirjoitetaan alle. Jos jommallekummalle sivulle jäisi tyhjä paikka, niin vedetään altapäin vasemmalta puolelta lehtisivua winowiiva oikeaan puoleen lehtisivua viimeisen rahasumman tyhkö.

Ensimmäinen luku, joka pääkirjassa on suorittavana, on Pää-oman luku (Kapitalkonto), mutta emme taida vielä päättää sitä, ennenkuin kaikki muut luvut ovat suoritettut ja inventariumi tehty; sillä sen tehtyä saamme vasta tietää mikä meidän puhdas omaisuutemme kuukauden loppussa on, ja mitä me olemme voittaneet taikka hukanneet. Pää-omaweloitetaan puhtaan omaisuuden edestä ja velkuutetaan voitton edestä; mutta jos tappio nousee liikkeestä, niin kirjoitetaan se velkasivulle.

S. Lindin luku seuraa sitte, siinä ovat summat kummallakin puolella yhtä suuret, ei siis ole muuta tekemistä, kuin vetää poikkiwiivat ja kirjoittaa summat alle. Nylundin ja Holmin luvuissa kirjoitetaan velkasivun liika saamispuolelle suorittavana, summat lasketaan pääsummaksi ja liika siirretään uudelle räkningille. Asplundin ja Helinin luvuissa pitää meidän ensin krediteerata niitä päiväkirjassa yhden kuukauden intressistä, siirtää sen pääkirjaan heidän saamisiinsa, suorittaa (saldeerata) velkapuoli, laskea summat yhteen ja siirtää uudelle räkningille.

Sitten kuin kaikki eriluvut ovat suoritettut ja päätetyt, te'emme me inventariumin ja seuraamme samaa järjestystä kuin inventariumissa N:o 1.

Ensin katsomme mikä rahavarasto eli säästö on suoritettun kassakirjan mukaan, me luemme sitte rahamme ja sitä pitää olla niin paljo, kuin suorittettava eli Saldo kassakirjassa osoittaa. Me kirjoitamme sen summan ensimmäisen nimityksen alle **1. Kassan eli Rahaston Luku eli Konto.**

Meidän kiintiä omaisuutemme on se sama kuin ennenkin, mutta kun emme pääkirjassa ole tehneet sille varsinaista lukua, niin tahdomme näht-

31

tää kuinka olis tehtävä, saadaksemme tietää, jos talomme on antanut meille voittoa taikka vahinkoa. Welkapuolelle panisimme talon hinta liikettä alkaessa	5,800 m.
J. Eklundin räkninki eri parannuksista	265 „ 40 p.
Talon ylöspito-kustannukset ja ulosteet arvaamme wuodessa tekewän 4 prosenttia ja intressi 6 %, summa kustannuksia 10 % wuodessa ja siis yhdessä kuukaudessa $\frac{5}{6}$ %, joka 5,800 markasta tekee	48 m. 34 p.
	<u>S:ma 6,113 m. 74 p.</u>

Saamispuolelle: Hyyri Maskalifelta 100 m. wuodessa. Oma hyyrimme 260 m. Summa hyyriä wuodessa 360 m., joka tältä kuukaudelta tekee	30 m.
Nykyisessä tilassa arvaamme talon hinnan	6,065 „
	<u>S:ma 6,095 markkaa.</u>

Jos me nyt wedämme saamiswun summan welkasiwun summasta, niin jääpi 18 m. 74 p., jotka owat talon wahinko tämän kuukauden alla.

Me firjoitamme nyt kiintiän omaisuuden luvun alle inventariu-
missa 6095 markkaa.

Sitte seuraa irtotaimen omaisuuden luku. Meidän irtain omaisuus on tosin lisääntynyt waatteilla 78 m. 20 p. arwosta, mutta me tiedämme myöskin, että irtain omaisuus niin kuluu, että se keskimäärin 8 eli 10 vuoden sisällä on uudistettava. Muutamat kappaleet tosin kestävät kauemmin, mutta toiset taas owat sen ajan sisällä 2:sti ja usein kolmastikin uudistettawat. Meidän täytyy siis wuosittain wetää pois noin 12 % niinkuin kulunutta. Kun meidän irtotaimen omaisuutemme hinta alkaessa oli 2,400 m., ja 78 m. 20 p. pannaan työ, niin on summasta 2,478 m. 20 p. kuukaudelta 1 % poisotettava, joka tekee 24 m. 78 p., mitä jääpi on irtaimen omaisuuden nykyinen hinta.

Ummatin keino- eli työkalujen kestäväisyyden arvaamme 25 wuoteen, siis pitää wuosittain 4 % ja kuukaudelta $\frac{1}{3}$ % otettaman pois hinnasta; se tekee 1,200 markasta 4 markkaa.

Sitte luettelemme kalu- ja raaka-aine warastomme. Jos me pidämme eri kalu- ja raaka-ainekirjaa, niin on jälellä olewien kalujen ja aineitten hinta helposti löyhty, se pannaan sitte inventariumikirjaan lukujensa alle.

32

Meidän velkamiehemme, debitorimme, löydämme pääkirjassa velka-
puolella. Me kirjoitamme heidän nimensä, asuntopaikkansa ja suoritetta-
wan velkansa inventariumikirjaan.

Näitten kuuden lukujen pääsummat näyttävät kuinka suuret meidän
waramme eli Aktiwamme ovat.

Meidän velkojamme, kreditorimme löydämme pääkirjassa saamispuo-
lella. Me kirjoitamme inventariumikirjaan heidän nimensä, asuntopai-
kansa ja saamisensa; laskeemme sitte ne erisummat yhteen ja panemme pää-
summan rahapalstoon. Nämät ovat meidän velkamme eli Passiwamme.

Sitten vedetään velkojen summa warojen summasta, jäännös näyt-
tää mikä meidän nykyinen puhdas omaisuutemme on, ja jos me wertaam-
me sen siihen puhtaaseen omaisuuteen, joka meillä kuukauden alussa oli,
niin saamme tietää kuinka paljon me olemme woittaneet taikka hukanneet.

Kuinka kaikki tämä tapahtuu saat nähdä inventariumikirjan kaa-
wasta N:o 2.

Kun emme ole pitäneet eri kalu- eikä raaka-ainekirjaa, niin ymmär-
rät itsestäsi, että me olemme arwanneet warastossa olevat kalut ja raaka-
aineet sattumalta, ja meidän inventariumimme N:o 2 olis yhtä hywin
tainnut näyttää wahingon kuin että se nyt näyttää pikkuisen woiton. Mei-
dän olisi ainoasti tarwinnut arwata kalut ja raaka-aineet huokeampaan
hintaan.

Sitten kun me nyt olemme tehneet tilin asioista ja niitten laadusta,
niin seuraawat itse kirjat, joihin ne ovat kirjoitettawat.

33

Kaava N° 1.

Kalu- eli Perukirjoituskirja.
(Inventariimikirja.)

Lilius, Kirjanpito.

3

Inventariumi N:o 1, tehty f. 1 p:nä Kesäkuuta 1860.

Siirretty.	Varat (Aktiiva).	H o p i a a			
		markka	penni	markka	penni
Palo, johon kasafirijan ja päitäfirijan fibujen numerot kirjoitetaan.	I. Kassan (rahaston) Luku, Kontto.				
	Minun puhdas raha-warani on 270 ruplaa hopiaa paperirahassa, 4 markkaa ruplalta Markan ja kolmen markan seteleissä . . .	1080	"		
	Kovaa hopiaa- ja kupari-rahaa	72	"		
		83	50	1235	50
	II. Kiintiän omaisuuden Luku.				
	Minun paloa vastaan wakuutettu taloni N:o 94 alla, 2:ssa kaupungin osassa, kauppakadun warrella, arwataan nykyisessä olosfansa	"	"	5800	"
	III. Jrtaimen omaisuuden ja Huonekalujen Luku.				
	A. Huoneen- ja talonkalut.				
	Tässä nyt seuraisi erithinen luetteleminen seuraawien osuiksien alla:				
	1) Mööpelit (luettelo)	800	"		
	2) Liina- ja sänkywaatteet (luettelo) . . .	600	"		
	3) Rähmäwaatteet	400	"		
	4) Kalliita kaluja ja kirjoja	300	"		
	5) Huoneen- ja työkinkaluja	300	"	2400	"
	B. Ammattikaluja.				
(Tarffa luetteleminen seuraisi)					
Tunnollisesti arwatut	"	"	1200	"	
IV. Kalu- eli Tawara-Luku.					
Warastossa on minulla seuraawat myhtäwät kalut ja teokset:					
(Ne eri kappaleet hintansa kanssa luettelaisiin tässä; ne owat laskettawat valmistamis-hintaansa eli halwimpaan kulfewaan hintaansa)	"	"	4000	"	
V. Raaka-aineitten Luku.					
1) Raaka-aineita (luetteleminen)	950	"			
2) Osaksi valmistettua raaka-ainetta . .	700	"	1650	"	
Siirrettävä eli Transportti	—	—	16,285	50	

Palsto, johon päiväkirjan sivujen numerot kirjotetaan.

		S o p i a a			
		marffa	penni	marffa	penni
Siirto		—	—	16,285	50
VI. Welkamiehet (Debitorit).					
Herra J. P. Lind täällä.					
Suoritettawansa (Saldo) kaluista, maksettawa 7 p. Kesäkuuta. 115 ruplaa 20 kop. 4 m. jälkeen . . .		460	80		
" R. G. Nylund Alamuessa.					
Suoritettawansa kaluista, maksettawa 15 p. Kesäk. 82 rupl. 75 kop. 4 marffaa ruplalta		331	"		
" L. D. Holm Dulussa.					
Suoritettawansa kaluista, maksopäivä 25 p. Kesäk. 100 rupl. 4 m. ruplalta		400	"		
" E. J. Berg täällä.					
Suoritettawansa k:tokurantin (juosewan räkningin) mukaan, maksop. 15 p. Elof. 115 rupl. 30 k. 4 m. ruplalta		461	20		
" E. U. Korsman täällä.					
Suoritettawansa konttokurantin mukaan, maksop. 1 p. Lokak. 130 rupl. 4 m. rupl.		520	"		
" P. Maskalinen, Suutari täällä.		50	"	2223	"
Puolen vuoden maksettawa hyyri . .					
S:ma Sopia Marffaa		—	—	18,508	50
W e l a t (Passiwa).					
Herra S. W. Asplund, täällä.					
Minun welkani hänelle 30 p. Marraskuuta 1859, intekninkiä vastaan talosfani, 3 kuukauden jommalla-kummalla puolella tapahtuwalla h-lösfanomisella, 6 % vastaan 1200 ruplaa, 4 marffaa ruplalta		4800	"		
Puolen vuoden intressi		144	"	4944	"
Siirrettävä		—	—	4944	"

		H o p i a a			
		markka	penni	markka	penni
Siirto		—	—	4944	"
Palsto päiväkirjan sivujen numerolle.	Herra L. H. Helin Waasassa. Minun lainani häneltä f. 10 p. Joulukuuta 1859. A. R:n ja S. P:n takausta vastaan, 2 kuukau- den hylsänomisella, 6 % 500 rup- laa, 4 m. ruplalta	2000	"	2056	67
	5 ² / ₃ kuukauden intressi	56	67		
	" Johan Hård täällä. Suoritettawani annetuista raaka- aineista, maksop. 10 p. Kesäkuuta 125 rupl. 4 m. ruplalta	"	"	500	"
	" G. Sandström täällä. Suoritettawani kaluista, maksop. 1 p. Elokuuta 75 rupl., 4 m. rupl. 4 m. ruplalta	"	"	300	"
	" J. Fellman Raahessa. Suoritettawani raaka-aineista, mak- sop. 1 p. Syysk. 70 rupl. 11 kop. 4 m. ruplalta	"	"	280	44
	Summa Hop. Markkaa	—	—	8081	11
	Jos nyt varojeni summasta	18,508	50		
	Wedetään pois velkojeni summa	8081	11		
	Niin on minun puhdas (netto) omaisuu- teni Hop. Markkaa	—	—	10,427	39
	<p>Minun puhdas eli netto omaisuuteni on siis, kymmenentuhatta neljäsataa seitsemänkolmatta kymmentä markkaa ja yhdeksänneljättä penniä Hopiasa.</p> <p>P. . . i se 1 päivä Kesäkuuta 1860.</p> <p style="text-align: center;">.</p>				

37

Luokka № 2.

P ä i w ä k i r j a .

(Siirnaali.)

1 sivu.

Refakun 1860.

Pääkirjan folio eli lehti.		S o p i a a	
		markka	penni
1	1. Pää-oman Luku (Kapitalkontto) Debet (velkaa) An Minun velkani asioimisliikettä alkaessa	8081	11
1	1. Pää-oman Luku (Kapitalkontto) Kredit (saamista) Per Minun warani asioimisliikkeen alussa	18,508	50
2	1. J. P. Lind täällä. Debet (velkaa) An Suoritettawansa kaluista, maksopäivä 7 p. tässä kuussa, 115 ruplaa 20 fop. 4 markkaa ruplalta	460	80
3	1. R. G. Nylund Alamuessa. Debet An Suoritettawansa kaluista, maksop. 15 p. t. kuussa 82 ruplaa 75 fop. 4 m. ruplalta	331	"
4	1. L. O. Holm Dulussa. Debet An Suoritettawansa kaluista, maksop. 25 p. t. f. 100 ruplaa	400	"
5	1. E. J. Berg täällä. Debet An Suoritettawansa kaluista, maksop. 15 p. Elo- kuussa 115 ruplaa 30 fop.	461	20
6	1. E. U. Korsman täällä. Debet An Suoritettawansa kaluista, maksop. 1 p. Lokä- kuussa 130 ruplaa	520	"
7	1. P. Maskalinen, Suntari täällä. Debet An Puolen vuoden tänäpänä maksettava hyyri 12 ruplaa 50 fop.	50	"
8	1. S. W. Asplund täällä. Kredit (saamista) Per Minun velkani hänelle 30 p. Marrask. 1859, intekninkiä vastaan talossani, 3 kuukauden jom- mallakummalla puolella tapahtuwalla hlössfano- misella, 6 % vastaan 1200 ruplaa Puolen vuoden intressi 36 ruplaa	4800 144	
		4944	"

Refäkuu 1860.

2 fitw.

Pääkirjan foolio.		S o p i a a	
		markka	penni
9	<p>1. L. S. Helin Waasassa Kredit Per Lainani häneltä, 10 p. Soulut. 1859, A. K:n ja S. P:n takausta vastaan, 2 kuuk. ylösfano= misella 500 ruplaa 2000 5²/₃ kuukauden intressi 14 rupl. 16²/₃ kop. 56</p>	2000	67
		2056	67
10	<p>1. Johan Hård täällä Kredit Per Suoritettawani saaduista raaka-aineista, mak= settawat 10 p. tässä kuussa 125 ruplaa 500</p>	500	"
11	<p>1. G. Sandström täällä Kredit Per Suoritettawani kaluista, maksop. 1 p. Elof. 75 ruplaa 300</p>	300	"
12	<p>1. J. Fellman Raahessa Kredit Per Suoritettawani raaka-aineista, maksf. 1 p. Syysk. 70 rupl. 11 kop. 280</p>	280	44
	<p>2. Kiintiän omaisuuden luku Kredit Per Syhyri niistä huoneista talossani, joissa itse asun, vuosittain 260</p>	260	"
Rasfa fool. 1.	<p>4. J. Pettersson täällä Debet An Myin hänelle alla mainittuja kaluja, joista hän jo edeltäksin on maksanut 160 markkaa, loppu on maksettawa kun kaluja tyköni perätään (Kalujen luetteleminen ja hintansa) 560</p>	560	"
2	<p>7. J. P. Lind täällä Kredit Per Myönnytetyistä suostumuksesta lankee hänen velastansa (115 rupl. 20 kop.) 25 % minulle wahingokfi, 28 rupl. 80 kop. 115</p>	115	20

3 siv.

Keuhuu 1860.

Pääkirjan folio.		S o p i a a	
		marffa	penni
	8. Karl Koos Kokkolassa Kredit Per Minä olen ostanut häneltä alla mainittuja kaluja vastaan ja loppu puhdasta rahaa vastaan, seuraavia kaluja, jotka viimeistäki 5 päivän sisällä ovat minulle lähetettävät: (Tarkka luetteleminen ja kalujen hinta) . . .	536	20
	8. Se Sama Debet. An Hän on ostanut minulta yllä mainittuja ehtoja vastaan seuraavia kaluja. (Luetteleminen) . .	506	20
13	12. A. Hanninen täällä Debet An Myhnyt hänelle kuukauden perästä maksettaviksi seuraavia kaluja (luetteleminen)	575	30
14	13. P. Sallinen Waasassa Kredit Per Lähetänyt tänäpäna, kirjeessä tehdyn tilauksen päälle, yhden vahvistetun weffelin S. Kurténin Kokkolassa maksettawa f. 1 p. Heinäkuuta . . .	300	"
12	13. J. Fellman Raahessa Debet An Lähetänyt hänelle P. Sallisen antaman, S. Kurténin Kokkolassa 1 p. Heinäkuuta maksettavan weffelin	300	"
12	13. J. Fellman Raahessa Debet An Intressiä eli diskonttia siitä, että hänen saamisensa 280 m. 44 p. on maksettu 2 kuukautta ennen määrä-aikaa, 1/2 % kuukaudessa	2	80
15	14. W. Sundström Uudessa Raarlepyhissä Debet An Myhin hänelle 2 kuukauden sisällä maksettavaksi seuraavia kaluja: (Luetteleminen) Loota ja sisään-pakkaaminen	325 3	75 25
		329	"

Refäkuu 1860.

4 siv.

Pääkirjan folio.		S o p i a a	
		markka	penni
16	18. M. Warpuinen täällä Debet An Antanut hänelle valmistettaviksi ja 10 päivän sisällä tuotaviksi seuraavia raaka-aineita: (Lu- etteleminen)	80	"
3	19. R. G. Nylund Alamuessa Debet An Lähetin hänelle, 15 päivänä tässä kuussa teh- dyn tilauksensa johdosta kuljettajan Erkki Loh- talan kautta, jonka 20 m. kuljetuspalkkaa was- taan pitää 4 päivän sisällä toimittaman hä- nelle kalut, seuraavia kaluja: (Luetteleminen) . Päällys- ja sisään-pakkaaminen	320 4	" 20
		324	20
12	21. J. Fellman Raahessa Kredit Per Räkinki seuraavien höyryl. Suomi, Laiwuri S. A. Sundman, 60 pennin leiwiskästä laiwaus- palkkaa vastaan lastattujen tavarain ylitse: A. R. N:o 12. 13. 14. 3 Säkkiä painawia yleensä (Brutto*) 51 leiwiskää Säkkien paino (Taara**) 1 " " Puhdas (Netto***) paino 50 leiw. 10 m. leiw. 3 Säkkien hinta . Maksuaika 2 kuukautta.	500 6	" "
		506	"
	22. Pohjalainen Höyrylaiwahhtiö Debet An Wahingon palkinto siitä, että J. Fellmannin lähettämät kalut ovat saaneet laiwasfa wahingon. Wahinko raatimies P. U. S. arwostelemi- sesta 24 m. Arwostelemisen palkka ja todistus . . . 3 "	27	"
	*) Bruttopaino on tavarain hinnä päällhksen eli astian paino. **) Taara, on päällhksen eli astian paino. ***) Netto, on tavarain oma paino, päällhksen painon pois- otettua.		

5 siv.

Keuhuu 1860.

Pääkirjan folio.		S o p i a a	
		markka	penni
	22.		
12	<p>S. Fellman Raahessa Debet</p> <p>An Minä olen jättänyt hänen valtaansa ne kalut, jotka hän se 19 p. t. k. lähetti minulle, mutta jotka ovat huonompaa sorttia, kuin mitä hinta osoittaa</p> <p>Laiwauspalkka ja purkaamiskustannukset</p> <p>Tästä on vedettävä pois se wahinko ja ne kustannukset, jotka ovat Höyrylaiwa-yhtiön maksettawat</p>	506 35 541 27 514	" " " " "
	25.		
4	<p>L. D. Holm Dulusja Debet</p> <p>An Erinkaltaisia kauppalaluja, jotka me hänen kirjjeensä mukaan olemme lähettänyt hänelle kaljaassi-aluksessa Toimi, laiwuri P. Steen. Kuukauden perästä maksettawiksi: (Luetteleminen) .</p> <p>Päällys ja köysi</p>	350 4 354	" " "
	26.		
12	<p>S. Fellman Raahessa Debet</p> <p>An Hän myönnöytti minulle hinnan alennuksen niistä kaluista, jotka hän se 19 p. t. k. lähetti minulle</p>	35	"
	27.		
17	<p>S. Sandelin Iyväskylästä Debet</p> <p>An Waiwani palkinto (spedition) niistä kaluista, jotka tulivat tänne wetomiehen M. Kontion kanssa, ja jotka minä käskestänsä lähetin höyrylaiwasja Suomi G. Rinnannille Dulusja . . .</p>	5	10

Refäkku 1860.

6 fitw.

Pääkirjan folio.		S o p i a a	
		marffa	penni
	27.		
5	E. J. Berg täällä Kredit Per Seuraawia raaka-aineita, joita hän antoi mi- nulle maksaaksensa welkaansa: (Luetteleminen)	458	51
	27.		
5	Se Sama Kredit Per Diskontti eli intressi, jonka hän wetää pois maksettawastansa 461 m. 20 p. sentähden että hän maksoi 35 p. ennen aikojansa, 6 % jälkeen vuodessa	2	69
	28.		
18	E. Åkerman, Kraatari täällä Kredit Per Tehnyt minulle waatteita, räknin mukaan .	78	20
	29.		
16	M. Warpuinen täällä Kredit Per Walmistanut ja tuonut sen thön, jonka otti walmistaaksensa nimittäin: (Luetteleminen) . .	140	„
	29.		
16	Se Sama Debet An Jätin hänelle seuraawat raaka-aineet walmis- tettawiksi: (Luetteleminen)	100	„
	30.		
8	S. W. Asplund täällä Kredit Per Yhden kuukauden juossut intressi welastani hänelle 4800 m. 6 %	24	„
	30.		
9	L. S. Helin Waakasja Kredit Per Yhden kuukauden juossut intressi welastani hänelle 2000 m. 6 %	10	„

Raava № 3.**Kassan eli Rahaston kirja.**

Kassakirjassa kirjoitetaan postit kummallakin puolella samaan päivälukuun asti, jos siitä nousi tyhjä paikka jommalla kummalla puolella, niin vedetään vino-viiva altapäin vasemmalla puolella sivua oikeaan puoleen viimeisen postin tykö; kummankin sivun summat lasketaan ja siirretään seuraavalle sivulle; waro kuitenkin ettet siirrä Debitsivun summaa seuraavalle Creditsivulle eli päin vastoin.

folio 1.
Debet, Tulo.

Nasfan eli Rahaston

Kuukausi Kesäk.	päivä	P. R. f.		S o p i a a	
				markka	penni
	1		An Pää-oman Luku Puhdasta rahaa asiomisliikkeen alusfa	1235	50
"	2	7	An P. Nasfalinen täällä Maksanut puolen vuoden hyhriin hänen asumista huoneista talossani 12 R. 50 f.	50	"
"	2		An Kalu-Luku Puhdasta rahaa vastaan wiikon alla myhdyistä kaluista	206	30
"	4		An J. Pettersson täällä Maksoi edeltäfin kaluista	160	"
"	7	2	An J. P. Lind täällä Maksanut myhnytetystä suostumuf- sesta 75 % welastansa 460 m. 80 p.	345	60
"	9		An Kalu-Luku Puhdasta rahaa vastaan wiikon ku- luesfa myhdyistä tawaroista	269	60
"	9		An J. Pettersson täällä Maksanut suorittawansa kaluista, jotka tänäpänä haetti tyköni	400	"
Päivä= kirja 2.	12		An Kalu-Luku Myin P. Malmille seuraawia kaluja (luetteleminen)	420	50
"	15	3	An R. G. Nylund Mawuuesfa Lähettänyt postisfa suorittawansa	331	"
"	16		An Kalu-Luku Puhdasta rahaa vastaan wiikon ku- luesfa myhdyistä kaluista	210	50
Siirrettävä				3629	"

Luku.

Kuukausi Kesät.	päivä	P. R. f.		S o p i a a	
				markka	penni
	2	"	Per Ammatti-(Kauppa-)kustannuksia Matkoin viikkopalkan 5 kiskälille, 12 m. 60 " " 2 oppipojalle 6 " 12 Pieniä kulunkia kustannus- kirjan mukaan 6	78	"
"	2	"	Per Talouden Luku Matkanut talouden tarpeeksi, kirjan mukaan	35	20
"	6	"	Per Raaka-aineen Luku Ostin seuraavia raaka-aineita: (Luetteleminen)	500	"
"	9	"	Per Ammatti Kustannuksia Viikon palkka 5 kiskälille à 12 m. 60: — " " 2 oppipojalle 6 " 12: — Pieniä kulunkia 7: 50	79	50
"	9	"	Per Talouden Luku Talouden tarpeeksi, kirjan johdosta	39	75
"	11	10	Per Johan Hård täällä Matkoin hänelle eilen maksettawista raaka-aineista	500	"
"	14	"	Per R. Roos Korkolasja Matkoin hänelle eroituksen vaihto kalujemme hinnassa . . . ,	30	"
Päivä- kirja 3.	16	"	Per Ammatti-kustannuksia Viikkopalkka 5 kiskälille . . . 60: — " " 2 oppipojalle . . 12: — Pieniä kulunkia 8: 50	80	50
"	16	"	Per Talouden Luku Talouden tarpeeksi kirjan mukaan . .	40	25
"	18	16	Per M. Warpuinen täällä Matkoin hänelle edeltäkäsin walmis- tettawasta työstä	20	"
Siirrettävä				1403	20

folio 2.
Debet, Tulo.

Rasfan eli Rahaston

Kuukausi	päivä	P. K. f.		S o p i a a	
				marffa	penni
				3629	"
Kesät.	22	"	Siirto An Pohjalainen Höyrylaiva-yhtiö Wahingonpalkinto kaluista ja katsel- mus-todistus	27	"
"	23	"	An Kalu-Luku Puhdasta rahaa vastaan myydyistä kaluista viikon kuluessa	189	60
"	25	4	An E. O. Holm Oulussa Lähetti wesselin, M. Winsténin täällä à wista maksettawa, joka kohta lu- nastettiin	400	"
"	30	"	An Kalu-Luku Puhdasta rahaa vastaan myydyistä kaluista	205	60
				4451	20
Heinäf.	1		S:ma Sopia Markkaa An Suoritettawa (Saldo, säästö) Re- fäkuusta	2342	50

folio 2.
Kredit, Kulu.

Luku

Kuukausi	päivä	P. R. f.		S o p i a a	
				marffaa	penni
				1403	20
Kesäk.	20		Siirto Per Irtainen Omaisuuden Luku Maksoin palovakuutus-yhtiölle Skan- dia vuoden makson irt. omaisuuteni vakuuttamisesta 3500 m. arvosta 1 %	35	"
"	20		Per Kalu Luku Vuoden makso palovakuutus-yhtiölle Skandia, kalujeni vakuuttamisesta 2000 m. arvosta 1 %	20	"
"	20		Per Raaka-aine Luku Vuoden makso Skandalille, raaka-ai- neitteni vakuuttamisesta 1000 m. ar- vosta 1 %	10	"
"	21	"	Per Kiintiän Omaisuuden Luku Maksoin Timmermanni Eklundin räk- ningin parannuksista talossani . . .	265	40
"	23		Per Ammatti Kustannuksia Viikkopalkka 6 kirjallille à 12 m. 72: — " " 2 oppipojalle " 6 " 12: — Pieniä kuluksia 16: 50	100	50
"	"		Per Talouden Luku Talouden tarpeeksi kirjain mukaan . .	39	75
"	27	17	Per J. Sandelin Ihväskylässä maksoin hänen puolesta wetopalkkaa Ihväskylästä 35: — Laiwauspalkkaa Höyryl. Suomi kaluista G. Rinmannille Dulussa 25: 60	60	60
"	29	16	Per M. Warpuinen täällä Maksoin lopun työpalkkaa tänäpänä valmiiksi tehdystä työstä	40	"
"	30	"	Per Ammatti Kustannuksia Viikkopalkka 6 kirjallille à 12 m. 72: — " " 2 oppipojalle " 6 " 12: — Pieniä kuluksia 8: 50	92	50
"	30	"	Per Talouden Luku Talouden tarpeeksi viikon alla kirjain mukaan	42	20
"	30	"	Per Suoritettava (Saldo, säästö) Heinäkunhun S:ma Hopiaa Marffaa	2342	5
				4451	20

Saava N° 4.

P ä ä k i r j a.

Muist. Kun yksi luku pääkirjassa on siirrettävä toiselle fooliolle (situlle), niin kirjoitetaan luvun nimi sille uudelle fooliolle, debetsivun summa siirretään debetsivulle ja creditsivun summa creditsivulle merkiten mistä fooliosta siirto on tapahtunut; samate merkitään myöskin sille fooliolle, mistä siirto on tapahtunut, sen foolion numero mihinkä luku nyt on muutettu, fanoilla: Siirretty fooliohon 00. Siirto fooliosta 00.

Meidän pääkirjasamme olemme ainoasti ensimmäisessä luvussa joka situlla merkinnyt mitä jokaiseen palstoon on kirjoitettava; mutta varsinaijessa kirjanpidossa pitää joka luvun alle merkittämän eri palstoihin vasemmalla puolella lehtisivua: Päivä, Saassa-foolio, Päiväkirjan sivu, ja oikealle puolelle lehtisivua se rahalai, joka kirjoitetaan palstoon, niinkuin: Sopiaa markka, penni.

foolio 1.

Debet, welkaa.

Pää-oman (Kapital)

1860	päivä	k.f.	P. k. f.	Sopiaa	markka	penni
Kesäkuu	1	"	1	An Minun Welkani (Passiwani) . . .	8081	11
"	30	"	"	An Puhdas omaisuuteni	10,533	21
S:ma S. Markkaa					<u>18,614</u>	<u>32</u>

fool. 2.

Debet, welkaa.

J. P. Lind

1860	Kesäkuu	1	"	1	An Suoritettawansa kaluista, maksettawa 7 p. kesäkuuta 115 Rpl. 20 kop.	460	80
S. Mark.					<u>460</u>	<u>80</u>	

fool. 3.

Debet, welkaa.

R. G. Nylund

1860	Kesäkuu	1	"	1	An Suoritettawansa kaluista, maksopäivä 15 p. kesäkuuta 82 Rpl. 75 kop.	331	"
"	"	19	"	4	An Kaluja wetomiehen Erkki Luhtalan kautta, maks. 2 kuukauden perästä	324	20
S. Mark.					<u>655</u>	<u>20</u>	
Heinäk.		1			An Suoritettawa, siirretty kesäkuusta	324	20

fool. 4.

Debet, welkaa.

L. D. Holm

1860	Kesäkuu	1		1	An Suoritettawansa kaluista, maks. 25 p. kesäk. 100 Ruplaa	400	"
"	"	25	"	5	An Kaluja, kaljaassissa Toimi, Laiwuri P. Steen, kuukauden perästä maks.	354	"
S. Mark.					<u>754</u>	<u>"</u>	
Heinäk.		1			An Suoritettawa, siirretty kesäkuusta	354	"

fool. 5.

Debet, welkaa.

E. J. Berg

1860	Kesäkuu	1	"	1	An Suoritettawansa kaluista, maks. 15 elok. 115 Rpl. 30 kop.	461	20
S. Mark.					<u>461</u>	<u>"</u>	

Luku (Kontto)

foolio 1.
Kredit, saamista.

1860	päivä	k.f.	P.k.f.		Hopiaa	markka	penni
Kesäkuu	1	—	1	Per Minun varani (Uttivani)		18,508	50
"	30			Per Voittoa asioimis-liikkeestäni		105	82
					<u>S. Markkaa</u>	<u>18,614</u>	<u>32</u>
Heinäk.	1	—	—	Per Puhdas omaisuuteni		10,533	21

Täällä

fool. 2.
Kredit, saamista.

1860							
Kesäkuu	7	1	—	Per Kassa, maksanut suostumuksestani 75 % velastansa		345	60
"	"	"	2	Per Wahinkoni 25 % velastansa		115	20
					<u>S. Mark.</u>	<u>460</u>	<u>80</u>

Mawuesfa

fool. 3.
Kredit, saamista.

1860							
Kesäkuu	15	1	—	Per Kassa, lähettänyt postissa		331	—
"	30	—	—	Per Suoritettava, siirrettävä heinä- kuuhun		324	20
					<u>S. Mark.</u>	<u>655</u>	<u>20</u>

Dulusfa

fool. 4.
Kredit, saamista.

1860							
Kesäkuu	25	1	"	Per Kassa, wexseli, M. Winstenin kohta maksettava		400	"
"	30	"	"	Per Suoritettava, siirrettävä heinä- kuuhun		354	"
					<u>S. Mark.</u>	<u>754</u>	<u>"</u>

Täällä

fool. 5.
Kredit, saamista.

1860							
Kesäkuu	27	"	6	Per Antanut raaka-aineita		458	81
"	"	"	6	Per Diskontti 35 päivän ennen aikai- festa maksosta		2	69
					<u>S. Mark.</u>	<u>461</u>	<u>"</u>

fool. 6.

Debet, velkaa.

G. U. Korsman

1860	päivä	t. f.	p. t. f.		Sopiaa	markka	penni
Keuhkuu	1	"	1	An Suoritettawansa kaluista, maksop. 1 p. Lokak. 130 Rpl.		520	"
					S. M.	520	"
Heinäf.	30	"	"	An Suoritettawansa siirretty Keuhkusta		520	"

fool. 7.

Debet, velkaa.

P. Naaskalinen

1860							
Keuhkuu	1	"	1	An Vuolen vuoden hyyri, tänäpäna maksettawa		50	"
					S. M.	50	"

fool. 8.

Debet, velkaa.

S. W. Asplund

1860							
Keuhkuu	1			An Suoritettawa velkani, siirrettawa Heinakuuhun, juosseen intressinsä kanssa		4,968	"
					S. M.	4,968	"

fool. 9.

Debet, velkaa.

L. S. Helin

1860							
Keuhkuu	30	"	"	An Velkani hänelle 7 kuukauden juosseen intressin kanssa siirrettawa Heinakuuhun		2,066	67
					S. M.	2,066	67

fool. 6.
Kredit, saamista.

Täällä							
1860	päivä	k. f.	p. k. f.		Sopiaa	markka	penni
Kesäkuu	30	"	"	Per Suoritettawansa siirrettävä Heinäkuuhun, maks. 1 p. Lokakuuta . .		520	"
					S. M.	520	"

fool. 7.
Kredit, saamista.

Täällä Suutari							
1860	päivä	k. f.	p. k. f.				
Kesäkuu	2	1	"	Per Kassa, maksanut		50	"
					S. M.	50	"

fool. 8.
Kredit, saamista.

Täällä							
1860	päivä	k. f.	p. k. f.				
Kesäkuu	1	"	1	Per Lainansa minulle 30 p. Marrask. 1859, 1200 rupl. 3 kuuf. ylösanomifella, intekninkää ja 6 % vastaan		4,800	"
"	1	"	1	" Vuolen vuoden juosfut intressi . .		144	"
"	30	"	6	" Yhden kuukauden intressi		24	"
					S. M.	4,968	"
Heinäf.	1			Per Lainansa minulle	4,800		
				" 7 kuukauden juosfut intressi siirretyt Heinäkuusta . .	168	4,968	"

fool. 9.
Kredit, saamista.

Waasassa							
1860	päivä	k. f.	p. k. f.				
Kesäkuu	1	—	2	Per Wellani hänelle, 10 p. Touluk. 1859, 500 ruplaa, takausta vastaan, 2 kuuf. ylösanomifella 6 %		2,000	"
"	"	"	"	" 5 ² / ₃ kuukauden juosfut intressi 14 rupl. 16 ² / ₃ f.		56	67
Kesäkuu	30	"	6	Per Yhden kuukauden juosfut intressi		10	"
					S. M.	2,066	67
Heinäf.	1			Per Wellani juosseen intressiin kanssa siirretty Kesäkuusta		2,066	67

fool. 10.

Debet, welkaa.

Johan Sård

1860	päivä	f. f.	p. t. f.		Sopiaa	markka	penni
Resäkuu	11	1	"	An Kasja, maksanut hänelle		500	"
					S. M.	500	"

fool. 11.

Debet, welkaa.

Gustaf Sandström

1860	Resäkuu	30	"	"	An Suoritettawani, siirrettävä Heinäkuuhun	300	"
					S. M.	300	"

fool. 12.

Debet, welkaa.

J. Fellman

1860	Resäkuu	13	"	3	An Wesseli S. Kurtenin maksettawa 1 p. Heinäk.	300	"
	"	"	"	3	An Intressi eli diskontti 2 kuukauden ennen aikajesta maksosta	2	80
	"	26	"	5	An Hinnan alennus niistä kaluista, jotka tulivat minulle f. 21 p. t. f. höyryl. Suomi	35	"
Resäkuu	30	"	"	"	An Suoritettawani siirrettävä Heinäkuuhun	448	64
					S. M.	786	44

fool. 13.

Debet, welkaa.

R. Hanninen

1860	Resäkuu	12	"	3	An Kaluja, maksett. 1 kuukauden perästä	575	30
					S. M.	575	30
Heinäk.	1				An Suoritettawansa siirretty Resäk:sta	575	30

fool. 14.

Debet, welkaa.

P. Sallinen

1860	Resäkuu	30	"	"	An Suoritettawani, siirrettävä Heinäkuuhun	300	"
					S. M.	300	"

fool. 10.
Kredit, saamista.

Täällä					Sopiaa	markka	penni
1860	päivä	k.f.	p. k. s.				
Kesäkuu	1	"	2	Per Suoritettavani raaka-aineista, maksopäivä 10 p. Kesäk. 125 rupl. . .		500	"
					S. M.	500	"

fool. 11.
Kredit, saamista.

Täällä							
1860	päivä	k.f.	p. k. s.				
Kesäkuu	1	"	2	Per Suoritettavani kaluista, maks. 1 p. Elof. 75 ruplaa		300	"
					S. M.	300	"
Heinäk.	1	—	—	Per Suoritettavani, siirretty Kesäk:sta		300	"

fool. 12.
Kredit, saamista.

Kaahessa							
1860	päivä	k.f.	p. k. s.				
Kesäkuu	1	"	2	Per Suoritettavani raaka-aineista, maksop. 1 p. Syysk. 70 rpl. 11 kop.		280	44
Kesäkuu	21	"	4	Per Räkinki kalujen hlitse höyryl. Suomi, 2 kuuk. perästä maksettavat		506	"
					S. M.	786	44
Heinäk.	1	"	"	Per Suoritettavani siirretty Kesäk:sta		448	64

fool. 13.
Kredit, saamista.

Täällä							
1860	päivä	k.f.	p. k. s.				
Kesäkuu	30	"	"	Per Suoritettavansa siirrettävä Heinäk.		575	30
					S. M.	575	30

fool. 14.
Kredit, saamista.

Waasassa							
1860	päivä	k.f.	p. k. s.				
Kesäkuu	13	"	3	Per Lähettänyt wesselin, S. Kurtenin Rottolasassa maksettava s. 1 p. Heinäk.		300	"
					S. M.	300	"
Heinäk.	1	"	"	Per Suoritettavani, siirretty Kesäk:sta		300	"

fool. 15.

Debet, welkaa.

W. Sundström

1860	päivä	k.f.	p. k. j.		Sopiaa	markka	penni
Kesäkuu	14	"	3	An Kaluja, maks. 2 kuukauden perästä		329	"
					S. M.	329	"
Heinäf.	1	"	"	An Suoritettawansa, siirretty Kesäk:sta		329	"

fool. 16.

Debet, welkaa.

M. Warpuinen

1860							
Kesäkuu	18	"	4	An Raaka-ainetta valmistettawaksi . .		80	"
"	"	"	1	" Kasja, rahaa edeltäkäsin		20	"
Kesäkuu	29	2	"	An Kasja, loppumaksu valmistetusta työstä		40	"
"	29	"	6	An Raaka-ainetta valmistettawaksi . .		100	"
					S. M.	240	"
Heinäf.	1			An Suoritettawansa, siirretty Kesäk:sta		100	"

fool. 17.

Debet, welkaa.

Johan Sandelin

1860							
Kesäkuu	27	2	"	An Kasja, wetopalkka Ihwäskylästä, laivauspalkka ja suorimisen kustannukset kaluista Duluun		60	60
"	"	"	5	An Speditzioni eli waiwani palkinto .		5	10
					S. M.	65	70
Heinäf.	1	"	"	An Suoritettawansa, siirretty Kesäk:sta		65	70

fool. 18.

Debet, welkaa.

G. Åkerman

1860							
Kesäkuu	30	"	"	An Suoritettawani, siirrettävä Heinäk:kuuhun		78	20
					S. M.	78	20

Uudessa Kaarlepyyssä fool. 15.
Credit, saamista.

1860	päivä	k.f.	p. k. s.		Sopiaa	markka	penni
Kesäkuu	30	"	"	Per Suoritettawansa, siirrett. Heinäk.	329		"
					S. M.	329	"

Täällä fool. 16.
Credit, saamista.

1860							
Kesäkuu	29	"	6	Per Antanut minulle valmistetun työn	140		"
Kesäkuu	30	"	"	Per Suoritettawansa, siirrettävä Hei- näkuuhun	100		"
					S. M.	240	"

Tymäskylässä fool. 17.
Credit, saamista.

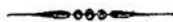
1860							
Kesäkuu	30	"	"	Per Suoritettawansa, siirrettävä Hei- näkuuhun	65	70	
					S. M.	65	70

Täällä fool. 18.
Credit, saamista.

1860							
Kesäkuu	28	"	6	Per Waate'kappaleita, räkningin mu- kaan	78	20	
					S. M.	78	20
Heinäkf.	"	"	"	Per Suoritettawani, siirretty Kesäkf.sta	78	20	

Rekisteri.

<p>A. Asplund, C. W. . . . fool. 8.</p> <p>B. Berg, C. J. " 5.</p> <p>C.</p> <p>D.</p> <p>E.</p> <p>F. Fellman, J. fool. 12.</p> <p>G.</p> <p>H. Hanninen, K. fool. 13.</p> <p style="padding-left: 2em;">Helin, L. H. " 9.</p> <p style="padding-left: 2em;">Holm, L. D. " 4.</p> <p style="padding-left: 2em;">Hård, J. " 10.</p> <p>I.</p> <p>K. Korsman, C. U. . . . fool. 6.</p> <p>L. Lind, J. P. " 2.</p> <p>M.</p> <p>N. Naskalinen, P. fool. 7.</p> <p style="padding-left: 2em;">Nylund, K. G. " 3.</p> <p>O.</p>		<p>P. Pää-oman Luku . . . fool. 1.</p> <p>Q.</p> <p>R.</p> <p>S. Sallinen, P. fool. 14.</p> <p style="padding-left: 2em;">Sandelin, J. " 17.</p> <p style="padding-left: 2em;">Sandström, G. " 11.</p> <p style="padding-left: 2em;">Sundström, W. " 15.</p> <p>T.</p> <p>U.</p> <p>V.</p> <p>W. Warpuinen, M. . . . fool. 16.</p> <p>X.</p> <p>Y.</p> <p>Z.</p> <p>Å. Åkerman, M. fool. 18.</p> <p>Ä.</p> <p>Ö.</p>
---	--	--

Inventariumi N:o 2, tehty se 1 p. Heinäkuuta 1861.

		H o p i a a	
		markka	penni
W a r a t (Aktiwa).			
I. Kassan Luku.			
Minun raha-warani ovat seuraawat Seteleisjä	2200	"	
Hopiaa-rahaa ja kuparia	172	5	2342 5
II. Kiintiän omaisuuden Luku.			
Minun paloa vastaan wakuutettu taloni N:o 94 alla, 2:ssa kaupungin osassa, kauppakadun war- rella, arwataan nyt tehtyjen parannusten suhteen	—	—	6065 "
III. Irtaimen omaisuuden ja Huone- kalujen Luku.			
A. Huoneen- ja talonkalut.			
Ne inventariumissa N:o 1 mainitut esineet ovat wielä kaikki jälellä ja niiden pää-arwo teki silloin	2400	"	
Tähän on kuukauden alla tullut waatteita	78	20	
S. M.	2478	20	
Tästä luetaan wuodelta 12 % pois niinkuin ku- lunutta, siis yhdeltä kuukaudelta 1 %	24	78	
Niitten nykynen hinta on siis	—	—	2453 42
B. Ammattikalut.			
Niitten N:o 1 arwasta hinnasta	1200	"	
otan minä kulutuksen wuoksi pois $\frac{1}{3}$ % kuukaudelta	4	"	
Nykyinen hinta	—	—	1196 "
IV. Kalu Luku.			
Warastosja olewat kalut arwataan osto- eli walmistus-hinnan jälkeen (Tarkka luetteleminen ja hinta.)	—	—	2830 "
V. Kaaka-aineen Luku.			
a) Kaaka-ainetta (luetteleminen)	860	"	
b) Puolekfi walmistettua ainetta (luettelo) . . .	680	"	1540 "
Siirrettävä	—	—	16,426 47

		S o p i a a	
		markka	penni
Siirto	—	—	16,426 47
VI. Welkamiehet (Debitorit).			
R. G. Nylund Mawuessa Suoritettawansa kaluista, maksopäiwä 19 p. Elokuuta	324	20	
L. D. Holm Dulussa Suoritettawansa kaluista, maksopäiwä 25 p. Heinäkuuta	354	"	
E. U. Korsman täällä Suoritettawansa kaluista, maksop. 1 p. Lokak.	520	"	
R. Hanninen täällä Suoritettawansa kaluista, maksop. 12 p. Heinäk.	575	30	
W. Sundström Uudessa Kaarlepyyssä Suoritettawansa kaluista, maks. 14 p. Elokuuta	329	"	
M. Warpuinen täällä Suoritettawansa valmistettawasta raaka-aineesta	100	"	
Johan Sandelin Jywäskylässä Suoritettawansa weto- ja laiwauspalkasta j. m.	65	70	2268 20
S:ma Sopia Markkaa		—	18,694 67
W e l a t (Passiwa).			
S. W. Asplund täällä Minun welkani hänelle, 30 p. Marraskuussa 1859, 1200 ruplaa, 3 kuukauden ylösanomifella, in- teknintä vastaan talossani, 6 % wuodelta . .	4800	"	
7 kuukauden juosfut intressi	168	"	4968
Siirrettävä	—	—	4968

			H o p i a a	
			markka	penni
	Siirto	—	4968	—
<p>L. S. Helin Waasassa Welkani hänelle, 10 p. Jouluk. 1859, A. R. ja J. P:n takausta vastaan, 2 kuukauden ylösfa- nomisella. 500 Kuplaa 6 % vuodelta 2000 " "</p>				
		66	67	2066 67
<p>G. Sandström täällä Suoritettavani kaluista maks. 1 p. Elokuuta 300 " "</p>				
		448	64	
<p>J. Fellman Raahessa Suoritettavani raaka-aineista maks. 21 p. Elof. 300 " "</p>				
		78	20	1126 84
<p><u>S:ma Hopia Markkaa</u> — — 8161 51</p>				
<p>Minun warani ovat 18,694 72</p>				
<p> welkani " 8161 51</p>				
<p> Minun puhdas (netto) omaisuuteni siis — — 10,533 21</p>				
<p>Minun puhdas omaisuuteni asioimis-liikkeen a- lussa oli — — 10,427 39</p>				
<p>Asioimis-voitto siis kuukauden alla — — 105 82</p>				
<p>Minun puhdas omaisuuteni tekee siis nyt kym- menen tuhatta wiisi sataa kolmekymmentä kolme markkaa yksi kolmatta penniä hopiasa, ja kuu- kauden asioimis-liikkeestä syntynyt voitto, yksi sa- taan wiisi markkaa kaksi yhdeksättä kymmentä penniä.</p>				
<p>P . . . i se 1 päivä Heinäkuuta 1861.</p>				
<p>.</p>				

Wasta nyt voimme päättää Pää-oman luvun. Me kirjoitamme sen saamisiin sen voiton, jonka kauppa-liike on antanut ja sen wellapuo-
lelle sen nyt olewan puhtaan omaisuuden; ne siitä syntyvät pääsummat
kirjoitetaan ylös; nyt olewa puhdas omaisuus siirretään sitte Heinäkuun
ensimmäisen päivän alle saamispuolelle.

Rakki seikka, jotka tapahtuvat tehtaan eli waprifin isäntien ja käsi-
työläisten liikkeessä ovat vielä lyhyesti mainittawat. Semmoisia ammat-
tia löytyy nimittäin, joissa se joka tilaa työn joko itse antaa koko raaka-
aineen taikka osan siitä, ja maksaa ainoasti työpalkan ja mitä raaka-ai-
netta valmistaja vielä on siihen pannut. Semmoisissa tiloissa pannaan
kirjoihin ainoasti se, minkä tilaajan pitää meille maksaa raaka-aineistam-
me ja työpalkastamme. Mutta rehellinen asioimis-mies tekee semmoisissa
seikoissa itsellensä eri kirjan, johon hän kirjoittaa sen raaka-aineen, jonka
tilaaja hänelle on antanut, woidaksensa koska ikänensä tahdotaan tehdä ti-
lin siitä ja riitaisissa asioissa puhdistaa itsensä. Warsinkin silloin on
tällainen kirjoihin kirjoittaminen tarpeellinen, kun tilaaja antaa meille
raaka-ainetta ja taas ottaa osan siitä takaisin, sillä pidemmän asioimis-
yhteyden alla woipi muutoin monta erhehtyä tapahtua. Mitkä seloitukset
ja wahingot eivö syntyisi kuolinhuoneessa, jos, isännän kuoltua, muutama
kymmenkunta tilaajia astuisi esiin, wäittäen antaneensa sen ja sen raaka-
aineen valmistettawaksi, eikä mikään selko olisi saatawa!

Toinen seikka koskee asioimis-miesten markkina-reisuja. Markkinoilla
tapahtuvat asiat melkeen samalla tavalla kuin kotonakin. Niillä ostetaan
taikka myhdään sekä puhdasta rahaa vastaan että welaksi. Rakki nämät
asiat pitää kirjoitettaman kirjoihin yhtä tunnollisesti kuin kotonakin; mutta
warfinaisia kauppakirjoja emme taida ottaa mukaamme markkinoille, sillä
ne tarwitaan kotona, eikä meillä olisikkaan aikaa kirjoittaa asioita niihin
tarpeellisella järjestyksellä ja tarkkuudella. Me te'emme siis markkina-rei-
sujemme tarpeeksi eri kirjan, johon asiat kirjoitetaan sitä myöden kuin ne
tapahtuvat, ja josta ne kotia tultuamme siirretään pääkirjaan. Tätä kir-
jaa woipi kutsua: Markkina muisto- eli päiväkirjaksi. Se saat-
taa sisältää semmoisia asioja, joissa ostetaan ja myhdään sekä puhdasta
rahaa vastaan että welaksi. Mutta jos tahdot eroittaa kassa-postit päi-
wäkirja-posteista niin teet kummallekin eri kirjan.

Seuraawa kaawa antaa tiedon kuinka molemmat asianlaadut saate-
taan kirjoittaa samaan kirjaan.

Tähän palstoon kirjotetaan ne footiot, joihin postit, kotia tulua, kirjotetaan Kassan ja Pääkirjassa.

	Päiväkirja.		Kassakirja.	
	markka	p:i	Debet (Tulo)	Kredit (Kulu)
Kuopion Markkinoilla. Tam- mikuussa 1860.				
14 päivä.				
Puhdasta rahaa oli muasfani	—	—	600	" " "
15 p.				
H. R. Kiuru Mikkelistä Kredit Per Maksoi velkansa viimeisistä mark- kinoista	—	—	260	" " "
Sama Debet				
Osti velaksi, maksettaviksi tulewan vuoden talvimarkkinoilla seuraavia kaluja (Luettelo ja hinta)	350	60	" "	" "
16 p.				
R. Norring Kuopiossa Debet Maksoin hänelle suorittamani	—	—	—	275 50
17 p.				
M. Tiainen Joensuusta Kredit Ostin häneltä 4 kuukauden perästä maksettaviksi seuraavia kaluja (Lu- ettelo ja hinta)	420	75		
17 p.				
Kassan Kulu Debet Markkinain alla olen myhnyt kaluja puhtaasen rahaan	—	—	1000	"
17 p.				
Kassan Kulu Kredit Puhdasta rahaa vastaan olen mark- kinain kuluessa ostanut seuraavia kaluja (Luettelo ja hinta)	—	—	—	850 50

Tahdomme antaa muutamia osoituksia, kuinka valmistettujen kalujen arvo ja hinta on määrättävä.

Joka valitsee jonkun ammatin, tarkoittaa sillä voittaa vähintään elatuksensa. Siitä seuraa, että hänen myhdesä kaluansa pitää saaman niin paljon kun raaka-aine, työpalkka ja muut kulungit maksavat. Sentähden tähtyy meidän, määräessä kalun hintaa, tarkastaa kuinka paljo rahaa, aikaa, työneroa, työkaluja ja huoneenhyyriä sen valmistaminen tarvitsee. Kun me tarkasti waarin otamme nämät seikat, niin voimme löytää valmistetun kalun totisen hinnan, ja kun me tähän lisäämme kohtuullisen voitton, niin saamme kalun myymishinnan.

Ottakaamme joku esimerkki selittääksemme hinnan määräämisen perustukset.

Ajatelkaamme että yksi ammatin isäntä työskentelee viidellä sisällillä ja kahdella oppipojalla. Joka sisällin palkka on 12 markka viikossa. Oppipoikien palkka ja elatus-raha tekee 6 m. viikossa. Hyyri huoneista, joissa hän asuu on 300 markkaa vuodessa. Se on yhtä kaikki, jos hän asuu omisssa taikka hyyrätyissä huoneissa, hyyri on kuitenkin luettava kulunkiin. Talouden tarpeisiin ja muihin sattumaisiin kulunkiin tarvitsee hän viikossa 40 markkaa. Kaikki nämät tekewät yhteensä 117 m. 77 penniä viikossa.

Hän lukee vielä että tarpeellisten työkalujen hankkiminen maksaa 1000 markkaa, ja että ne, yksi toisen perästä, 20 vuoden sisällä owat niin kuluneet, että uudet pitää hankittaman. Hänen tähtyy siis vuosittain lisäämän kulunkinsa 52 markalla työkalujen kulumisesta.

Viimeiseksi tähtyy hänen ottaa myöskin lukuun korfo pajaston eli tehtaan perustus-rahasta. Tässä taas on yhtä kaikki, jos hänellä on ollut omasta takaa rahaa, taikka muilta lainannut ne; edellisessä tilassa o-
lis hän tainnut lainata rahansa muille ja ilman työtä ja waiwaa kantaa ylös korforahat, jälkimmäisessä tähtyy hänen maksaa muille korfoa. Emme tahdo arwata tehtaan perustus-rahaa korkeammalle kuin että viikkoinen korfo teki 2 m. 23 pen. Jos me nyt laskemme yhteen kaikki nämät kustannukset, niin tekewät ne 121 markkaa, jotka hänen tähtyy työllänsä ansaita, jos koko ammattiliikkeenä woipi kannattaa itseänsä. — Nyt ei enää ole waiwia saada joka tilassa kalun valmistamis-hintaa määrättyksi.

Ajatelkaamme esim. että koko työväki tarwitaan viikon kuluessa valmistaaaksi yhtä kalua.

67

Raaka-aine (puu, mitalli, lanka eli joku muu) maksaa	75 m.
Muut tarpeet (kruuvit, naulat, väri, foristukset j. n. e.)	16 "
Työpalkka ja muut kustannukset niinkuin äsken laskettiin	121 "
<hr/>	
Siis on kalun valmistamishinta . . .	212 markkaa.

Valmistajan täytyy wälttämättömästi saaman tämän hinnan, woi-
daksensa suorittaa tarpeellisimmat kustannukset.

Pienemmissä töissä ja semmoisissa, joissa ainoasti yksi eli kaksi työ-
wäestänsä tarwitaan, pitää hänen lukea joka kiskallin päivän 2 markaksi
ja oppipojan 1:ksi m., löhtääksensä myös semmoisissa kohdissa oikian hinnan.

Mutta tämä hinta on, niinkuin sanottiin, se joka ainoasti peittää
puhtaan raha-makson ja tarpeellisimmat kulungit taloudessa ja ammatti-
kaluissa, ja joka warsinakin on luettava silloin kuin kalun hinta on kirjoi-
tettava inventariumi- ja kalufirjaan. Warsinaisessa asioimisliikkeessä täy-
tyy myöskin ottaa lukuun mahdollisesti tapahtuvia wahinkoja.

Valmistaja ei aina saa kalustansa sitä hintaa minkä hän waatii.
Usein kärsii hän wahinkoja huonojen maksajien kautta. Vielä syntyvät
eri ammatissa monta wahinkoa, joko siitä että työ ei aina hywin onnistu,
taikka että luonnon woimat ja muut odottamattomat tapaukset, semminakin
kemiallisissa (sekaustiedollisissa) töissä, saattawat turmelluksia. Tällaisia
wahinkoja ei taideta edeltäksin määrätä; ainoasti pidemmän ajan koke-
mus woipi johinkin määrin arwata niitä.

Wielä on se woitto, jonka valmistaja mieli saada työstänsä, otet-
tawaa lukuun; sillä ihminen ei ainoasti tahdo syödä tarpeeksensa, waan
myöskin koettaa ansaita takaisin sen rahan minkä hän, ammattia oppiak-
sensa, on kuluttanut ja saada sen ajan palkitukseksi, jonka hän menettää joh-
dattaessa ja hoitaessa työtänsä ja työwäkeänsä; myöskin tahtoo hän an-
saita jotakin wanhain päivän waraksi ja perheensä kaswatukseksi, ja sen
ylöspidoksi hänen kuolemansa jälkeen, ja vielä päälliseksi pitää hänen ko-
ettaa ansaita jotakin päästäksensä hädästä, jos sairaus, onnettomuudet ja
wastoinkäymiset kohtaisiwat häntä. Hänen täytyy siis koettaa saada ka-
lustansa enemmän kuin sen valmistamishinta on. Se enemmän on se
oikia eli warsinainen woitto.

Ensi päällekatfannossa nähtää kyllä waihtalta saada wahinko ja
woitto oikein jaetukseksi kalujen päälle, mutta asia kuitenkin tulee helpoksi,
jos me woimme jossikin määrin arwata, kuinka paljo me vuoden kuluesssa
walmistamme kaluja ja kuinka paljo me samalla ajalla saamme myydyksi.

Jos me ajattelemme että se jo mainittu tehtaani isäntä valmistaa ja myy kaluja 25,000 markan arvosta, ja että hän määrää mahdollisten vahinkojen varaksi 400 m. ja tahtoo vuoden kuluessa voittaa 1,600 m. Nämät 2,000 m. pitää sentähden jaettaman niiden 25,000 markan päälle, joiden arvosta hän myy kaluja. Tavallisen kolmi-luvun-laskun johdosta saan minä tietää kuinka paljon minun pitää lisätä joka eri kalun valmistamishinnan, saadakseni kokoon ne 2,000 m., jotka hän tahtoo voittaa.

Minä kysyn siis: Kuinka paljon tarvitsee joka 100 markkaa lisää kun 25,000 tarvitsevat 2,000 m., ja panen luvut tavalliseen kolmi-luvun järjestykseen:

$$25,000 : 2000 = 100 : x = \frac{2000 \times 100}{25,000} \text{ tekee } 8 \text{ markkaa,}$$

joka 100 m. vaatii siis 8 markkaa, saadakseni 2,000 markkaa 25,000 markan edestä. — Edellä mainitun kalun valmistamishinta teki 212 markkaa, sen myymishinta saadaan siis tällä kysymyksellä: Kun 100 m. tarvitsee 8 m. kuinka paljon vaatii 212 m.

$$100 : 8 = 212 : x = \frac{8 \times 212}{100} = \frac{1696}{100} \text{ eli } 16 \text{ m. } 96 \text{ p.}$$

ja jos ne 16 m. 96 pannaan kalun valmistamishintaan 212 m., niin saadaan myymishinta 228 m. 96 pen.

Jokaisen täytyy myönnittää että tämä tapa määrätä sekä valmistamis- että myymishintaa on oikein ja tunnellisin, ja että -me sillä muodolla, ketään pettämättä, ansaitsemme kohtuullisen voiton. Itsestään ymmärretään kuitenkin, että eri kohdat ja suhdat vaativat jonkun poikkeamisen tästä säännöstä, mutta jokainen ajatteleva asioimismies voipi käyttää annetut osoitukset niinkuin hänen ammattinsa vaatii. Tahdomme kuitenkin mainita, että myös senkin, joka ainoasti yksin työskentelee, pitää seurata samaa perustusääntöä määrääksensä teoksensa hintaa. Sen taas, jonka ammatin laatu ei salli hänen työskennellä koko vuotta, täytyy jakaa ne mainitut kustannukset työ-aikansa päälle, ja siis asiainhaarain vaatimuksesta jakaa kustannukset 30 eli 40 työviikon päälle, saadaksensa sillä tavalla oikean suhdan.

Se ei aina seiso meidän mahdollisamme määrätä jos me saamme voittoa työstämme ja kuinka paljon; sillä se asia riippuu sekä kauppaliikkeen fattumuksesta että suuremmasta tai vähemmästä kysymyksestä teoksemme perään. Välistä olemme pakotetut myymään jonkun kalun ilman

mitäkään voittoa, joskus myöskin alle valmistamishinnan, toisen kerran taidamme taas saada semmoisen hinnan, jota me ennen tuskin olemme voineet toivoakkaan. Kaikki nämät kuitenkin ovat sattumuksia, joita emme saa ottaa lukuun. Pää-asia on että me tiedämme, mitä teokset meille itselle tulevat maksamaan, ja mihinkä hintaan me, hitaankin kauppa- liikkeen ajalla, taidamme myydä niitä kärkevästi silmin nähtävää wahinkoa. Se on myöskin ainoa päälle-luotettava keino filmäillä omaisuutemme tilaa ja tarkastaa kauppa-asiaain kulkua, taitaaksemme tietää mitä meillä asioimisliikkeesämme on toivomista tai mitä varoomista ja aika toisen perästä määrätä aikeemme ja toimemme näitten waarinottamisten mukaan.

Wekseleistä.

Me tahdomme tässä antaa tarpeellisimman opetuksen wekselistä. Wekseli on senkaltainen kirje, jossa yksi waaditaan maksamaan toisen puolesta kolmannelle yhden summan rahaa. Senkaltainen wekseli kutsutaan waihtoseteliksi, Trataksi eli trassee-ratuksi wekseliksi eroitukseksi omasta wekselistä, josta edempänä tulemme puhumaan. Waihtosetelissä eli tratassa on wähintäkin kolme henkilöä osallisina: 1) Wexselin antaja, trassentti, joka kirjoittaa ja antaa wekselin ja waati jonkun maksamaan sen; 2) Wexselin maksaja, trassaati, joka on wellapää maksamaan eli lunastamaan wekselin ja 3) Wexselin ostaja, ottaja, remittentti, joka kantaa hlös eli vastaanottaa wekselin wellamieheltä eli maksajalta wekselin hinnan. Jos ei wekselin ottaja itse kannaa hlös wekselin arwoa, waan antaa oikeutensa jollekulle toiselle ja se toinen kolmannelle j. n. e., niin woipi wekseliin tulla monta osallista. Oikeus antaa wekselin toiselle ilmoitetaan wekselissä sillä tavalla, että remittentin nimen perään liitetään sanat: "eli orderille" (se on: eli sille jolle tämä määrää wekselin maksettawaksi).

Esimerkki.

Waasassa se 10 p. Kesäkuuta 1860. 600 markkaa hopiaa.

Tämän minun prima (ensimmäisen) wekselin edestä tehkääät niin hywin ja maksakaat, 14 päivää siitä kuin se on teille näytetty (à sight) Herra G. Parwiaiselle eli Orderille (hänen määrättyllensä) kuusi sataa hopia markkaa; mainittu summa on saatu kaluissa ja pankaa se lukuuni tämän päiväiseen awiisfin (tietofirjeen) mukaan.

J. Mustonen
Joensuu.

R. Hartman.

Tässä wekselissä on Hartman w. antaja, trassentti, (trassentti kirjoittaa nimensä wekselin alle oikealle puolelle); Mustonen on wekselin maksaja, trassaati, jonka nimi kirjoitetaan vasemmalle puolelle; Parwiainen on weks. ottaja, remittentti, jonka nimi kirjoitetaan wekselin sisään. Rahajumma pitää kirjoitettaman kaksi kertaa: numeroilla wekselin oikealla ylipuolella ja toisen kerran kirjaimilla wekselin sisään (tekstiin).

Kun Parwiainen antaa wekselin jollekulle toiselle, niin kirjoittaa hän wekselin takapuolelle: Minun puolestani M. Yhtiselle eli orderille; summa kulkee räkningissä. Soensuussa, 17 p. Kesäkuuta 1860.

G. Parwiainen.

Ei kumpikaan Parwiainen tai Yhtinen voi welwottaa Mustosta lunastamaan wekseliä, ennenkuin hän on wahwistanut sen (aksepteerannut). Saadaksi häntä wahwistamaan wekseliä, lähettää joko wekselin antaja ennenkuin hän myy eli panee sen kulkemaan, eli joku muu joka sittemmin on tullut wekselin omistajaksi, wekselin jollekulle kauppa-yhtäwälle maksajan asuntopaikalla ja käskää hänen mennä trassaatin tykö ja waatia hänen wahwistustansa (akseptiänsä). Sitte kun trassaati on wahwistanut eli welwottanut itsensä maksamaan wekselin, niin kutsutaan hän wahwistajaksi, akseptantiksi. Wahwistus kirjoitetaan tavallisesti poikkipuolin wekseliä seuraawilla sanoilla: "wahwistetaan", "suostutaan maksamaan", "aksepteerataan" ja nimi.

Ujan suhteen, jona wekseli pitää maksettaman, löytyy tavallisimmasti antopäiwä-wekseliä (dato-wekseli), jotka ovat maksettawat wisit päiwät wekselin antopäiwästä lukien, e. m. 30 päiwää antopäiwästä; nähtöpäiwä-wekseliä (siht-wekseli), jotka ovat maksettawat määrättyt päiwät sen jälkeen, kuin ne ovat nähtetyt trassaatille ja häneltä wahwistetut. Edellä mainittu on yksi nähtöpäiwä eli siht-wekseli. Semmoisille pitää wahwistajan myöskin kirjoittaman päiwän, jona hän sen wahwisti. Määräpäiwä-wekseliä (päiwä eli presis w.), jotka ovat maksettawat wekselissä määrättyllä päiwällä, e. m. 10 p. Elokuuta, keski Syyskuuta (15 päiwä), viimeisenä päiwänä (ultimo) Lokakuuta.

Jos katsomme millä lailla wekselin hinta eli summa on maksettu, niin sopii sanoa: summa on maksettu puhtaalla rahalla; tai hinta on annettu kaluisia; taikka kulkee räkningissä, jos wekseli on annettu maksajaksi jotakuta welkaa eli räkinkiä eli jos se on uskottu welaksi; taikka käypi

fanoa ainoasti lyhyesti: "wekselin hinta, arwo, summa on saatu", mainitsematta millä tavalla se on tapahtunut. "Uuissin eli tietokirjeen mukaan" wekselin antajan pitää samana päivänä eli ensi postissa antaman wekselin maksajalle tiedon, että hän on pannut sentkaltaisen wekselin hänen maksettavaksensa liikkeelle; jos hän ei aikoo antaa mitään tietokirjettä, niin kirjoitetaan wekseliin: "ilman muuta tietokirjettä."

Semmoiset wekselit, jotka ovat maksettavat toisella paikalla kuin missä trassaati asuu, kutsutaan maksopaikalla varustetuiksi wekseliksi (domisilieratuiksi w.). Jos asut semmoisessa kaupungissa, joka ei ole wekselipaikka (ei määrää rahan vaihe-arwoa, kursoria), ja annat jonkun panna sinun maksettavan wekselin kulkemaan, niin pitää sinun trassentille nimittämän jonkun paikan, tavallisesti lähimmän raha-vaihe-paikan, jossa wekseli on lunastettava. Sen tehtyäsi kirjoittaa trassentti trassaatin (sinun) nimes alle: maksetaan N. N:stä, ja jos olet nimittänyt sin sen kauppahuoneen, joka sinun puolesta lunastaa wekselin, niin kirjoitetaan: maksetaan NN. tykönä NN:stä. Semmoinen paikka kutsutaan maksopaikaksi (domisil) ja trassaati maksopaikan määrääjäksi (domisiliantti) ja joka lunastaa wekselin (domisiliaati) maksopaikalla lunastajaksi eli maksajaksi. Wexseli annetaan silloin tavallisesti kahdessa kappaleessa. Trassentti lähettää ensimmäisen jollekulle tuttavallensa trassaatin asuntopaikalla, ja käskää hänen waatia trassaattia wahwistamaan wekseliä ja warustamaan sitä maksopaikalla ja lunastajalla. Sen tehtyä, lähetetään wekseli jollekulle kauppa-ystävälle maksopaikalla. Trassentti kirjoittaa sillä aikaa toisen (sekundan), panee sen kulkemaan, muistuttaen sen alle: "se wahwistettu ja maksopaikalla warustettu ensimmäinen, prima, wekseli on NN. tykönä NN:stä." Kun sitte maksopäivä tulee, niin menee se, jolla sekunda silloin sattuu olemaan, sen tykö joka tallettaa priman ja pyytää sen häneltä ja waatii sitte maksoa siltä, joka wekselisä on määrätty lunastamaan sitä.

Wekselin kopia (duplikaati). Sanoilla ensimmäinen, prima; toinen, sekunda; joskus myöskin kolmas, tertia, merkitään ne eri kappaleet samasta wekselistä, joita usein wiljellään osittain sentähden, että taidetaan lähettää prima wahwistettavaksi sillä aikaa kuin sekunda pannaan kulkemaan, osittain myöskin sentähden, että taidetaan panna toinen kappale liikkeelle, jos ensimmäinen olisi kadonnut. Kaikki ne eri kappaleet kulkewat kuitenkin ainoasti yhden wekselin arwosta, ja kun yksi on maksettu, niin owat ne toiset ilman mitäkään arwoa. Warokoon siis jokainen itseänsä

wahwistamasta muuta kuin ainoasti yhtä, tavallisesti primaa, muutoin taitaa hän saada maksaa summan kaksi eli kolme kertaa.

Dmat, kuiwat eli yksinäiset (sola) wekselit. Niissä on ainoasti 2 henkeä. E. m. Minä annan jollekulle wekselin itse päälleni, s. o. minun maksettavaksi wekkojalleni. Trassentti ja trassaati, antaja ja maksaja on siis sama henki. Nämät wekselit eivät oikeastansa ole muuta kuin wekkoirjoja eli rewerssiä, jotka ovat kirjoitetut wekselin muotoon siitä syystä, että wekkoja, wekseli-oikeuden kautta, jonka alle nämät kuuluvat, saisi suuremman wakuutuksen saamisellensa. Kuiki kutsutaan ne siitä syystä, ettei näitä juuri panna kulkemaan meren ylitse niillä maksaa ulkomaisia wekkojansa. Yksinäiseksi, sillä niistä kirjoitetaan ainoasti yksi kappale.

Esimerkki.

Rokkolassa s. 25 Kesäkuuta 1860.

500 hopia-marffaa.

Tästä minun yksinäisestä (sola) wekselistä maksan minä kuuden kuukauden sisällä J. A. Palinille eli orderille (hänen määrättyllensä) wiisikataa hopia-marffaa, summa saatu tawaroissa.

Minä itse, missä hywänsä minua maksopäiwällä tawataan.

R. Rinnunen.

Jos nyt Palin antaa wekselin toiselle j. n. e. niin taitaa montakin henkeä tulla wekselin osamiehiksi.

Wekseli-asetukset waativat kaikella kowuudella fittenkin antajaa ja maksajaa, joitten kautta wekseli syntyy, tähttämään welwollisuutensa. Jos trasseeratun wekselin wahwistaja ja oman wekselin antaja eivät määrättyllä maksopäiwällä, eli muutamissa maissa niin kutsuttujen armopäiwien kuluttua, maksa wekseliä, niin woi wekselin senakuinen omistaja, oikeuden päätöksestä, wiipymättä saattaa hänen wekseliwankiuteen, taikka panettaa takawarikkoon niin paljon hänen omaisuudesta, kuin wastaa wekselin hintaa ja kulunkia. Jos hän sillä tawalla ei saa mitään wahwistajalta, niin on hänellä sama oikeus trassenttia eli ulos-antajaa vastaan. Sama oikeus on hänellä myöskin niitä vastaan, joittenka käsien kautta wekseli wihdoon on joutunut hänen haltuunsa. Näitä käypi kutsua ylimiehiksi. Hän taitaa waatia heiltä maksoa joko järjestyksessä alhaalta päin ylös-päin tahti keneltä hywänsä. Trassentti fitte on viimeiseksi welwollinen maksamaan wekselin, intressin ja kaikki muut kustannukset, jotka, wekselin takasiin kulkiesja, ovat kaswaneet.

Mutta wekselin omistajan tähtty, saadaksensa tämän lawean oikeu-

den ylimiehiansä ja trasfenttia vastaan, näyttämän todeksi, ettei hän ole laiminlyönyt mitään saadaksensa trasfaatin wahwistusta eli maksfoa. Hän tähtyy siis ottaa vasta-wäitöksen, protestin, s. o. jos trasfaati kieltää wahwistuksen, taikka tahtoo wahwistaa ainoasti ehdollisesti (wähemmän summan kuin minkä weffeli sisältää; toisessa rahalaisa; pidemmän ajan perästä maksettawaksi), taikka jos trasfaati kieltää maksfoa sitte kuin hän on wahwistanut; niin tähtyy weffelin omistajan ottaa oikeuden jäsenen (majistraatin notarion) ja, jos niin tahtoo, todistajia seuraansa ja mennä uudestaan trasfaatin tykö, ja näitten läsnä ollessa waatia wahwistusta taikka maksfoa. Jos hän nytkin kieltää, niin tekee notario rotokollan, joka sisältää kuinka tässä on menetetty ja mitkä syyt kieltoon ovat tuodut esiin. Tämä rotokolla kutsutaan "wastawäitöskseksi", "protestiksi." Tämän protestin liittää weffelin omistaja siihen takasin weffeliin (Rikambio), jolla hän waatii maksfoa joltakulta ylimiehiltänsä. Takasin weffeli sisältää ei ainoasti weffelin alkuperäisen summan, waan myöskin intressin ($\frac{1}{2}$ prosenttia kuukaudesä) ja kaikki ne kustannukset, jotka protesti on matkaan saattanut.

Jos trasfaati sitte kuin hän on wahwistanut, joutuu niin huonoon tilaan, että peljättävä on hänen ei weivan maksopäiwällä lunastaa weffeliä, niin saa weffelin omistaja waatia häneltä eri takausta weffelin maksamisesta; Jos hän kieltää takauksen, niin otetaan wastawäitös, jonka woi-
masta hän saa waatia takauksen ylimiehiltänsä. Senkaltaisen protestin käypi kutsua wakuutusprotestiksi.

Asetukset tosin eiwät määrää wissää päiwää, jona weffeli pitää nähtettämän wahwistettawaksi; tawallisesti pitää se tapahtuman wuorokauden sisällä siitä kuin se on tullut käsiini; eli vähintäkin ennenkuin enfi posti menee sinne, josta weffeli on tullut.

Weffelin näyttäminen maksettawaksi pitää tapahtuman oifialla ajalla, s. o. maksopäiwällä. Jos wahwistus eli maksfo kielletään, niin pitää protesti, saman ajan sisällä (wuorokauden) kuin äsken mainittiin, otettaman.

Weffelin omistaja taitaa siis seuraawissa kohdissa ottaa protestin ja kääntyä ylimiestensä tykö: 1) kun wahwistus kielletään, 2) kun takaus kielletään ja 3) kun maksfo kielletään. Vielä saatetaan protesti ottaa kaikkissa niissä tiloissa, joissa joku weffelin osamiehistä kieltää welwollisuut-
siensa tähttämisen.

Kun se on trasfentille tärkeä asia, että hänen weffelinsä maksetaan,

sestä wälttääksensä niitä kustannuksia, joita protesti matkansaattaa, että myöskin säilyttää muitten luottamusta itseensä (trassenttiin), niin taitaa hän warustaa wexelin wara-adressillä; s. o. hän kirjoittaa tavallisesti trassaatin nimen alle: "hätätilassa H:rra M.M." Jos nyt trassaati kieltää wahwistusta eli maksua, niin otetaan protesti ja mennään wara-adressin tykö, jos sekin kieltää, niin toisen tykö j. n. e.; jos usiammat kauppahuoneet ovat osoitetut hätätilassa maksamaan. Myöskin joku indossentti taitaa warustaa wexelin wara-adressillä ja kirjoittaa sen näin: "hätätilassa H:rra M.M. tykönä, M.M. (nimensä) puolesta." Kun wara-adressi maksaa wexelin, niin kirjoittaa hän kenenkä puolesta hän sen on tehnyt, muutoin pidetään hän sen tehneen trassentin puolesta. Wexeli ja protesti annetaan maksajalle ja hän käyttää jo sanottua tapaa, saadaksensa maksosiltä jonka puolesta hän on lunastanut wexelin. Koko tämä temppu wexeli-asioissa kutsutaan wäliin tulemiseksi (interwention).

Räknungeistä, Tawara- eli kalukirjoista (faktura) ja kalun luvun laskennosta (kalkulation).

Kun me lähetämme kaluja jollekulle, niin annamme hänelle kertomuksen, josta hän saapi tietää kaikki mitä hänelle on tarpeellista tuntea, ja varsinkin welfasumman ja maksu-ehdot. Tämä kertomus kutsutaan räkningsiksi; ja jos kalut lähetetään yhdestä paikasta toiseen, niin kutsutaan se tawara- eli kalukirjaksi (fakturaksi). Semmoinen kertomus, jonka ostaja pyytää ja paikalla maksaa ja myyjä kuitteeraa, kutsutaan muisto-listaksi (notaksi).

Seuraawat asianhaarat ovat räkningsissä eli fakturasia muistettawat: 1) Paikka missä ja aika koska se on kirjoitettu, 2) vastaanottajan nimi ja asuntopaikka, 3) lähettäjän nimi ja asuntopaikka, 4) tawaran tulkumisen laatu ja merkki, 5) hinnan määräys wisjin paljouden edestä, 6) kuinka ja millä ehdoilla se lähetetään ja 7) maksomääräykset ja ehdot. — Ulfomuoto näkyy seuraawista esimerkeistä:

75

Muistolista.

Pietarsaaressa, s. 2 p. Kesäkuuta 1860.

1 Kistu Pohjanmaan suutupakkia 3 leiw. 10 naulaa, 14 marffa	
leiwiskästä	Sop. 49 marffa
10 Lootaa Sikarria, Napoleon, 4 m. loodasta . .	" 40 "
	Sop. 89 marffa
10 % vedetään pois puhtaassa rahassa maksamisesta 8 m. 90 p.	
	jääpi Sop. 81 m. 10 p.

Kuitteerataan P. U. Strengberg.

Muistolista P. Neulaiselta

A. Lundille.

Työpalkka päällys-takista	Sop. 12 marffaa
Buori eli sisustus, napit, ompelustarpeet . .	" 8 "
Musta werka-liiwi	" 8 "
	S:ma Sop. 28 marffaa

Joensuussa, s. 5 p. Kesäkuuta 1860.

Maksettu. P. Neulainen.

Herra Asessori E. Montin
An J. E. Ekelund.

Debet (velkaa).

1860			Sopia	marf.	p.	marf.	p.
Tammif.	10	An 1	Tusina pitsattuja rottinki-tuolia 7 m.	84	"		
"	"	" 1	Pelipöytä	16	"	100	"
Helmif.	5	An 1	Pitsattu koirunen sohva	"	"	50	"
Suhtif.	28	An 1	Mahogninen piironki	150	"		
"	"	" 1	Pitsattu koirunen kammotti (pesu-kalu)	16	"	166	"
Sop. markkaa				—	—	316	"

Maksettava 1 p. Heinäkuuta 1860.

Hampurissa s. 10 p. Toukokuuta 1860.

Numero ja merkki	Hampurin	₤:ko m.	kill.	₤:ko m.	kill.
	Herra A. Lewón Waasassa Debet (velkaa) Minä lähetin Teidän uskalluksellenne ja räkningillenne, kirjeenne s. 20 p. Suhtikuuta mukaan, kunnertisja Kotka, Laiwuri J. Kurten seuraawia:				
250—260	10 Pakkaa (Paalia) Pumpuliwilloja, painawat yleensä (Brutto) 4500 Hamp.naul. Taara 2 % 90				
N:o 2560	Puhdas (netto) paino 4410 S. n. à 5 kill.	—	—	1378	2
2753	2 Rappaletta Ranskan werkaa:				
	N:o 2560. 24 meteriä à 7 Pankomarffaa meteristä	168	"		
	" 2753. 26 " " 8 " "	208	"	376	"
	Kustannuksia:				
	Waakuutus ₤:ko m. kasta 1754				
	Suultu woitto ¹⁾ 10 % 175				
	₤:ko m. 1929 — 1 % . .	19	4		
	Toimituspalkka (provision) 2 %	38	"		
	Wälikaupittelian palkka (kurtaassi) 1/4 %	4	13		
	Wakuutuskirja, kuwasinraha, postiraha . .	3	2	65	3
	Maksettava 6 kuuk. perästä Pankko markkia	—	—	1819	5
	S. E. et D. ²⁾ J. Kabel et R.				

¹⁾ Suultu woitto (imasinäri w.) kun kaluja wakuututamme, niin wakuutetaan kalujen hinta ja vielä 10 % lisää, saadaksemme, jos onnettomuus tapah- tuis jotakin päälle sen minkä meidän pitää maksaman kalun lähettäjälle. Se woitto menee kuitenkin niihin moninaisiin kustannuksiin, jotka meri- wahingosta syntyvät.

²⁾ Salvo errore et omissione. Suomeksi tahtoo se sanoa: Jos erheys eli unohdus olisi tapahtunut, niin waati hän itsellensä oikeuden oikasta sen, niin pian kuin se huomaitaan.

Me olemme tässä ottaneet yhden tawarafirjan, fakturan ulkomaalta, näyttääksemme sen kautta kuinka tawaran ostohinta on laskeettava. — Kun tawarafirja sisältää ainoasti yhden lain tawaraa, niin on luvun laske- kento hyvin helppo. Siinä ovat ainoasti seuraawat seikat waarinotetta- wat: 1) Se wieras rahalai muutetaan nykyisen kurssin jälkeen omaan rahaamme; 2) siihen lisätään kaikki kustannukset, myöskin muutetut ra- haamme; 3) Paino ja mitta muutetaan meidän maassa tavallisiin. Wi- mein lasketaan kuinka paljo joku paino eli mitta tulee maksamaan sillä tawalla, että koko rahajumma jaetaan sillä paino- eli mitta-summalla, jonka tawarafirja sisältää.

Waikiampi on semmoisen tawarafirjan luvunlaske- kento, joka sisältää monta eri kalua. Ei se käy laatuun jakaa kustannukset eri kaluille kuinka hyvänsä, waan tässä on eroitus tehtävä suhdallisten ja suhdattomien kus- tannusten välillä. Suhdalliset ovat kaikki ne jotka koskevat hintaa, niin- kuin wakuutusmaksu, toimittajan palkka (provisi- oni, kommissi- oni), välitau- pittelian palkka (kurtaassi) j. n. e. Suhdattomat ovat kaikki jotka koske- wat tawaran painoa ja suuruutta, niinkuin laiwaus- ja kuljetus- palkka, laiwurin prosentti laiwaus- palkasta (kaplaaki), työmiesten ja makasiiniin kuljettamisen palkka, suurin osa tullimaksuista, speditöörin (ulostoimittajan) palkka, (speditööri on semmoinen, joka jonkun puolesta toimittaa kalun yh- destä paikasta toiseen). Wakuutuskirja (poliisi), kuwasimen (stempelin) merkki ja postiraha ovat oikeastansa suhdattomat, mutta ne ovat tavalli- festi niin vähä- arwoiset, ettei se juuri tee eroitusta, jos ne laskeetaan hin- nalle taikka painolle.

Ennenkuin me taidamme laskea edellä seisowan fakturan, pitää mei- dän tietää mitkä kustannukset vielä lankeewat kaluille, ennenkuin ne ovat makasiinisamme. Ajatellaamme että me täällä olemme maksaneet niistä seuraawat kustannukset: Tullimaksu 4,500 Hampurin naulasta pumpulia, jotka meidän painossa tekewät (100 Hamp. naulaa = 114 Suomen nau- laa) 256½ leiwiskää, on 3 kop. eli 12 penniä leiwiskästä 30 m. 78 pen. Tullim. 50 meteristä werkaa, painawa 70 naulaa, on (85 kop. eli 3 m. 40 p. naulasta) 238 m.; tullimiehen antama wapaus- j- teli ja ulostoimit- tamisen palkka 62 kop. eli 2 m. 48 pen.; laiwaus- palkka 5,200 naulasta (2 m. 100 naulasta) 104 m.; kaplaaki 5 % laiwaus- palkasta 5 m. 20 p.; Satama- eli wakkama- raha (tolaagi) noin 1 % hinnasta 34 m. 85 p.; makasiiniin siirtäminen ja työpalkka 20 m. Yhteensä 435 m. 31 penniä.

Rätkäämme nyt lasfemaan ensin pumpulin ostohintaa.

10 Paalia pumpulia, puhdas paino 4410 Hamp. n. maksaa P:ko 1378.	2.
Suhdalliset kustannukset Hampurissa " " 48.	12.
Suhdattomat " " " " 3.	1.

Hamp. P:ko-m. 1429. 15.

Jos me muutamme nämät 1429 Hamp. Bankko-marffia ja 15 killinkiä meidän rahaamme, 2 Suomen marffia yhdestä Hampurin markista, niin tekewät ne Hop. 2859 m. 87½ p.

Kustannukset täällä kotona:

Tullin hinta 30 m. 78 p., wapauseteli ja ulostoimitus tullista 1 m. 24 p., laiwauspalkka ja kaplaafi 107. 73. Walkamaraha ja siirtäminen maksfiiniin 47. 54, yhteensä	187.	29.
---	------	-----

S:ma 3047 m. 16½ p.

Nämät 4410 Hampurin naulaa tekewät 5027 Suomen nau-
laa puhdasta painoa. Yksi Suomen naukaa pumpulia
maksaa siis 60, $\frac{61}{100}$ penniä.

1 Rappale wiheriää Ranskan werkaa N:o 2560, 24 mete-
rin pituudelta, 7 Hampurin Bankko-marffia mete-
riltä P:ko m. 168. —

Suhdalliset kustannukset Hampurissa " " 5. 15.

Suhdattomat " " " " " " ½

P:ko-marffia 173. 15½

2 Suomen marffia yhdestä Hampurin markista Hopiaa 347 m. 94 pen.

Kustannukset täällä: Tulli 114 m. 24; wapauseteli 62 pen.;
laiwauspalkka ja kaplaafi 70 p., walkamaraha ja siir-
to 3 m. 1. 118 m. 57 p.

466 m. 51 p.

24 Ranskan metriä tekewä (1 met. = $3\frac{368}{1000}$ Suomen
jalkaa) 40 $\frac{4}{10}$ kyhnärää. Yksi kyhnära maksaa siis 11
marffia 55 penniä.

1 Rappale Mustaa Ranskan werkaa N:o 2753, 26 meterin
pituudelta, 8 Hampurin marffia meteriltä . . P:ko-m. 208. —

Suhdalliset kustannukset Hampurissa " " 7. 6.

Suhdattomat " " " " " " ½

Bankko-m. 215. 6½ kill.

2 Suomen markkaa yhdestä Hampurin Bankko-marxista te-
 levät 430 m. 81 pen.
 Kustannukset täällä: Tulli 123 m. 76 p.; vapausf. 62 p.; lai-
 wauspalkka ja kaplaaki 77 p.; walfamar. ja siirto 4 m. 30 p. 129 " 45 "
 Hop. 560 m. 26 p.

26 meteriä antawat täällä 43¼ kynnärää. Yksi kynnärä maksaa siis 12
 markkaa 81 penniä.

Tutkinto (Kontrolli).

Koko faktura tekee Hamp. P:tko-m. 1819. 5 f. = 3638 m. 62½ pen.
 Kaikki kustannukset täällä 435 " 31 "
 Hop. 4073 m. 93½ pen.

Siitä tulee pumpulille Hampurissa 1429 markkia 15 f. = 2859 m. 87½ pen.
 " " " Täällä 187 " 29 "
 " " weralle N:o 2560, Hamp. 173 — 15½ = 347 " 94 "
 " " " Täällä 118 " 57 "
 " " " N:o 2753 Hamp. 215 — 6½ = 430 " 81 "
 " " " " Täällä 129 " 45 "

Hamp. P:tko 1819 markkia 5 fill. = 4073 m. 93½ pen.

Räkningsistä ulosweto, juoksawa räkninki, Kontto-kurantti.
 Wuoden lopussa, kauppa-kirjojen päätettyä, annetaan tavallisesti kauppa-
 ystäwille ulosweto heidän luvuistansa pääkirjassa, että he saawat werrata
 sen omiin kirjoihinsa ja oikasta mahdollisia eroituksia. Kontto-kurantille
 annetaan sekä welka- että saamispuoli ja kirjoitetaan niin, että suoritetta-
 wa helposti pistää silmiin. Suoritettava kirjoitetaan tasoitteaksi summia,
 sille siwulle joswa vähempi summa on. Sitte päätetään kontto-kurantti
 ja suoritettava siirretään, ensimmäisen päivän alla seuraawassa kuussa,
 uudelle räknigille sille siwulle, johon se oikeastansa kuuluu. Wastaanotta-
 jan pitää, niin pian kuin mahdollista on, antaa tietää, jos hän on löytä-
 nyt kontto-kurantin yhtäpitävän omien kirjojensa kanssa, ja, jos ei, anta-
 man tiedon missä se eroittaaksen. Esimerkki:

Herra P. J. Kaslin Waasassa.

		D e b e t.		K r e d i t.	
		markka	penni	markka	penni
1860					
Tammik.	1 Per Kassa maksanut puhtaassa rahassa	"	"	160	"
"	12 An Erilaisia kaluja (luetteleminen) .	159	60		
Heinäk.	7 An 2 pitsattua waate-kaappia (60 m.)	120	"		
"	23 Per Antanut raaka-aineita (luettel.) .	"	"	84	40
Maalisk.	16 An 1 tusina Mahognisia tuolia . . .	192	"		
"	" 1 pitsattu Schwampöytä	48	"		
Suhtik.	26 An 1 Mahogni Sohwa	210	"		
Toukok.	1 Per Kassa, puhdasta rahaa	"	"	250	"
Keisäk.	3 An 1 Ruokapöytä 24 hengelle	32	"		
"	25 Per Antanut raaka-aineita (luettel.) .	"	"	100	"
"	30 Per Suoritettawanne	"	"	167	20
	Hop. M.	761	60	761	60
Heinäk.	1 An Suoritettawanne Keisäkuusta . . .	167	20		

Pietarsaaressa s. 10 p. Heinäkuuta 1860.

Rnut Lundberg.

Senkaltainen ulosweto kirjoitetaan kuitenkin kokonaiselle lehdelle, jonka debet-puolelle kirjoitetaan ystävän welkasummat ja kredit-puolelle saamisummat.

Kuitti, vastaanottamisen todistus on kirjallinen tunnustaminen, että joku on vastaanottanut jotakin, niinkuin rahaa, tawaraa j. m. Seuraawat asiat owat waarinotettawat: 1) antajan ja vastaanottajan nimi, 2) se esine, joka vastaanotetaan, ja jos se on rahasumma, niin kirjoitetaan se kirjaimilla itse kuitissa ja numeroilla kuitin yli- eli alapuolella, 3) syh maksoon ja mahdolliset ehdot, 4) asuntopaikka, päivä ja vuosi. Jos tahdotaan kuitissa osoittaa, että koko welka on maksettu, niin kirjoitetaan "per suorittettawansa", mutta jos hän on maksanut osan welastansa, niin kirjoitetaan: "maksanut welastansa."

Wälistä tulemme maksamaan toisen puolesta, se mhöskin pitää ilmoitettaman kuitissa. Tawallisesti pyhyytä maksaja semmoisissa tiloissa kuitin kahdessa kappaleessa. Yhden pitää hän itse, toisen lähettää hän sille, jonka puolesta hän on maksanut. Rumpaisessa kirjoitetaan silloin: "kaksinkertaisesti, kulkewa yhden arwosta."

Muutamia esimerkkejä:

Neljäsataa wiisikymmentä hopia markkaa tunnustan minä tänäpäivänä saaneeni Henrik Korhoselta maksoksi velastansa.

Kuopiossa, s. 15 p. Kesäkuuta 1860.

Sanoo 450 Hop. markkaa.

R. Norring.

Herra M. Kiuru on R. J. Thodenin Pietarsaaressa puolesta tänäpäivänä maksanut minulle kuusi sataa markkaa hopiasa, joka tämän kautta kaksinkertaisesti, kulkewa yhden arvosta, kuitterataan. Hämeenlinnassa, se 20 p. Heinäkuuta 1860.

J. Swahn.

Sanoo 600 m. hop.

Yhden arkkuisen, sisältävä, päällekirjoituksen mukaan, kirjoja, olen minä vastaanottanut D. Palanderilta, toimittaakseni sen J. W. Kalljalle Turussa. Porissa, se 26 p. Elokuuta 1860.

B. Heifel.

Kun wetomies (kuljettaja) tuopi jotakin, jonka kuljetuspalkan lähettäjä on maksawa, niin pyytää hän vastaanottajalta todistuksen siitä, että hän oikein on toimittanut kalut asian omaiselle; sen nähtettyä maksaapi lähettäjä hänelle sowitzun kuljetuspalkan. Tähän kuuluvat myöskin semmoiset todistukset, jotka annetaan kuljettajalle, kun hänelle ei makseta koko kuljetuspalkka siitä syystä, että hän on turmellut kalun taikka wiipynyt yli määrätyn ajan, taikka muutoin waillinaisesti tähtännyt welwollisuutensa.

Esimerkki:

Simuna Koskela Oihärmästä on tänäpäivänä, oikein ja hywässä tilassa, toimittanut minulle 10 pakka-laatikkoa, sisältävät eri-laija kartuusitupakkia ja 500 naulaa willoja. Hywäskylässä s. 12 p. Heinäkuuta 1860.

G. Dunajeff.

Torpari Jaako Sussela Wintalasta on tosin tänäpäivänä tuonut minulle yhden kuorman luita, jonka kuorma-kirjan mukaan pitäisi sisältää 50 leiwiskää, mutta kun painossa puuttuu 10 leiwiskää, niin olen minä koko wetopalkasta, 8 markkaa, pidättänyt 2 markkaa.

Pietarsaaressa s. 31 p. Toukokuuta 1860.

A. Riilonen.

Welkafirjat, Rewerssit. Welkafirja sisältää lainan antajan ja ottajan nimen ja asuntopaikan; paikan ja päivän, jona se on kirjoitettu; laina-summan kirjaimilla ja numeroilla; rahalain; korkoprosentin; ajan, jona se pitää takasin maksettaman.

Lilius, Kirjanpito.

Niillä yhteisillä kassoilla, joista rahalainoja annetaan, ovat erilaiset kaavat, joitten mukaan wekkikirjat ovat kirjoitettawat. Wekkikirjain tavallinen muoto yksityisten välillä on seuraawa:

Herra M:ltä olen minä lainaksi saanut yksi tuhatta (1000) markkaa hopiassa, jotka minun pitää (anomuksesta, 2 vuoden perästä, kahden kuukauden jommallakummalla puolella tapahtuneen ylösfanomisen perästä) maksaman takasin juoksewan kuuden prosentin koron (intressin) kanssa vuodelta. Raha on saatu. M:stä, s. 1 p. Heinäkuuta 1860.

Sanoo 1000 markkaa hopiassa
6 % intressin kanssa.

B. R.
(Sineetti.)

Jos takaus lainan takasin maksosta annetaan, niin kirjoittawat takausmiehet velvotuksensa lainanottajan nimen alle, tavallisesti seuraawilla sanoilla:

Edellä seisowan (toisella puolella mainitun) summan (000 m.) ja sille määrätyn kuuden prosentin intressin takasin makson takaawat alla kirjoitetut, yksi molempain ja molemmat yhden (yksi kaikkein ja kaikki yhden) puolesta, niinkuin oman wekkansa.

Paikka ja aika.

Nimet, säädhyt ja sineetit.

Osoitus. Osoituksella taidetaan waatia jotakuta antamaan rahaa summaa taikka muuta esinettä. Wekkelistä eroittaisen osoitus nimityksellä "osoitus." Niitä taitaan indosseerata samoin kuin wekkelinäkin; myöskin wiljellään niihin langettia eli paino-wälistä paperia, niinkuin wekkelinäkin ja tyhjiin wäliin kirjoitetaan mitä tarpeellista on. Tanne kuuluwat myösemmoiset osoitukset ja todistukset, jotka minä annan kuljettajalle, joka jostakusta paikasta vastaanottaa kuormakalua, toimittaaksensa sen minulle.

Esimerkkijä:

Waasassa, s. 20 p. Kesäkuuta 1860.

Hopiaa 150 ruplaa.

Tätä osoitusta vastaan olkaat hywä ja maksakaat kuukauden perästä Herra S. Martinille eli orderille yksi sataa wiisikymmentä hopia ruplaa; summa on saatu ja pankaat se minun lukuuni ilman muuta tietokirjettä.

S. Selin.

R. Hartman.

Herra S. Palén Tamperella pyhdytään tätä todistusta ja kustannustensa palkintoa vastaan antamaan B. Solinille se arkku, merkitty kirjaimilla S. R., sisältäwä waprifin tawaraa, joka minun warakseni säilytetään Teidän makasiinisanne. Kristinassa, s. 5 p. Kesäkuuta 1860.

A. Wendelin.

Herra A. Lunden Uudessa Kaarlepyyssä pyhdetään antamaan Torpparille M. Koskelle Nilfiästä minun Teidän tykönnäme tilaamat kaluni.
 Kuopiossa s. 30 p. Heinäkunta 1860.
 P. Koskinen. †

Kuorma- eli Kuljetuskirja; Laiwauskirja, Konnäsementti.
 Sen kanssa, joka kuljettaa kaluja yhdestä paikasta toiseen, sovitaan tavallisesti kuljetuspalkasta ja muista ehdoista. Kun kalut wiedään maatamyhden, niin kutsutaan tämä sovintokirja kuorma- eli kuljetuskirjaksi, ja merta-myhden laiwauskirjaksi eli konnäsementiksi. Kuormakirjasta kirjoitetaan ainoasti yksi kappale, joka annetaan kuljettajalle, joka sitä vastaan, päähän tultua ja kalut oikein toimitettua vastaanottajalle, saapi häneltä sen sovittun kuljetuspalkan. Konnäsementistä kirjoitetaan tavallisesti 3 kappaletta, joitten alle laiwuri kirjoittaa nimensä. Ne sisältävät laiwurin melvollisuuden, määrättyä tai sovittua maksoa vastaan, wiedä tawarat määrä-paikkaan ja toimittaa ne konnäsementissä nimitetylle hengelle. Yksi kappale lähetetään vastaanottajalle; laiwuri ottaa toisen ja lähettäjä pitää kolmannen. Esimerkki:

Talonpojan Pekka Kontion kautta Kaupawalta lähetän minä Teille 3 pakkaa Pumpuli-tawaraa, merkityt S. P. Paino on 50 leiwiskää. Kuljetuspalkka on sovittu 40 penniin leiwiskästä ja aika, jona tawarat ovat toimitettawat Teidän haltuunne, 6 päiwää. Tawarat ovat annetut kuljettajalle hywässä tilassa. Tampereella se 15 p. Helmikuuta 1860.

Finlahson et Komp.

Konnäsementit ovat tavallisesti prantätyt ja warustetut paino-wälisillä tyhjillä paikoilla, joihin tarpeelliset asiat kirjoitetaan.

Kontrakti. Usioimis-elämässä tawataan monenlaisia kontraktia. Me tahdomme mainita ainoasti: yhtiö- eli seura-liitoista, hankkimus- eli leweranssi-kontraktista ja kontraktista kauppapalveliaain kanssa.

1) Yhtiö-liitto eli kontrakti. Nämät tärkeät kontrahdit tawataan yhtiö- eli seuraliikkeessä ja tehdään tavallisesti joltakulta lainoppineelta. Se on paras että yhtiömiehet ensin sopiwat keskenänsä niistä pykäläistä, joita mieliwät ottaa kontraktiinsa ja sitte kutsuwat jonkun lainoppineen, joka panee pykäläet ja ehdot lailliseen järjestykseen ja muotoon. Kontrahdistista kirjoitetaan niin monta kappaletta kuin osamiehiä on. Soikainen osamies kirjoittaa nimensä kaikkein kappalten alle ja ottaa sitte it-

fellensä yhden kappaleen. — Näitten kontraktien moninaisuus ja laueus estää meitä antamasta esimerkkejä niistä.

2) Hankkimus- eli leweranssi-kontrakti tehdään, kun joku myy tavarahan nyt jo määrättyyn hintaan, vaikka tavara vasta jonkun ajan perästä on annettava. Raaka-aineita ja maan tavaraa usein tällä tavalla myhdään. Usein tavarat vielä eivät ole valmistetut, taikka ovat ne jo tiellä. Ulkomaalla hierotaan vaarallinen kauppa tavarain, valtiollisten wellakirjain ja osakkeitten kanssa. — Warfinainen leweranssi-kontrakti taitaa sisältää seuraawat pykälät: 1) Hankkijan nimi ja asuntopaikka, 2) tarkka ja kaikenpuolinen määrääminen siitä tavarasta, joka on hankittawa, 3) hinta, 4) aika, 5) kuka kustantaa toimittamisen, 6) maksu-aika ja tapa, 7) mitä tehtämän pitää jos toimittaminen ei tapahdu määrä-ajalla, 8) käsitraha ja edeltä maksu, 9) allekirjoitus, päivä ja wuesiluku. Tarkastaen näitä pykäläitä woipi lusia itse tehdä senkaltaisia kontrakteja.

3) Kontrahdit kauppalweluain kanssa. Enite tawataan oppikontrakteja kauppa-isännän ja oppipojan isän eli holhojan wälillä. Semmoisissa lupaa isäntä opettaa oppipojalle kaikkia, mitä ammattiinsa kuuluu, antaa hänelle tilaisuuden käydä koulua, jos tarpeelliset työt sen myhonne antawat, ja vielä, jos niin sowitzu on, ottaa hänen huoneesensa, antaa hänelle ruokaa ja waatteita j. n. e. Oppi-ajan pituus, alkua ja loppu määrätään. Wälistä määrätään jonku kuukauden koetus-aika. Oppipoika lupaa wilpittömyyttä, rehelliisyyttä, waitolewaisuutta, tottelewaisuutta, hywää käytäntöä ja waarinottamista isännän edusta. Oppipojan isä tai holhoja lupaa palkita kaiken wahingon, joka syntyhy oppipojan suuresta huolimattomuudesta tai petollisuudesta; semmoisessa kohdassa on myös isännällä walta, jos hän niin tahtoo, eroittaa oppipoika palveluksestansa. Esimerkki:

Minä M. otan S:n H:rra N. D. suostumuksella nuorukaisen L. D., joka on 14 vuotta wanha ja esittänyhy hywä nimisen todistuksen, oppiin siihen ammattiin, jota minä täällä harjoitan. Oppi-aika määrätään 4:ksi wuodeksi ja alkaa 1 p. tulewassa Huhtikuussa. Minä lupaan antaa sillä aikaa L. D:lle ruokaa, huonetta ja waatteita ynnä tarpeellisen opetuksen ammatissani. Mutta jos ei hän ole tottelewainen ja muutoin käyhtä itsiänsä hywin, niin waadin minä itselleni oikeuden eroittaa häntä palveluksestani. Minä L. D. sitä vastaan lupaan uskollisesti täyttää

kaikki ne welvollisuudet, jotka isäntäni määrää minulle, ja etten julkisesti enkä salaisesti ryhdy semmoisiin asioihin jotka wahingoittawat isäntääni.

W. . ja se 10 p. Maaliskuuta 1860.

(Sfämän ja oppipojan nimet.)

Tähä sowintoon (ehto-liittoon) suostuu N. O. (pojan isä eli holhoja, förmyndäri).

Waltuus, waltuukirja on asiakirja, jolla minä annan jollekulle wallan minun nimessäni ja minun puolestani toimittaa jotakin. Se toinen kutsutaan asianajajaksi eli walmahiksi. Kirjallinen waltuus sisältää antajan nimen ja asuntopaikan, asianajajan nimen ja sen hengen nimi, jota vastaan hän saa wallan toimittaa jotakin ja myöskin mainitaan se asia, johon waltuus kuuluu. Oikeuden waltuessa mainitaan myöskin se oikeus, jossa asia ajetaan ja antaja selittää, että asianajajalla on täysi walta käyttää itsensä siinä ja siinä asiassa la'in parhaan ymmärryksen ja omantunnon mukaan, ja että waltuuttaja katsoo hyväksi mitä asianwalvoja hänen nimessänsä tekee taikka jättää. Esimerkkejä:

Waltuus H:rra N. Matlinille minun puolestani ottaa vastaan H:rra M. Fellmannilta 000 m. hopeassa ja että, jos tarwe niin waatii, laillisesti hakea ne ulos häneltä. Mitä H:rra M. tässä asiassa tekee pidän minä hyvänä. N.N. 1860. N.N.

Waltuuksia oikeuksissa:

Waltuus omistajalle antamaan (Keis. Senatin laki-osakuntaan, Keis. Waasan Howi:) minun (alamaiset) walitukseni (eli Howirätissä pitkittää minun wetämisellä säilytetyn puheeni) Keis. Turun Howir. N. Raam. Raastupa oikeuden päätöksestä (pääöstä vastaan) 5 p:stä Kesäk., koskewa . . . ja asiaani muutoinkin walwomaan; ja pidän minä kelmollisena mitä hän minun puolestani tekee. N. f. . . 1860.

(Nimi, todistetaan.)

Tämän kautta waltuutetaan wara Tuomari N.N. Porin raastupa-oikeudessa ajaamaan minun oikeuteen siellä antamaa asiaani (sinne minua vastaan wedettyä asiaa, juttua), ja olen minä tyytyväinen hänen toimittuihinsa siinä asiassa, j. n. e.

Pleinen waltuus oikeus-asioissa (minua koskewissa asioissa).

N.N. f. . . 1860.

S. G. S.

Kirjeenvaihto.

Kirjeenvaihto on suuremmissa kauppahuoneissa tärkeimpiä kontuori-toimituksia, mutta ne asioimismiehet, joille tämä oppikirja on aiwottu, eivät tarvitse juuri muuta kuin tilata tawaraa, lähettää tilattuja tawaroita, antaa tiedon että tilatut tawarat owat tulleet, lähettää maksun tilausta kaluista ja muistuttaa huonoja maksajia welvollisuustansa.

Ensin tahdomme antaa muutamia muistutuksia siitä, mitä jokaisessa kaupakirjeessä on waarinotettava ja sitte muutamia esimerkkejä.

1) Kirjoittaaksi yhtä kirjettä järjellisesti, se olkoon sitte mitä laija hywänsä, waaditaan a) että kirjoittaja tuntee sen kielen, jota hän wiljelee kirjessä, b) tuntee hywin sen asian, josta hän kirjoittaa ja c) löhtää, kauwan miettimättä, sopiwat lauseet ajatuksillensa.

2) Selwä ja tasainen käsi-ala on tarpeellinen, hywä on jos se myöskin on kaunis. Wasinkin pitävät numerot eli lasumerkit oleman selwät, muutoin syntyhy epähuomio ja harmi. Selkeys ja tasaisuus saadaan sillä tawalla, että annetaan jokaiselle kirjaimelle oikia muotonja ja kaikki turhat pyöritykset wältetään; ettei sanoja ja riviä kirjoiteta aiwan kiinni toisiinsa, eikä wiljellä tawattomia merkkejä ja lyhennyksiä; wiimeiseksi että joka uusi aine, jonka kirje sisältää, aljetaan uudella rivillä. Poispyhkimiset, toisinnukset ja ennen kaikki pois-raapittamiset wältettäväön.

3) Selkeys ja tarffuus on waarinotettava, ettei vastaanottajan tarvitse arwella sinne ja tänne mitä kirjoittaja nyt tarkoittaa. Kirjoittajan pitää siis, ennenkuin hän rupeaa kirjoittamaan, tarffaan ajatella mitä hän tahtoo sanoa vastaanottajalle, minkälaisia kaluja hän mielii ja mitä ja kuinka hän tahtoo että vastaanottaja toimittaisi asian. Sekawaisuus näissä kohdissa matkaansaattaa usein wahinkoja ja harmia. Jos minä esim. tawaran tilaamisessani olen ollut sekawainen, niin tähtyhy tunnollisen vastaanottajan pyhittää minua selittämään mitä hän ei ole hymmärtännyt; se ajan kulutus, joka tästä nousee, taitaa tehdä tyhjäksi sen woiton, joka minulle asiasta olisi tullut. Jos vastaanottaja ei ole niin tunnollinen, niin kähättää hän minun sekawaisuuteni omaksi hyödyksensä, ja toimittaa asian niinkuin se hänelle itselle on woitollisin; siitä wahingosta, jonka minä kuka tiesi saan kärsiä, ei minun käh syhättää muita kuin omaa sekawaisuuttani ja huolimattomuuttani.

4) Ryhyhy ja selkeys on kaupakirjeissä tarpeellinen sekä siitä, että aikaa säästetään, että myöskin siitä, että se moni-hymmärryhy ja hämmen-

nyh wältetään, joka nousee tarpeettomasti monisanaisesta kirjeestä; mutta joset taida yhtähaawaa kirjoittaa lyhyesti ja selwästi, niin wiljele filloin wähä enemmän sanoja saadaksesi asian selwäksi.

5) Walitesfasi sanoja ja lauseita ole warowa ja käytä siwollista puhetta, ettet loukkaisi ketään etkä ottaisi päälles welwollisuuksia, joita et taida etkä tahdo tähttää. Ole warsinkin waruisa semmoisissa kohdissa, jotka owat eli taitawat tulla riidanalaisiksi, ja jos sinun on tekemistä juonikkaan ihmisen kanssa. Wältä semmoisissa tiloissa loukkaawia ja herjauwia lauseita, jotka osoittawat närkästymistäsi ja kiukkuasi, sillä semmoiset lauseet eiwät synnytä lukiasa muuta kuin harmia ja hlönkatsetta. Jos saisitkin häwyttömän kirjeen, niin wastaa kylmäwerisesti ja rauhallisesti, juuri kun et olisi ollenkaan hawainnut kirjoittajan kiukkuja ja häwyttömyyttä. Viehakoitsemiset, kohteliaisuuden osoitukset ja turhat kunnian nimitykset heitettävön pois kauppa-kirjeistä asioimismiesten välillä; mutta kirjeissä ylempien ja wirkamiehien tykö on kuitenkin paras wiljellä wirkaja kunnian-nimityksiä, sillä moni niistä on niin turhamielinen, että närkästyy, jos ei hänelle anneta sitä ulkokunniaa kuin on hänen omanja.

6) Asioimiskirjetten tawallinen ulkomuoto on seuraawa: ylhäälle wafemmalle puolelle noin puolentoista tuumaa äärestä kirjoitetaan vastaanottajan nimi ja asuntopaikka, nimen eteen kirjoitetaan "Herra" eli "Herrat"; oikealle puolelle oma asunpaikka, päivä ja vuosiluku. Itse kirje aljetaan noin tuuma näitä alempana. Wafemmalle puolelle tekstiä eli kulkewaa kirjoitusta jätetään äären ja kirjoituksen välille noin tuuman lewiä tyhjyys; samate ei myöskään siwuja kirjoiteta täpi täyteen alhaiseen ääreen asti, waan täälläkin jätetään melkoinen tyhjyys. Jos kirje on wastattawa, niin tunnusta sen tulleen; jos itse olet viimeiseksi kirjoittanut, niin mainitse se ja kerro wielä tärkein sisällepito siitä. Kun kirjettä wastaat, niin wastaa ensin sen päälle, kuin siinä waatii wastausta ja te'e se samassa järjestyksessä, missä aineet wastattawassa kirjeessä seuraawat toisiansa. Jos ei kirje sisällä mitään, joka tarwitsee wastausta, niin tunnusta ainoasti sen saaneesi ja sisällön tarkastaneesi; esittele sitte mitä itselläsi on kirjoittamista, alkaen tärkeimmillä aineilla, warsinkin semmoisilla, joita vastaanottajan pitää merkitä kirjoihinsa. Tärjestä ne erinäiset aineet tärkeydensä mukaan ja älä heitä yhtä ainetta, ennenkuin olet kirjoittanut kaikki mitä siitä mainittawa oli. Ala' joka uusi aine uudella riwillä, ja järjestä koko kirje niin, että käypi helposti läpi-katsastaa sen sisältöä; kir-

joita sentähden ihmisten ja paikkain ja myöskin kalujen nimet vähä suuremmalla käjialalla.

Jos mainitset että jotakin (wekseli, räkninki, näyte) on pantawa kirjeesen, niin merkitse se kahdella winolla wiivalla (//) ensi siwulla wafemalla puolella tekstiä, siitä hawaitsee se, joka panee kirjeen kiinni, että siihen on ensin jotakin pantawaa. Sitte kun olet kaikki kirjoittanut, niin päätä lyhyellä kunnian osoituksella: "kunnioittamisella", "ystävällisesti", "hyvänjuomisella" e. m. sen subdan mukaan mikä sinun ja vastaanottajan välillä on. Kohta kirjeen alle oikialle puolelle kirjoitat nimes, joka pitää olla hyvin selwästi kirjoitettu. Kauppakirjeihin wiljellään tawallisesti kokonainen postipaperi-arkki. Sitten kun olet kirjoittanut mitä tarpeellista on, niin lue kirjeen läpitse, tarkasta siinä löytywiä lasumerkkejä, kopioita se ja käännä se viimein soikiaksi nelikulmioksi, niin suoraturkkaiseksi kuin voit. Kirjeet lakataan eli pitserataan tawallisesti suulakalla, mutta jos niihin pannaan wekseli eli muita tärkeitä paperia, niin käytetään tawallisesti eri kuwertti ja hywää lakkaa. Rahat ja tawarat pannaan hywään wahwaan paperiin eli waksivaatteesen (waksuuffiin) ja wakuutetaan, (puolustetaan, rekommenderataan).

Tilaamiskirjeet. Kun tilaat jotakin, niin kirjoita selwästi ja tarkasti mitä sinä tahdot, kuinka paljo ja mitä sorttia, millä ehdoilla ja millä tilaisuudella, niin ettei kirjeenwastaanottajan tarwitse arwella kahdanne päin, kuinka hänen pitää toimittaman tilauksesi. Esimerkki:

Waasassa se 10 p. Kesäkuuta 1860.

Herra Karl Lindqwist Kristiinassa.

Teidän lähettämän hintalistanne johdosta pyyhän minä Teitä hyyrylmaisassa Suomi lähettämään minulle seuraawia teoksianne:

100 naulaa Wahwaa ja tasaiista Engelskan pohja- eli anturanahkaa.

100 " Tasaiista ja hywin walittua päällisnahkaa.

40 kappaletta Tasaiista ja wahwaa waksinahkaa.

100 " Warsin ehjää ja pehmiää waksikan-nahkaa.

Kalukirjan hinnan aifoon minä, tawarat tänne saatuni, lähettää Teille puhtaassa rahassa, jonka wuoksi minä luen itselleni hywäksi ne 6 % (wedän hinnasta pois), jotka hintalista myönnittää, kun maksso kohta taphtuu. Minä toiwon että Te lähettätte minulle niin hywiä nahkakaluja,

että minä edeskinpäin kehoitettaisiin tilaamaan nahkatarpeeni Teidän tykö-
nänne.

Kunnioittamisella

A. J. Paulin.

Kristiinassa se 16 p. Heinäkuuta 1860.

Herra A. J. Paulin Waasassa.

Teidän kirjeenne, 10 p. tässä kuussa, johdosta olen minä Teidän vastaanotettaviksi lastannut höyrylaimaan Suomi ne tilatut nahkatavarat. Toisella puolella seisova kalufirja (faktura) antaa Teille tarkemman tiedon asiasta. Fakturan hinnasta, 000 marffaa, olen minä kirjoitsemi weloittanut Teidän lukunne. Toiwon Teidän tulewan tyytyväiseksi nahkoihin, olen minä aina walmis toimittamaan Teidän kunnioitettuja tilaamisianne.

Kunnioittamisella

R. Lindqwist.

Tietä antaminen tilattujen tawarain tulosta. Kun tilatut kalut owat tulleet meidän käsiimme, niin pitää meidän antaman lähettäjälle tiedon siitä ja panna kalufirjan hinnan hänen lukunsa saamiisiin. Jos tawaroita vastaan on jotakin muistutettawaa, niin pitää vastaanottajan, niin pian kun mahdollista on, antaa lähettäjän tietää sen; sillä muistutuksia, jotka tapahtuwat kauwan aikaa perästä päin, ei hän ota korwiinsakkaan. Senkaltaiset muistutuskirjeet pitää kirjoitettaman säädyllyisesti ja meidän pitää aina ajatteleman että lähettäjä on erhetyksestä eli epähuomiosta, eikä tahallansa, tehnyt niin.

Jos jotakin puuttuu eli muutoin eroittaaksen kalufirjasta, niin on paras todistaa semmoiset seikat wierailta miehillä eli waa'an (wouwin), tullin eli oikeuden jäsenen todistuksella. Esimerkki:

Waasassa se 19 p. Kesäkuuta 1860.

Karl Lindqwist Kristiinassa.

Minä olen saanut kunnioitetun kirjeenne 16 p. tässä kuussa ja siinä sisälletyn kalufirjan nahkakalujen ylitse. Eilen tulivat myöskin tawarat höyrylaimassa Suomi meidän satamaamme. Tarkoin tutkittuani tawaroita, olen minä hywinkin tyyväinen muihin nahkoihin, mutta epähuomiosta owat uskottawasti 30 huonompaa ja wajakampaa wafikan-nahkaa sekautuneet joukkoon. Tässä sisälletty todistus näyttää liikenimin puutteet niissä. Minun ei käy ottaa niitä vastaan kalufirjassa määrättyyn hintaan, jonka tähden minä olen Teidän waltaanne panettanut ne pakkihuneeseen, ja pyhdän Teitä antamaan minulle tiedon mitä niitten kanssa on tekeminen.

Hyväksi katsottujen nahkojen hinnan 000 Sop. marffaa saan minä kunnian tässä lähettää Teille. Bajawain wasikan-nahkojen hinnan ja niille lankeewat kustannukset, yhteensä 000 marffaa olen minä ottanut pois kalukirjan hinnasta ja pyyhän Teitä suosiollisesti kirjoittaman nämät summat minun lufuni saamisiin.

Runnioittamisella

A. S. Paulin.

P:sfä se 25 p. Kesäkuuta 1860.

Herra A. P. M:sfä.

Teidän kirjeenne 15:sta p. tässä kuussa on tullut käsiini, ja minä olen määrättyllä ajalla toimittawa siinä tehdyn tilauksenne.

Suorittaakseni welkani, joka on maksettawa 1 p. Heinäkuuta, lähetän minä nyt yhden 320 markan arwoisen osoituksen, R. Helinin maksettawa 3 päiwää näyttämisen jälkeen ja pyyhän Teitä panemaan sen minun saamisiin.

Jos Teillä vielä on jälellä samaa laija Mahognipuuta ja Sakaranda-lanffuja kuin ne, joita minä ennen olen saanut Teiltä, niin olkaat hyvä ja lähettäkää, ensi höyrylaiva tilaisuudella, minulle 12 kapujalkaa Mahognipuuta ja 2 tolttia Sakaranda-lanffuja ja weloittakaat minua niiden hinnasta.

Ystävällisesti

R. A. Eklund.

Muistutuskirjeitä. Senkaltaisia täytyy meidän usein kirjoittaa huonojen ja hitaitten maksajien tykö. Sen huolimattoman säätö, se suhta kuin välillämme on, aika, jonka me turhaan olemme odottaneet maksoa ja jos me jo ennen olemme olleet pakotetut muistuttamaan häntä, kaikki nämät seikat määräävät sen muodon ja tawan missä kirje on kirjoitettawa. Huokein muistutus on, että me uudestansa tarjomme hänelle tawaroitamme ja kirjeen lopussa, juuri kuin siwumennesä mainitsemme maksettawan welkansä. Siwistynyt ja rehellinen mies jo siitä hywin hymmärtää, mitä me tarjoitamme. Jos tämä kirje ei matkaan saata maksoa, niin uudistetaan muistutus siwistyneellä tawalla; mutta jos ei sekään auta, niin muistutetaan welkamies ankarammin tähttämään welwollisuuksiansä, ja welkoja mainitsee ettei hän wahingotta taida olla kauempaa aikaa ilman maksettawaa summaa. Welkamies omalla paikallamme muistutetaan tawallisesti ensin sillä tawalla, että me lähetämme hänelle uuden räknöngin, ja uudistamme sen tempun wieläkin kerran jos maksoa ei tule. Mutta jousei sittedään makso seuraa, niin kirjoitetaan kohtelias kirje ja pyhdytään maksoa, mutta jousei sekään keino auta, niin kirjoitetaan lyhy kirjeinen (piletti), jossa määrätään että me sen ja sen ajan sisällä wälttämättömästi tarwitsemme makson saamisestamme.

Jos kaikki muistutuskirjeet ovat turhat, niin ei ole muu keino kuin veltoa oikeuden kautta. Kun edeltäpäin voit arvata että oikeuteen on mentävä, niin on paras että lähetät velkamiehelle uuden räkningin ja waadit häntä wahvistamaan sitä maksettavaksi 2 eli 3 kuukauden perästä. Jos räkninki wahvistetaan, niin on se reverssin arwoinen, mutta jos ei, niin on sinulla laillinen syy antaa saamisefi asianajajalle, hänen kautta laillisesti uloshaettavaksi. Asianajajalta pyydät sinä kuitin, että hän on vastaanottanut ahtas, sitä walwoaksensa.

Muistutuskirjeissä pitää myöskin wältettämän loukkaawia ja häwyttömiä lauseita. Rehellisen miehen mieli, joka kylä tahtoisi, mutta ei woi maksaa, siitä pahoitetaan. Suolimaton ja juonikas mies taas hlyhtetään niistä wiwyttämään maksaa vielä laudemaksi. Se on häwyttön loukkaus, jos lähetät muistutuskirjeen awoinna palwelias kanssa.

Me itsekin taidamme usein tulla muistutuksen alaisiksi, sillä usein taitaa tapahtua, ettemme parhaallakaan tahdolla woi määrä-ajalla maksaa welkojamme. Ensimmäinen welwollisuus meillä ja joka welkamiehellä semmoisessa pulassa on, että antaa vastauksen. Me wahingoitamme itseämme, jos me laiminlyömme sen; sillä welkoja woipi meidän äänettömyhdestämme närkästyä ja ruweta keinoihin, joihin hän muutoin ei olisi ruwenut. Wastaus pitää olla siwistynyt ja kohtelias; jos meillä on kelpaawa syy maksjon laiminlyömiseemme, niin mainitsemme sen; sitte pyydämme häntä vielä malttamaan ja määräämme itse ei juuri kaukaista aikaa, jonka sisällä lupaamme maksaa, josemme taida kohta maksaa. Ennen kaikkia pitää meidän koettaa wälttää welkomista oikeuden kautta, sillä, lukuun ottamatta kustannuksia ja harmia, ottaa meidän luotettawuutemme siitä auttamattoman wahingon. Esimerkkejä:

Ulwä mielinen Herra Asfessor ja Ritari!

Herra Asfessor ei ole moneen aikaan tilannut minulta mitään, minä olen sentähden niin rohkea ja suljen itseni tällä tawalla Herra Asfessorin suostolliseen muistoon, wakuuttaen, että minä nyt niinkuin ennenkin olen kaikella rehellişyhdellä ja tarckuudella toimittawa Herra Asf. tilaamat kalut.

Jos ennen antama räkninkini, Herra Asf. entisistä tilauksista, tekewä 125 rupl. 60 kop., olisi kadonnut, saan minä kunnian tähän liittää uuden räkningin, ja olen alati suurimmalla kunniotuksella

Herra Asfessorin ja Ritarin
nöhrin palwelia

N:sä se 3 p. Helmikuuta 1860.

U. S.

Ulwä mielinen Herra Asfessor ja Ritari!

Koska Herra Asf. nyt sattuu olemaan näillä tienoilla, saan minä lähettää Herra Asfessorille uloswedon Herra A:rin luvusta, senkaltaisena kuin se oli se 31 p. Soulut. 1858 ja jonkaltaisena vielä tänäkin päivänä

on, näyttäen H:rra A:rin olewan minulle welkaa 125 rupl. 60 kop. Se se 3 p. edesm. Helmit. lähetin minä H:rra A:rilte samankaltaisen uloswedon. Minun poikani tuopi H:rra A:rilte tämän kirjeen; minä olen käskennyt hänen odottaa H:rra A:rin vastausta. Minä rohkenen pyytää H:rra A:ria hywäntahtoisesti wahvistamaan räkningin, maksettawaksi 2 kuukauden perästä, sillä minä en taida siirtää sitä wahvistamattomana tämän wuotiseen pääkirjaan.

Mälw. m. H:rra A:rin ja Kitarin
nöyryn palvelia

N:sjä se 6 p. Huhtikuuta 1860.

A. S.

Mälwämielinen Herra Asfessor!

Kun minun poikani toissa päivänä lähetettiin takasin ilman vastusta, niin olen minä pakoitettu lähettämään tänä päivänä postin kautta vielä yhden uloswedon usein mainitusta räkningistä se 31 Souluu. 1858, sisältäen minun saamiseni 125 rupl. 60 kop., pyytäen saada sen ensi postissa takasin wahvistettuna. — Syy pyhdyttyyn wahvistamiseen on, että minä vielä tällä tavalla tahdon wälttää vastenmielistä welkomista oikeuden kautta.

Kunnioittamisella

N:sjä se 8 p. Huhtik. 1860.

A. S.

M a k s o n l ä h e t t ä m i n e n muistutuskirjeen saatua:

H:rra M. N:sjä.

Minä olen hywin pahoilla mielin, että olen syy kunn. H:rran muistutuskirjeeseen 1:stä p. tässä kuussa. Syy maksan wiipymiseen ei kuitenkaan ole mikään huolimattomuus minun puolellani, waan se yleinen rahanpuute, joka polkee ja hämmentää kaiken kauppaliikkeen täällä, ja tekee etteiwät minun saamiseni, jotka jo aikoja sitten ovat olleet maksettawat, vielä ole tulleet käsiini. Samat syyt estävät minua nytkin maksamasta Kunn. Herralle koko welkani; minä lähetän nyt kuitenkin 100 ruplaa; ne vielä puuttuwat 50 ruplaa koetan minä saada lähetetyksi Kunn. Herralle 14 päivän sisällä.

Kaikella kunnioittamisella

E. S. P.

H:rra M. N:sjä.

Kunnioitettawan Herran kirjeen se 25:stä p. menneessä kuussa olen minä vastaanottanut; mutta minun täytyy, walitettawasti kyllä, tietä-antaa, etten minä nytkään voi maksaa suoritettawaani, joka jo 3 kuukautta tätä ennen olisi ollut maksettawa. Pitkällinen sairaus, josta juuri ikään olen wähän tointunut, on estännyt minua itse holhomasta kauppaliikettäni. Minä pyydän että K. H:rra hywäntahtoisesti vielä odottaisi yhden kuukauden, ja tohdin wakuuttaa että minä sen sisällä lähetän K. S:lle suurimman osan saamisestanne, ja pian sen perästä mitä sitte vielä puuttuu.

Toiwoen suosiollista myhnyntymistäne anomukseeni olen minä suurimmalla kunnioittamisella Teidän

S. K.

Hinta: 1 markka 20 penniä.